

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

NATALIA LOBANOV

NOTE DE CURS

LA DISCIPLINA

**SISTEMUL COMERCIAL
INTERNAȚIONAL**

Chișinău, 2023

**ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE
DEPARTAMENTUL BUSINESS INTERNAȚIONAL**

NATALIA LOBANOV

NOTE DE CURS

LA DISCIPLINA

**SISTEMUL COMERCIAL
INTERNAȚIONAL**

**Serviciul Editorial-Poligrafic al ASEM
Chișinău, 2023**

CZU: 339.5(075.8)

L 71

Notele de curs la disciplina „Sistemul comercial internațional” au fost aprobate la ședința Departamentului „Business Internațional” (procesul verbal nr.3 din 23 octombrie 2023) și a Comisiei metodice a Facultății „Relații Economice Internaționale” (procesul verbal nr.2 din 24 octombrie 2023).

Recenzent: Iuri Crotenco, dr. hab., prof. univ., ULIM

Notele de curs la disciplina „Sistemul comercial internațional” au menirea de a forma un sistem de competențe specifice, ce țin de cunoașterea aparatului conceptual specific sistemului comercial internațional; asimilarea algoritmului de aplicare a metodelor de reglementare a comerțului internațional; identificarea prevederilor acordurilor OMC pentru ghidarea operațiunilor de comerț exterior al Republicii Moldova; dezvoltarea abordării analitice a situațiilor de conflict în domeniul comerțului internațional și a metodelor de soluționare a acestora; combinarea instrumentelor analitice multidisciplinare în rezolvarea problemelor specifice comerțului internațional etc.

Lucrarea este destinată studenților, specialiștilor din domeniul relațiilor economice internaționale, practicienilor, tuturor celor interesați de derularea și provocările actuale ale comerțului internațional.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Lobanov, Natalia.

Note de curs la disciplina Sistemul comercial internațional / Natalia Lobanov ; Academia de Studii Economice din Moldova, Facultatea Relații Economice Internaționale, Departamentul Business Internațional. – Chișinău : SEP ASEM, 2023. – 112 p.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Bibliogr.: p. 109-111 (50 tit.). – În red. aut.

ISBN 978-9975-167-15-4 (PDF).

339.5(075.8)

L 71

ISBN 978-9975-167-15-4 (PDF).

Autor:

© **Natalia LOBANOV, dr. hab. prof. univ.**

© **SEP al ASEM, 2023**

© 2023. Autorul lucrării. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului și al SEP al ASEM, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Autorul își asumă întreaga responsabilitate pentru ideile exprimate, originalitatea materialului și pentru sursele bibliografice menționate.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	5
CAPITOLUL 1. SISTEMUL COMERCIAL INTERNAȚIONAL ȘI REGLEMENTAREA RELAȚIILOR COMERCIALE	7
1.1. Sistemul comercial internațional: privire generală.....	7
1.2. Organizații și acorduri ce reglementează relațiile comerciale internaționale.....	9
CAPITOLUL 2. FUNDAMENTELE SISTEMULUI COMERCIAL INTERNAȚIONAL	21
2.1. Acordurile multilaterale ale OMC – regulile de bază ale sistemului comercial internațional.....	21
2.2. Principiile OMC – fundamentul sistemului comercial internațional.....	23
2.3. Funcțiile și activitățile OMC.....	27
2.4. Acordurile plurilaterale: pentru un cerc mai restrâns.....	31
CAPITOLUL 3. ACORDURILE OMC REFERITOARE LA MĂRFURI	35
3.1. Drepturi vamale.....	35
3.2. Norme și securitate. Reglementări și standarde tehnice...	36
3.3. Agricultură.....	38
3.4. Bariere netarifare.....	45
3.5. Antidumping. Subvenții. Măsuri de salvagardare.....	50
CAPITOLUL 4. ACORDUL GENERAL PRIVIND COMERȚUL CU SERVICII	57
4.1. Obiectivele și contribuția GATS la comerțul mondial cu servicii.....	57
4.2. Definiția comerțului cu servicii și moduri de furnizare...	59
CAPITOLUL 5. PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ	63
5.1. Proprietatea intelectuală: protecția și respectarea drepturilor.....	63
5.2. Reguli de protecție a proprietății intelectuale.....	64

CAPITOLUL 6. REGLEMENTAREA DIFERENDELOR.....	69
6.1. Principii de soluționare a litigiilor.....	69
6.2. Regulile procedurii de soluționare a litigiilor.....	70
6.3. „Conflictul de aviație” Boeing – Airbus.....	74
CAPITOLUL 7. ACORDURI COMERCIALE REGIONALE..	77
7.1. Preocupările membrilor OMC față de acorduri comerciale regionale.....	77
7.2. Obiectivele și derularea unor acorduri comerciale regionale recente.....	78
CAPITOLUL 8. PROBLEME TRANSVERSALE.....	85
8.1. Mediul: o preocupare specifică.....	85
8.2. Investiții. Concurență.....	89
8.3. Transparența practicilor de achiziții publice: către regulile multilaterale.....	91
8.4. Facilitarea comerțului: una dintre noile teme de actualitate.	91
8.5. Standarde de muncă: consens, coerență și controverse...	92
8.6. Comerț electronic.....	95
CAPITOLUL 9. OMC ȘI ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE.....	97
9.1. Prevederi speciale pentru țările în curs de dezvoltare.....	97
9.2. Țările cel mai puțin dezvoltate: atenție specială.....	99
CAPITOLUL 10. PROBLEMA REFORMEI OMC.....	101
10.1. Riscuri și amenințări la adresa sistemului comercial internațional.....	101
10.2. Parametri de reformare a OMC.....	103
10.3. Priorități actuale ale membrilor OMC.....	104
BIBLIOGRAFIE.....	109

CUVÂNT ÎNAINTE

Sistemul comercial internațional este un mecanism unificator care include comerțul internațional cu participarea statelor, companiilor și o serie de instituții internaționale de reglementare, printre care un loc deosebit revine Organizației Mondiale a Comerțului. Aceasta este singura organizație internațională globală care reglementează regulile de comerț între membrii săi. OMC este responsabilă de dezvoltarea și implementarea noilor acorduri comerciale și de respectarea de către membrii organizației a acordurilor semnate de majoritatea țărilor lumii și ratificate de parlamentele acestora. OMC își construiește activitățile pe baza deciziilor luate în 1986-1994 în cadrul Rundei Uruguay și ale acordurilor GATT anterioare. Participarea la sistemul comercial internațional presupune că un stat, la semnarea acordurilor multilaterale, își asumă toate obligațiile și obține toate drepturile prevăzute de aceste documente.

În prezent, mai mulți membri ai OMC sunt confrunțați, din motive diferite, cu incapacitatea lor de a folosi organizația ca forum pentru a-și avansa prioritățile specifice. Totodată OMC rămâne singurul organism economic multilateral cu putere de a încheia tratate, care poate fi folosit pentru a stabili o cooperare internațională în probleme emergente, cum ar fi poluarea cu materiale plastice, precum și probleme istorice, inclusiv subvențiile agricole. Membrii OMC pot avea multe dezacorduri, dar majoritatea sunt de acord că organizația are nevoie de reformă. Procesul de reformare a OMC va fi foarte complex și poate dura ani de zile.

Obiectivele notelor de curs corespund scopului disciplinei „Sistemul comercial internațional” și constau în contribuția la formarea specialiștilor în domeniul comerțului internațional prin cercetarea principalelor activități ale OMC, familiarizarea cu structura, funcțiile, mecanismul de luare a deciziilor, drepturile și

obligațiile țărilor membre OMC, studiul conținutului celor mai importante acorduri ale OMC, analiza riscurilor și amenințărilor la adresa sistemului comercial internațional, precum și a posibilelor direcții de reformare a OMC.

Notele de curs „Sistemul comercial internațional” sunt destinate studenților programului de masterat „Comerț exterior și activitate vamală”, doctoranzilor, cadrelor didactice, tuturor celor interesați de evoluția și provocările actuale ale comerțului internațional.

Autorul

CAPITOLUL 1

SISTEMUL COMERCIAL INTERNAȚIONAL ȘI REGLEMENTAREA RELAȚIILOR COMERCIALE

Obiective:

- *Identificarea tendințelor în cadrul sistemului comercial internațional;*
- *Cunoașterea obiectivelor și activităților organizațiilor care reglementează relațiile comerciale internaționale;*
- *Analiza importanței acordurilor comerciale pentru dezvoltarea economică a țărilor.*

Cuvinte-cheie: diviziunea internațională a muncii, multilateralism, negocieri comerciale internaționale, cooperare, OMC, FMI, UNCTAD, Camera Internațională de Comerț, acorduri internaționale.

1.1. SISTEMUL COMERCIAL INTERNAȚIONAL: PRIVIRE GENERALĂ

Sistemul comercial internațional a fost creat pe baza diviziunii internaționale a muncii la nivel mondial și reprezintă un sistem complex de reglementare politică a relațiilor comerciale mondiale, ținând cont de componentele sale naționale. În cadrul acestui sistem interacționează un număr enorm de participanți din întreaga lume, asociații și organizații interstatale economice și politice – OMC, FMI, UNCTAD, ICC etc. Normele și disciplinele Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) constituie piatra de temelie a acestui sistem, servind drept garanție împotriva discriminării.

Baza legală a sistemului comercial internațional include:

- Reglementări internaționale în domeniul comerțului internațional;
- Standarde ale asociațiilor internaționale de natură economică;
- Acorduri adoptate în sistemul OMC.

În perioada recentă s-au conturat trei tendințe majore ce caracterizează sistemul comercial internațional:

1. Ca urmare a schimbărilor structurale care au marcat economia și comerțul mondial în ultimele decenii, multilateralismul comercial traversează în prezent o criză profundă.
2. Deplasarea centrului de greutate a puterii economice în lume înspre țările emergente generează probleme de ordin sistemic, care se răsfrâng asupra mecanismelor de guvernanță ale OMC și, implicit, asupra cooperării multilaterale a națiunilor.
3. Noile realități asociate mutațiilor în raportul de forțe din economia mondială îngreuiază, înainte de toate, exercitarea de către OMC a funcției de for pentru negocieri comerciale multilaterale și a celei legislative, având ca finalitate elaborarea de noi reguli comerciale la nivel global.

În consecință, negocierile comerciale multilaterale din cadrul OMC – lansate în 2001 și cunoscute drept Runda Doha – continuă să fie confruntate cu mari dificultăți, iar perspectivele revigorării multilateralismului au rămas incerte și după Conferința ministerială a OMC de la Nairobi (Kenya), din 15-19 decembrie 2015.

În contextul relației tradiționale dintre multilateralism și regionalism, inerente sistemului comercial global, balanța se înclină tot mai vădit în favoarea regionalismului comercial, ceea ce se reflectă în creșterea exponențială a negocierilor pentru încheierea de noi acorduri comerciale preferențiale.

Aceste aranjamente depășesc sfera de incidență a sistemului comercial multilateral gestionat de OMC, vizează părți substanțiale din PIB-ul și comerțul mondial și au repercusiuni importante asupra sistemului comercial multilateral, periclitând, la rândul lor, funcția de negociere și cea legislativă a OMC.

Încetinirea drastică a ritmului de creștere a comerțului mondial în anii post-criză – deopotrivă din cauze ciclice și structurale, riscurile de natură macroeconomică și geopolitică, stimulează propensiunea statelor lumii de a promova politici comerciale protecționiste și, ca urmare, se accentuează tensiunile în relațiile comerciale internaționale.

În aceste condiții, perspectivele liberalizării comerțului internațional pe calea negocierilor multilaterale sub auspiciile OMC sunt în continuare sumbre, în pofida faptului că eforturile reînnoite ale

comunității internaționale în această direcție ar contribui într-o mare măsură la revigorarea schimburilor comerciale internaționale. Totodată, sistemul comercial global devine tot mai fragmentat, tot mai puțin coerent și tot mai incert. Pe de o parte, acesta a ajuns să fie guvernat de un număr crescând de acorduri comerciale preferențiale, care ies de sub sfera de incidență a OMC. Pe de altă parte, proliferarea aranjamentelor comerciale plurilaterale în cadrul OMC și în afara organizației deviază de la principiul nediscriminării, care este piatra de temelie a organizației. Iar toate aceste evoluții per ansamblu grevează asupra perspectivelor demersurilor de reluare a cooperării multilaterale a națiunilor în sfera comerțului.

1.2. ORGANIZAȚII ȘI ACORDURI CE REGLEMENTEAZĂ RELAȚIILE COMERCIALE INTERNAȚIONALE

Organizația Mondială a Comerțului (WTO, The World Trade Organization) este singura organizație internațională cu vocație globală ce se ocupă de regulile care guvernează comerțul dintre țări. În centrul organizației se află Acordurile OMC, negociate și semnate de majoritatea puterilor comerciale mondiale și ratificate de parlamentele lor. Scopul organizației este de a promova buna desfășurare, previzibilitatea și libertatea comerțului. În termeni simpli, Organizația Mondială a Comerțului se ocupă de regulile care reglementează comerțul între țări, la nivel global sau aproape la nivel global.

OMC a fost constituită pe data de 1.01.1995, dar sistemul comercial, pe care îl reprezintă, este cu aproape jumătate de secol mai vechi. În 1948, Acordul general privind tarifele și comerțul (GATT, The General Agreement on Tariffs and Trade) a stabilit regulile sistemului. Acordul general a dat naștere rapid unei organizații oficiale cu denumirea GATT, care a evoluat de-a lungul anilor prin mai multe runde de negocieri.

GATT, deși într-o formă trunchiată din ideea concepută inițial, s-a dovedit a fi un sistem destul de eficient, în cadrul căruia taxa vamală medie a scăzut de la 40% până la semnarea acordului la mijlocul anilor patruzeci ai secolului XX la 4% la mijlocul anilor 90. Pentru a reduce taxele vamale directe și restricțiile netarifare, la

importul de produse din străinătate, GATT a organizat în mod regulat runde de negocieri între țările participante.

Ultima și cea mai importantă rundă GATT, Runda Uruguay, care a durat între 1986 și 1994, a condus la crearea OMC. În timp ce GATT reglementa în principal comerțul cu mărfuri, OMC și acordurile sale reglementează și comerțul cu servicii, schimbul de invenții, creații și drepturi ale proprietății intelectuale.

Obiectivul principal al OMC este de a asigura deschiderea comerțului în beneficiul tuturor.

Funcțiile OMC:

- Administrarea acordurilor comerciale ale OMC
- Cadrul pentru negocierile comerciale
- Soluționarea litigiilor comerciale
- Monitorizarea politicilor comerciale naționale
- Asistență tehnică pentru țările în curs de dezvoltare
- Cooperarea cu alte organizații internaționale

O mare parte din activitatea curentă a OMC este rezultatul negocierilor din 1986 până în 1994, cunoscute sub numele de Round Uruguay, și ale negocierilor anterioare din cadrul GATT. OMC găzduiește în prezent noi negocieri ca parte a „Agendei de Dezvoltare Doha” lansată în 2001. Cea de-a 4-a Conferință Ministerială a Organizației Mondiale a Comerțului care s-a desfășurat la Doha, Qatar, în noiembrie 2001 a avut ca rezultat trasarea deciziilor vizionare pentru viitoarea dezvoltare a sistemului multilateral de comerț:

- Lansarea unei noi runde de negocieri – Agenda de dezvoltare Doha (DDA) – ce cuprinde atât o liberalizare a comerțului, cât și alcătuirea unor noi reguli privind angajamentele de intensificare substanțială a ajutorului acordat țărilor în curs de dezvoltare;
- Ajutorul acordat țărilor în curs de dezvoltare pentru implementarea acordurilor OMC;
- Interpretarea Acordului privind Aspectele comerciale referitoare la drepturile de proprietate intelectuală (TRIPS) într-o manieră care să asigure membrilor dreptul de a acționa pentru protejarea sănătății publice.

Agenda de dezvoltare Doha tinde să aducă OMC într-o nouă etapă de dezvoltare instituțională. OMC va continua să îmbunătățească condițiile comerțului și investițiilor mondiale, dar prin reguli mai clare, cu un rol mult mai important în creșterea economică, scăderea șomajului și a sărăciei. O guvernare internațională mai bună și promovarea unei dezvoltări durabile sunt numai câteva din rezultatele ambițioase care sunt vizate de Agenda de dezvoltare Doha.

Menționăm, că în anumite circumstanțe regulile OMC favorizează menținerea barierelor în calea comerțului, de exemplu, pentru a proteja consumatorii sau a preveni răspândirea maladiilor.

Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD, United Nations Conference on Trade and Development) a fost înființată în 1964. Sediul UNCTAD este situat la Geneva. Organizația are 195 de membri. Deciziile UNCTAD sunt luate sub formă de rezoluții și au caracter consultativ.

Principalele obiective ale UNCTAD sunt:

- promovarea comerțului internațional;
- cooperarea reciproc avantajoasă între state;
- elaborarea de recomandări, principii, condiții organizaționale și legale și mecanisme de funcționare a relațiilor economice internaționale moderne;
- participarea la coordonarea altor agenții ale ONU în domeniul dezvoltării economice a relațiilor economice și promovarea comerțului internațional.

Organul executiv este Consiliul pentru comerț și dezvoltare, responsabil pentru asigurarea alinierii generale a activităților cu prioritățile convenite. Secretariatul UNCTAD cooperează cu guvernele statelor membre, interacționează cu organizațiile ONU și cu comisiile regionale. Din 1990, UNCTAD a introdus un indicator care caracterizează gradul de implicare a CTN-urilor în economiile străine: Indicele de transnaționalitate. Se calculează pe baza indicatorilor: Ponderea activelor în străinătate, Cota de vânzări externe, Ponderea angajaților în străinătate.

În anii 70-80 ai secolului XX, UNCTAD a fost strâns legată de ideea unei noi ordini economice internaționale – un set de propuneri pentru îmbunătățirea situației țărilor în curs de dezvoltare, prin schimbarea condițiilor comerțului cu țările dezvoltate și prin acor-

darea de împrumuturi de către țările dezvoltate. Această idee a apărut la Organizația Națiunilor Unite în 1974 și a fost aprobată în cadrul Conferinței Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare.

Principiile noii ordini economice internaționale:

- a) transformarea sistemului de comerț internațional de mărfuri;
- b) creșterea exportului de produse finite din țările în curs de dezvoltare, deschiderea pentru această piață a țărilor dezvoltate;
- c) monitorizarea activităților corporațiilor transnaționale și eliminarea discriminării din partea lor;
- d) asistență financiară din partea țărilor dezvoltate către țările în curs de dezvoltare, reducerea datoriilor prin anularea unei părți din datorii;
- e) extinderea cooperării economice.

În prezent, UNCTAD promovează dezvoltarea incluzivă și durabilă prin comerț, investiții, finanțe și tehnologie. UNCTAD subliniază, de asemenea, necesitatea reducerii datoriilor pentru a oferi țărilor în curs de dezvoltare spațiul financiar pentru a face investițiile necesare pentru o tranziție la energie curată și pentru a le ajuta să atragă investiții private internaționale prin scăderea ratingului de risc al unei țări.

Camera Internațională de Comerț (ICC; International Chamber of Commerce, Chambre de commerce internationale) este cea mai reprezentativă organizație de afaceri din lume. Creată în 1920, la Paris.

Are 6 milioane de membri din peste 100 de țări. Este o organizație internațională independentă necomercială care reunește camere de comerț, organizații de afaceri și companii individuale, urmărind obiective precum dezvoltarea standardelor internaționale de comerț, reprezentarea intereselor în organizațiile internaționale pentru a rezolva litigiile comerciale.

Camera Internațională de Comerț este o asociație de afaceri voluntară. Spre deosebire de asociațiile interstatale care reglementează problemele comerciale, precum OMC, ECOSOC (United Nations Economic and Social Council), ICC nu îndeplinește funcții de reglementare, elaborează doar mecanisme și reguli uniforme

pentru toate entitățile participante și soluționează litigiile în cadrul regulamentelor elaborate.

În același timp, ICC este un organism consultativ colectiv recunoscut de OMC, Banca Mondială și alte organizații internaționale, iar din 2016, observator oficial pe lângă Adunarea Generală a ONU, oferind astfel un mecanism pentru a ține cont de interesele comunității de afaceri în procesele interstatale.

În sediul din Paris lucrează constant aproximativ 200 de angajați în 11 departamente (politici și bune practici, servicii de soluționare a litigiilor, instruire și conferințe, publicații, federația camerelor de comerț, comitetele naționale și membrii, comunicații externe, comunicații editoriale și interne, finanțe și management personal, tehnologie informațională, servicii generale).

Mai multe unități specializate își desfășoară activitatea în mod constant la sediu, precum Curtea Internațională de Arbitraj, principalul organism de soluționare a litigiilor. Unitățile care furnizează servicii de investigare membrilor sunt Biroul Maritim Internațional, Biroul de Investigații Financiare, Biroul de Investigații contrafacerii și FraudNet.

Printre documentele emise de ICC se numără Incoterms (condiții comerciale unificate), UCP 600 (reguli și obiceiuri unificate pentru scrisori de credit documentare), reguli de arbitraj, contracte internaționale standard revizuite periodic de către membrii comisiilor pentru modificări care țin cont de realitățile țărilor membre ICC.

Partea predominantă a tuturor piețelor de mărfuri este în domeniul juridic al pachetului de acorduri OMC. În același timp, s-au format sau se formează regimuri juridice autonome în afara sistemului OMC care funcționează pe baza unor acorduri internaționale de mărfuri.

Acordurile internaționale de mărfuri sunt acorduri multilaterale între guvernele țărilor producătoare și exportatoare, pe de o parte și țările consumatoare și importatoare, pe de altă parte. Republica Moldova participă la mai multe acorduri de acest fel.

Primele au fost acordurile de mărfuri privind grâul (1933) și zahărul (1937). Pe baza lor, au fost constituite Comitetul internațional consultativ pentru grâu (ulterior redenumit Consiliul Internațional al Cerealelor) și Organizația Internațională a Zahărului. În 1956, a

fost semnat Acordul internațional de staniu; organul său de conducere a fost Consiliul Internațional al staniului.

În anii 60 ai secolului XX, UNCTAD a preluat funcții de coordonare privind elaborarea acordurilor internaționale de mărfuri. Acordurile au fost încheiate la conferințele internaționale ale ONU privind produsele de bază ținute sub auspiciile și în cadrul UNCTAD. Primul astfel de acord a fost Acordul internațional de cafea din 1962, pe baza căruia a fost formată Organizația Internațională a Cafelei din Londra.

Prin încheierea acordurilor internaționale de mărfuri, statele reglementau piețele transnaționale de mărfuri „sensibile”, coordonau interesele țărilor exportatoare și importatoare și stabilesc o relație rațională între cererea și oferta de bunuri (bunuri). Pe baza unor acorduri de mărfuri (privind zahărul, cafeaua, cacao, cauciucul), au fost create organizațiile internaționale corespunzătoare.

Aceste acorduri guvernează piețele transnaționale de mărfuri în trei moduri principale, influențând: 1) volumele de producție; 2) prețurile; 3) amploarea exportului mărfurilor respective din țara de producție.

Organizația Internațională a Zahărului (ISO, International Sugar Organization) a fost creată pentru a asigura implementarea Acordului internațional privind zahărul din 1968 (MCC-1968) ca succesori al Consiliului internațional pentru zahăr, înființat în 1937. Ulterior, prezentul acord a fost revizuit în 1973, 1977, 1985 și 1992.

Este o organizație interguvernamentală ale cărei activități sunt menite să sporească cooperarea internațională în producția, consumul și circulația zahărului, precum și în domeniile conexe, între țările exportatoare și importatoare, în conformitate cu obiectivele și obiectivele actualului Acord Internațional al Zahărului.

Sarcina principală este de a promova cooperarea internațională în economia globală a zahărului și dezvoltarea echilibrată și stabilă a pieței globale de zahăr în interesul tuturor țărilor participante.

Organizația:

- promovează formarea de prețuri adecvate pentru producători și consumatori;
- este un forum pentru a discuta probleme de interes pentru țările membre;

- furnizează informații despre piața globală a zahărului și a altor îndulcitori;
- desfășoară cercetări relevante;
- colaborează cu Fondul general pentru produse primare.

Organizația Internațională a Zahărului are 87 de țări membre.

Limbi oficiale: engleza, franceza, rusa și spaniola.

În iunie 2023 s-a anunțat că Republica Moldova se retrage din Acordul Internațional al Zahărului încheiat la Geneva în 1992. În același timp, calitatea de membru al țării noastre la Organizația Internațională a Zahărului este reziliată. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare menționează că la baza deciziei de retragere din Acordul internațional cu privire la zahăr se află analizele tendințelor de dezvoltare a ramurii producerii de zahăr, stocurilor de zahăr existente, precum și a consultării opiniei mediului de afaceri. Retragera Republicii Moldova din Acordul nominalizat nu va avea consecințe pe plan intern, la nivel bilateral, regional sau multilateral și nu va crea impedimente la încheierea altor tratate.

Organizația Internațională a Viei și Vinului (OIV, Organisation Internationale de la vigne et du vin; International Organisation of Vine and Wine) a fost fondată în anul 1924 pentru studierea sectorului vitivinicol. În prezent asociația numără 46 de membri, state în care se produce 85% din cantitatea mondială de vin și se consumă 80% din totalul global. Sediul la Paris. Limbile oficiale: engleza, franceză, spaniolă, germană, italiană.

OIV este o organizație interguvernamentală care se ocupă de aspectele tehnice și științifice ale viticulturii și vinificației. Domeniul de activitate al OIV include producția de struguri în toate scopurile, adică nu numai pentru vin, ci și producția de struguri de masă și stafide. Una dintre activitățile OIV este statistica globală în domeniu.

Republica Moldova este membră a Organizației Internaționale a Viei și Vinului din anul 1992, fiind prima țară din spațiul ex-sovietic care s-a bucurat de acest statut.

Organizația Internațională a Cafelei (ICO, International Coffee Organization) este entitatea de control a Acordului internațional pentru cafea (ICA). Reprezintă principalii producători de cafea și majoritatea țărilor consumatoare. Acordul din 2007 cuprindea 42

de membri exportatori și 7 țări importatoare (Uniunea Europeană cuprinzând toate statele membre reprezintă un membru). Acordul internațional pentru cafea) este unul dintre marile acorduri internaționale de mărfuri semnate în secolul XX în domeniul materiilor prime. Este conceput pentru a menține cotele țărilor exportatoare și pentru a menține prețurile la cafea ridicate și stabile pe piață.

Primul acord dintre țările producătoare și țările consumatoare de cafea a fost semnat în 1962, la doi ani de la independența Coastei de Fildeș. A fost înființat pe o perioadă de cinci ani, iar de atunci au existat șase acorduri consecutive, în 1968, 1976, 1983, 1994, 2001 și 2007. Din 1989, este doar simbolic, durata sa reală a trecut doar puțin peste un sfert de secol.

În 1989, Organizația Internațională a Cafelei nu a putut fi de acord cu noi cote de export, determinând astfel prăbușirea sistemului și dispariția acordului. Definierea cotelor de export bazate pe volumele de cafea produse a încurajat supraproducția în detrimentul calității. Dispariția Acordului internațional și sfârșitul sistemului de cote a dus la falimente spectaculoase. Piața a devenit, pe termen lung, centrul fixării prețurilor internaționale.

La 1 ianuarie 2021 ICO avea 49 de țări membre, din care membrii exportatori 42, membri importatori 7 (UE, Japonia, Norvegia, Federația Rusă, Elveția, Tunisia, Marea Britanie).

Potrivit ICO, membrii săi reprezintă 99% din producția mondială de cafea și 67% din consum.

Organizația aduce o contribuție practică la dezvoltarea unui sector mondial al cafelei durabil și la reducerea sărăciei în țările în curs de dezvoltare prin:

- posibilitatea pentru guverne și sectorul privat să facă schimb de opinii cu privire la problemele legate de cafea, condițiile și tendințele pieței și să coordoneze politicile la reuniunile la nivel înalt;
- dezvoltarea și căutarea de finanțare pentru proiecte care beneficiază economia mondială a cafelei;
- promovarea calității cafelei printr-un program de îmbunătățire a calității cafelei;

- promovarea transparenței pieței prin furnizarea unei game largi de statistici privind sectorul mondial al cafelei;
- dezvoltarea consumului de cafea și a piețelor de cafea prin activități inovatoare de dezvoltare a pieței;
- încurajarea dezvoltării de strategii pentru a spori capacitatea comunităților locale și a fermierilor mici;
- promovarea programelor de instruire și informare pentru a sprijini transferul de tehnologie relevantă pentru cafea;
- facilitarea informațiilor privind instrumentele și serviciile financiare pentru asistarea producătorilor;
- furnizarea de informații economice, tehnice și științifice obiective și cuprinzătoare privind sectorul mondial al cafelei.

Cafeaua este cea mai populară și consumată băutură preparată din boabe de cafea prăjite, semințele anumitor specii de Coffea. Sectorul cafelei este vulnerabil la fluctuațiile prețurilor mondiale la cafea, la nivelurile scăzute de productivitate, la impactul schimbărilor climatice și la daunele provocate de dăunători și boli din întreaga lume. Se estimează că piața globală a cafelei va crește cu 4,28% în perioada 2022-2027. Piața este influențată de mai mulți factori, inclusiv cererea în creștere pentru produse de cafea certificate, acceptarea de către consumatori a sistemelor de preparare a cafelei de unică folosință și inovația continuă condusă de jucători de top de pe piața cafelei.

Organizația Internațională pentru Cacao (IOCC, International cocoa organization) este o structură interguvernamentală menită să promoveze dezvoltarea cooperării internaționale între țările producătoare și țările consumatoare de cacao în toate sectoarele industriei mondiale a acestui produs.

ICCO a fost înființată în 1973 pentru a implementa obiectivele și obiectivele Acordului internațional pentru cacao, semnat în cadrul primei Conferințe internaționale pentru cacao, care a avut loc la Geneva în 1972.

În total, pe întreaga perioadă a existenței ICCO, au fost adoptate șapte acorduri internaționale de cacao, ultimul dintre acestea

fiind actualul acord din 2010. Acordul internațional privind cacao din 2010 este aprobat în numele Uniunii Europene.

Principalele obiective ale prezentului acord sunt:

- promovarea cooperării internaționale în economia globală a cacao;
- furnizarea unui cadru adecvat pentru discuțiile dintre guverne și sectorul privat cu privire la toate problemele de cacao;
- stabilirea unor prețuri rezonabile pentru a asigura rentabilități economice corecte atât pentru producători cât și pentru consumatori în lanțul valoric al cacao; promovarea dezvoltării echilibrate a economiei mondiale a cacao în interesul tuturor părților la acord;
- stimularea cercetării și implementării rezultatelor prin programe de formare și informare care vizează transferul de tehnologii adecvate pentru cacao părților la acord;
- asigurarea transparenței în economia globală a cacao, în special în comerțul cu cacao, prin colectarea, analizarea și diseminarea statisticilor relevante și desfășurarea de cercetări adecvate, precum și contribuirea la eliminarea barierelor comerciale;
- diseminarea informațiilor despre instrumentele și serviciile financiare pe care producătorii de cacao le pot utiliza, inclusiv accesul la metode de creditare și gestionare a riscurilor.

Boabele de cacao sunt o cultură faimoasă și profitabilă. Ele au fost folosite de secole în diverse scopuri și sunt la mare căutare pe piață, fiind utilizate pe scară largă în industria alimentară, de cofetărie și cosmetică. În întreaga lume, există o cerere din ce în ce mai mare pentru opțiuni de ciocolată, cum ar fi ciocolată cu lapte, brownies și ciocolată neagră.

Se estimează că cererea de boabe de cacao ca produse intermediare va crește pe măsură ce producția de ciocolată se extinde în economiile emergente precum China și India. Se estimează că piața de comercializare a boabelor de cacao va avea o creștere de 4,5% în perioada 2022-2027. Lansarea ciocolatei Premium și utilizarea cioco-

latei ca agent de aromatizare în cereale, bomboane, batoane, produse de patiserie, siropuri, acoperiri și umpluturi și băuturi sunt de așteptat să fie de bun augur pentru piața globală de cacao.

Comitetul Internațional pentru Ceai (ITC, International Tea Committee), a fost fondat în 1933, pentru gestionarea Acordului Internațional pentru Ceai. ITC este o organizație imparțială, nonprofit, susținută și recunoscută de numeroși mari producători și consumatori de ceai. Comitetul furnizează industriei ceaiului informații statistice valoroase timp de peste 90 de ani. În cadrul comitetului, care include reprezentanți ai majorității țărilor de ceai, sunt discutate perspectivele de dezvoltare a producției mondiale de ceai, ținând cont de menținerea echilibrului acesteia cu consumul.

Ceaiul este cea mai populară băutură din lume. Piața internațională a ceaiului continuă să evolueze, tendințele arătând o cerere puternică pentru o varietate de produse de ceai de calitate, cum ar fi ceaiul oolong și ceaiul cu frunze albe. China este cel mai mare producător de ceai din lume, urmată de India, Kenya, Sri Lanka și altele. Producția de ceai este foarte sensibilă la schimbările condițiilor climatice, deoarece ceaiul poate fi produs doar în condiții agro-ecologice definite îngust. China ocupă primul loc la exporturile globale de ceai, reprezentând aproximativ 31,8% din exporturile globale de ceai. China este, de asemenea, un important exportator de ceai verde.

Pandemia a lansat mai multe tendințe care influențează dezvoltarea în continuare a pieței. Restricțiile cauzate de autoizolare, nivelul ridicat al consumului de ceai, a dus la noi provocări pentru producători. Printre tendințe se numără următoarele:

- Creșterea așteptărilor consumatorilor față de producător și produs;
- Includerea ceaiului în economia impresiilor;
- Stil de viață sănătos. Oamenii încep să acorde mai multă atenție funcțiilor băuturii, mai degrabă decât gustului acesteia.

În prezent sectorul se confruntă cu o serie de provocări care necesită o atenție urgentă, respectiv impactul crizei climatice, nevoia de a îmbunătăți sustenabilitatea lanțului de aprovizionare cu ceai,

nivelurile scăzute de productivitate, presiunea preț-cost cu care se confruntă actorii de-a lungul lanțului valoric.

În plus, producția de ceai poate duce la o erodare suplimentară a resurselor naturale, în special a solurilor și a apei. Defrișarea, pierderea biodiversității, eroziunea solului și contaminarea apei sunt câteva dintre provocările care necesită o atenție urgentă. Însă sectorul are și vulnerabilitățile sale, tufele de ceai fiind supuse infestărilor recurente de dăunători și boli care reduc recoltele.

Se estimează că piața ceaiului va avea o creștere de 4,5% în perioada 2022-2027.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *Care sunt tendințele recente în cadrul sistemului comercial internațional?*
- *În ce constă multilateralismul și regionalismul comercial?*
- *Care sunt obiectivele UNCTAD și ale ICC?*
- *Analizați impactul Organizației Internaționale a Cafelei și a Organizației Internaționale pentru Cacao asupra economiei țărilor în dezvoltare.*

CAPITOLUL 2

FUNDAMENTELE SISTEMULUI COMERCIAL INTERNAȚIONAL

Obiective:

- *Delimitarea sectoarelor și problemelor specifice reglementate de Acordurile OMC;*
- *Cunoașterea fundamentelor sistemului comercial internațional;*
- *Studierea funcțiilor și activităților OMC.*

Cuvinte-cheie: Acordurile OMC, Runda Uruguay, Acordul de la Marrakech, nediscriminare, clauza națiunii celei mai favorizate, tratament național, liberalizarea comerțului, concurență corectă, transparență, acorduri plurilaterale.

2.1. ACORDURILE OMC – REGULILE DE BAZĂ ALE SISTEMULUI COMERCIAL INTERNAȚIONAL

În centrul sistemului comercial internațional se află Acordurile OMC, negociate și semnate de majoritatea puterilor comerciale din lume. Documentele respective constituie regulile legale de bază ale comerțului internațional. Acestea sunt în esență contracte, în temeiul cărora guvernele sunt obligate să își mențină politicile comerciale în limitele convenite. Deși sunt negociate și semnate de guverne, obiectivul lor este de a ajuta producătorii de bunuri și servicii, exportatorii și importatorii, să funcționeze, permițând guvernelor îndeplinirea obiectivelor sociale și de mediu.

Obiectivul imperativ al sistemului este de a contribui la promovarea pe cât posibil a libertății comerțului, evitând în același timp efecte secundare nedorite, deoarece este important pentru dezvoltarea economică și bunăstare. Aceste reguli includ eliminarea obstacolelor. Este vorba, de asemenea, despre informarea persoanelor fizice, a întreprinderilor și a guvernelor despre regulile comerciale mondiale și asigurarea acestora că nu vor exista schimbări bruște ale politicilor. Cu alte cuvinte, regulile trebuie să fie transparente și previzibile.

Acordurile OMC guvernează bunurile, serviciile și proprietatea intelectuală, prin faptul că:

- au stabilit principiile liberalizării și excepțiile permise;
- reproduc angajamentele asumate de fiecare țară pentru reducerea tarifelor și a altor bariere în calea comerțului;
- definesc procedurile de soluționare a litigiilor;
- asigură un tratament special pentru țările în curs de dezvoltare;
- solicită guvernelor să asigure transparența politicilor comerciale, notificând OMC despre legile în vigoare și măsurile adoptate, împreună cu rapoartele periodice ale Secretariatului cu privire la politicile comerciale ale țărilor.

Aceste acorduri sunt denumite frecvent reguli comerciale ale OMC, iar OMC este adesea descrisă ca un sistem „bazat pe reguli”. Cu toate acestea, este important de ținut cont că regulile sunt de fapt acorduri negociate de guverne.

Runda Uruguay, care a durat între 1986 și 1994, a fost cea mai reușită. Ca urmare a negocierilor lungi din 1994 la Marrakesh, a fost semnat un acord privind înființarea OMC, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995.

Țările participante au fost de acord că în cadrul acestei organizații, nu numai se va reglementa comerțul cu mărfuri (care a făcut obiectul GATT din 1948), ci și în legătură cu rolul crescând al serviciilor în societatea postindustrială și în comerțul mondial (la începutul secolului XXI – aproximativ 20%) au adoptat Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS, The General Agreement on Trade in Services), care reglementează acest domeniu al comerțului internațional.

De asemenea, în cadrul Acordului de la Marrakech, a fost adoptat Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS, Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights), care reglementează problemele comerciale ale drepturilor privind rezultatele activității intelectuale și face parte integrantă din fundamentul legal al OMC.

„Rezultate ale Runde Uruguay privind negocierile comerciale multilaterale – texte legale” reprezintă o listă a aproximativ 60 de acorduri, anexe, decizii și memorandumuri de înțelegere.

De fapt, acordurile sunt stabilite într-o structură simplă cu șase părți (compartimente):

- un acord-cadru (Acordul de instituire a OMC);
- acorduri care reglementează fiecare dintre cele trei mari domenii de comerț (bunuri, servicii, proprietate intelectuală);
- soluționarea litigiilor;
- revizuirea politicii comerciale guvernamentale.

Aceste acorduri și anexe reglementează următoarele sectoare sau probleme specifice:

Pentru mărfuri (conform GATT):

- Agricultură;
- Reglementări sanitare pentru produsele agricole (SPS);
- Textile și îmbrăcăminte;
- Standarde de produs;
- Măsuri de investiții;
- Măsuri antidumping;
- Metode de evaluare vamală;
- Inspecție înainte de expediere;
- Reguli de origine;
- Licențe de import;
- Subvenții și măsuri compensatorii;
- Măsuri de salvagardare.

Pentru servicii (anexe GATS):

- Mișcarea persoanelor fizice;
- Transport aerian;
- Servicii financiare;
- Transport maritim;
- Telecomunicații.

Acordurile din Runda Uruguay stau la baza sistemului actual al OMC. Mai multe activități suplimentare sunt de asemenea în curs de desfășurare la OMC. Acesta este rezultatul deciziilor luate în cadrul Conferințelor ministeriale, în special în cadrul reuniunii de la Doha din noiembrie 2001, când au fost lansate noi negocieri și alte activități.

2.2. PRINCIPIILE OMC – FUNDAMENTUL SISTEMULUI COMERCIAL INTERNAȚIONAL

Acordurile OMC sunt texte legale, complexe, care acoperă o gamă largă de domenii de activitate: agricultura, textile și îmbrăcăminte, servicii bancare, telecomunicații, achiziții publice, standarde

industriale și siguranța produselor și reglementări conexe, igiena alimentară, proprietatea intelectuală ș.a. Cu toate acestea, o serie de principii simple și fundamentale sunt firul comun al tuturor acestor instrumente. Ele sunt fundamentul sistemului comercial multilateral.

Principiul 1. Comerț fără discriminare, ce presupune:

1. Clauza națiunii celei mai favorizate: tratament egal pentru ceilalți membri. În conformitate cu acordurile OMC, țările nu pot, în principiu, să facă discriminări între partenerii lor comerciali. Dacă se acordă unei țări un avantaj special (reducând, de exemplu, taxa vamală percepută pe unul dintre produsele sale), acesta trebuie oferit pentru toți ceilalți membri ai OMC. Principiul OMC funcționează astfel: fiecare membru tratează în egală măsură toți ceilalți membri, ca parteneri comerciali „cei mai favorizați”. Dacă o țară își mărește beneficiile pentru un partener comercial, aceasta trebuie să aplice același tratament „cel mai bun” tuturor celorlalți membri ai OMC, astfel încât toți să rămână „cei mai favorizați”. Sunt permise unele excepții. De exemplu, țările pot încheia un acord de comerț liber care se aplică numai mărfurilor comercializate în cadrul grupului și care discriminează bunurile din afară. Sau pot acorda acces special la piețele lor țărilor în curs de dezvoltare. În mod similar, o țară poate ridica bariere împotriva produselor dintr-o anumită țară, care în opinia sa sunt supuse comerțului neliberal. În domeniul serviciilor, țările pot, în circumstanțe limitate, să recurgă la discriminare. Cu toate acestea, scutițiile sunt permise în acorduri doar în condiții stricte. În general, clauza NCMF înseamnă că, de fiecare dată când o țară reduce o barieră tarifară sau deschide o piață, trebuie să o facă pentru aceleași bunuri sau servicii de la toți partenerii săi comerciali, indiferent dacă este bogat sau sărac, slab sau puternic.
2. Tratament național: tratament egal pentru producători străini și naționali. Produsele importate și cele produse în țară trebuie tratate în mod egal, cel puțin odată ce produsul importat a fost admis pe piață. Același lucru trebuie să se

aplice și serviciilor interne, mărcilor comerciale, drepturilor de autor și brevetelor.

Principiul 2. Liberalizarea comerțului: progresivă și negociată

Unul dintre cele mai evidente moduri de a încuraja comerțul este de a reduce barierele în calea comerțului, cum ar fi tarifele și măsurile precum interdicțiile sau contingentele de import pentru aplicarea selectivă de restricții cantitative. Periodic, au fost discutate și alte aspecte, cum ar fi birocrăția și politicile de schimb valutar.

De la crearea GATT în 1947-1948, au avut loc opt runde de negocieri comerciale. Inițial, aceste negocieri s-au concentrat pe reducerea ratelor tarifare la mărfurile importate (la mijlocul anilor '90 acestea fiind mai mici de 4%).

În anii 80, cu toate acestea, sfera negocierilor a fost lărgită pentru a include barierele netarifare ale comerțului cu mărfuri și domenii noi, precum serviciile și proprietatea intelectuală.

Deschiderea pieței poate aduce beneficii, dar necesită, de asemenea, ajustări. Acordurile OMC permit țărilor să introducă modificări pas cu pas prin „liberalizarea progresivă”. Țările în curs de dezvoltare au, în general, o perioadă mai lungă pentru a-și îndeplini obligațiile.

Principiul 3. Previzibilitate: prin consolidare și transparență

Companiile, investitorii și guvernele străine ar trebui să fie asigurate că barierele comerciale (inclusiv tarifele și barierele non-tarifare) nu vor fi aplicate în mod arbitrar, iar ratele taxelor vamale și angajamentele de deschidere a pieței sunt „legate” în OMC.

Când există stabilitate și predictibilitate, investițiile sunt încurajate, se creează locuri de muncă, iar consumatorii pot profita din plin de beneficiile care vin din concurență, adică de la alegere și prețuri mai mici. Sistemul de tranzacționare multilateral include eforturile guvernelor de a face mediul comercial stabil și previzibil.

În OMC, atunci când țările sunt de acord să își deschidă piețele pentru bunuri sau servicii, acestea „își consolidează” angajamentele. Pentru mărfuri, această consolidare constă în stabilirea plafoanelor pentru taxele vamale. Importurile pot fi impozitate la cote sub rate obligatorii. Acesta este adesea cazul țărilor în curs de dez-

voltare. În țările dezvoltate, ratele aplicate efectiv și ratele consolidate sunt în general aceleași.

O țară își poate schimba consolidările, dar numai după negocierea cu partenerii comerciali, ceea ce ar putea implica compensații pentru oportunitățile de afaceri pierdute. Runda Uruguay privind negocierile comerciale multilaterale a sporit, printre altele, volumul comerțului acoperit de angajamentele de consolidare.

În agricultură, toate produsele sunt acum supuse unor tarife consolidate. Drept urmare, piața a devenit mult mai sigură pentru comercianți și investitori.

De asemenea, se depun eforturi pentru a îmbunătăți predicțibilitatea și stabilitatea în alte moduri. De exemplu, utilizarea cotelor și a altor măsuri de restricție cantitativă a importurilor pot fi descurajate, administrarea cotelor poate duce la creșterea birocrăției și la practicile neloiale.

Principiul 4. Promovarea unei concurențe corecte

Se spune uneori că OMC este instituția „liberului schimb”, dar nu este chiar corect. Sistemul permite aplicarea tarifelor și, în circumstanțe limitate, a altor forme de protecție. Ar fi mai exact să spunem că este un sistem de reguli care vizează asigurarea unei concurențe deschise, corecte și libere. Este vorba de descurajarea practicilor „neloiale” cum ar fi acordarea subvențiilor la export și dumpingul (vânzarea produselor la prețuri mai mici decât costurile). Acestea sunt probleme complexe, iar regulile urmăresc să definească ce este corect și ce nu, precum și modul în care autoritățile publice pot reacționa, inclusiv prin perceperea unor taxe suplimentare calculate pentru a compensa daunele cauzate de practicile comerciale neloiale.

Acordurile OMC vizează promovarea unei concurențe echitabile, de exemplu în agricultură, proprietate intelectuală și servicii. Acordul privind achizițiile publice (un acord „plurilateral” deoarece este semnat doar de un număr mic de membri OMC) extinde regulile concurenței la contractele acordate de mii de entități „guvernamentale” din multe țări.

Principiul 5. Încurajarea dezvoltării și a reformelor economice

Sistemul OMC contribuie la dezvoltare. Cu toate acestea, țările în curs de dezvoltare au nevoie de timp flexibil pentru a implementa acordurile de sistem. Acordurile includ dispoziții anterioare ale GATT care asigură asistență specială și beneficii comerciale pentru țările în curs de dezvoltare.

Mai mult de trei sferturi dintre membrii OMC sunt țări în curs de dezvoltare și țări în tranziție către o economie de piață. În ultimii ani ai Runderi Uruguay, peste 60 dintre aceste țări au implementat în mod independent programe de liberalizare a comerțului.

În același timp, țările în curs de dezvoltare și țările cu economii în tranziție au jucat un rol mult mai activ și mai influent în timpul runderi Uruguay decât în negocierile anterioare, iar acest rol a fost consolidat în continuare în contextul actualei Agende de dezvoltare Doha. Aceste țări beneficiază de o perioadă mai lungă de adaptare, de o mai mare flexibilitate și de privilegiile speciale.

2.3. FUNCȚIILE ȘI ACTIVITĂȚILE OMC

Principalele funcții ale OMC sunt:

- furnizarea unui cadru pentru negocierile comerciale;
- aplicarea regulilor comerciale multilaterale care au fost negociate (inclusiv în soluționarea litigiilor).

În îndeplinirea acestor funcții, Organizația pune un accent deosebit pe următoarele activități:

- Asistență pentru țările în curs de dezvoltare și țările în tranziție;
- Ajutor special pentru promovarea exportului;
- Cooperarea pentru elaborarea de politici economice globale;
- Notificări actuale privind noile măsuri comerciale adoptate de către membri sau modificări ale măsurilor existente;
- Asistență pentru țările în curs de dezvoltare și țările în tranziție

Țările în curs de dezvoltare reprezintă trei sferturi din membrii OMC. Odată ce țările își continuă „tranziția” către o economie de

pieță, acestea vor juca un rol din ce în ce mai important în OMC pe măsură ce numărul lor va crește. Drept urmare, se acordă multă atenție nevoilor și problemelor speciale ale țărilor în curs de dezvoltare și a țărilor în tranziție. Unele dintre aceste activități au loc la Geneva, altele în țările în cauză. Mai multe programe, unele sub formă de cursuri de formare, sunt înființate împreună cu alte organizații internaționale. În alte cazuri, țările pot beneficia de asistență individuală.

Asistența poate fi diversă, și ajută țările să negocieze aderarea la OMC, să pună în aplicare angajamentele OMC. La fel, se oferă consultanță în vederea participării eficiente la negocieri multilaterale. Țările în curs de dezvoltare, în special cele mai puțin dezvoltate dintre ele, primesc, de asemenea, date comerciale și tarifare în legătură cu propriile lor interese de export și participarea la organele OMC.

*Asistență specială pentru promovarea exportului:
Centrul Comerțului Internațional*

Centrul de comerț internațional a fost înființat de GATT în 1964 la cererea țărilor în curs de dezvoltare pentru a le ajuta să își promoveze exporturile. Acesta este gestionat în comun de OMC și Organizația Națiunilor Unite, care acționează prin Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD).

Centrul oferă următoarele servicii:

- Răspunde la cererile de asistență din partea țărilor în curs de dezvoltare care doresc să dezvolte și să implementeze programe de promovare a exporturilor, de operațiuni și tehnici de import;
- Oferă informații și sfaturi privind piețele de export și tehnicile de marketing;
- Contribuie la crearea serviciilor de promovare și comercializare a exporturilor și la formarea personalului necesar.

Pentru țările cel mai puțin dezvoltate, ajutorul său este gratuit.

Rolul OMC în elaborarea politicilor economice globale

Un aspect important al mandatului OMC este cooperarea pe care Organizația trebuie să o stabilească cu Fondul Monetar Interna-

țional, Banca Mondială și alte instituții multilaterale pentru a obține o mai mare coerență în elaborarea de politici economice globale.

O declarație ministerială separată a fost adoptată în cadrul reuniunii ministeriale de la Marrakech din aprilie 1994 pentru a sublinia importanța acestui obiectiv. Declarația prevede o contribuție sporită din partea OMC la o mai mare coerență în elaborarea politicilor economice globale. Recunoaște că există legături între diferite aspecte ale politicii economice și încurajează OMC să își dezvolte cooperarea cu organizațiile internaționale relevante în domeniile monetar și financiar, și anume Banca Mondială și FMI. În plus, declarația recunoaște că liberalizarea comerțului promovează creșterea și dezvoltarea economiilor naționale. Această liberalizare este un element din ce în ce mai important pentru succesul programelor de ajustare economică întreprinse de multe țări, care adesea determină costuri sociale semnificative în timpul tranziției.

Notificări actuale privind noile măsuri comerciale adoptate de către membri sau modificări ale măsurilor existente.

Transparență (1): informarea OMC

Adesea, singura modalitate de a verifica dacă angajamentele sunt puse în aplicare pe deplin este de a cere țărilor să notifice prompt OMC cu privire la măsurile relevante pe care le-au luat. Multe dintre acordurile OMC impun guvernelor membre să notifice Secretariatul OMC orice măsuri comerciale noi pe care le-au adoptat sau modificări ale măsurilor existente.

De exemplu, organismului relevant al OMC trebuie furnizate informații detaliate privind noile legi antidumping sau taxele compensatorii, noile standarde tehnice care afectează comerțul, modificările reglementărilor care reglementează comerțul cu servicii și legile sau reglementările privind acordul de proprietate intelectuală. De asemenea, sunt create grupuri speciale pentru a examina noile aranjamente de liber schimb și politicile comerciale ale țărilor care aderă la organizație.

Transparență (2): informarea publicului

Principalul acces public la OMC este site-ul organizației, www.wto.org. Știri despre ultimele evoluții sunt publicate zilnic.

Informații generale și explicații cu privire la o gamă largă de probleme, inclusiv „Înțelegerea OMC”, sunt de asemenea disponibile. Pot fi vizualizate sau descărcate documente oficiale, peste 150.000 în acest moment, din Documente Online.

Scopul este de a pune la dispoziția publicului mai multe informații. Mass-media este un canal important, iar sesiunile de informare cu privire la toate întâlnirile majore sunt organizate în mod regulat pentru jurnaliștii de la Geneva – și tot mai multe informații sunt trimise prin e-mail și alte mijloace jurnaliștilor din întreaga lume. În același timp, de-a lungul anilor, Secretariatul OMC și-a intensificat dialogul cu societatea civilă – organizații neguvernamentale (ONG-uri) interesate de OMC, parlamentari, studenți, profesori universitari și alte grupuri.

În prezent OMC are 164 de membri (peste 98% din comerțul internațional), inclusiv 160 de state membre ale ONU recunoscute internațional, Taiwan (recunoscut parțial, 2 teritorii dependente (Hong Kong și Macau) și Uniunea Europeană. 20 de țări au statut de observator, inclusiv Serbia, Bosnia și Herțegovina, Vatican, Iran, Azerbaidjan, Belarus, Turkmenistan Uzbekistan ș.a. 35 de țări nu sunt nici participanți, nici observatori.

Pentru a adera la OMC, un stat trebuie să depună un memorandum prin care OMC să ia în considerare politicile comerciale și economice ale organizației.

Pe 11 decembrie 2001, China a devenit al 143-lea membru al OMC. Negocierile au durat 15 ani. Până în 2010, China și-a îndeplinit toate angajamentele de reducere a tarifelor. Rata medie a acestora a scăzut de la 15,3% în 2001 la 9,8%.

Nivelul mediu al tarifelor la produsele manufacturate a fost redus de la 14,8% la 8,9%, iar nivelul mediu al tarifelor la produsele agricole – de la 23,2% la 15,2% – aproximativ un sfert din media mondială și mult mai mic decât 56% – tariful țărilor în curs de dezvoltare – membre ale OMC și 39% – tariful țărilor dezvoltate.

Țara a adoptat, de asemenea, măsuri serioase pentru a reduce barierele netarifare. Dintre acestea – eliminarea în 2005 a cotelor la import, a licențelor de import, a cerințelor speciale pentru concursuri comerciale (tendere) și a altor măsuri netarifare pentru 424 de

mărfuri – autoturisme, mașini și echipamente electronice, cauciuc natural etc.

Potrivit unui raport din 2019 al Camerei de Comerț Americane din China, China continuă să fie o prioritate majoră pentru toate sectoarele în ceea ce privește viitoarele planuri de investiții globale.

China a semnat 16 acorduri de liber schimb cu 24 de țări și regiuni. Pe 15.11.2020, 15 țări din regiunea Asia-Pacific au format un cel mai mare bloc de liber schimb – Parteneriatul Economic Regional Cuprinzător (RCEP, Regional Comprehensive Economic Partnership). Acordul a fost semnat la summitul de la Hanoi. Acesta include zece țări din Asia de Sud-Est, precum și China, Japonia, Coreea de Sud, Noua Zeelandă și Australia. Formarea unui bloc comercial va consolida poziția Chinei ca partener economic al acestor țări și va îmbunătăți oportunitățile sale pentru comerțul din regiune.

Republica Moldova este membru cu drepturi depline al Organizației Mondiale a Comerțului din 6 iunie 2001. Negocierile privind aderarea Republicii Moldova la OMC, care au durat peste patru ani, au fost finalizate la 19 februarie 2001.

În pofida declarațiilor Casei Albe despre posibila retragere a Statelor Unite din mai multe acorduri OMC, făcute în februarie 2020, niciunul dintre statele membre OMC nu și-a exprimat intenția de a părăsi rândurile acestei organizații.

2.4. ACORDURI PLURILATERALE: PENTRU UN CERC MAI RESTRÂNS

În esență, toți membrii OMC subscriu la toate acordurile OMC. După încheierea rundei Uruguay, au existat însă încă patru acorduri, negociate inițial în Runda Tokyo, care s-au aplicat unui grup mai mic de semnatari și sunt cunoscute sub numele de „acorduri plurilaterale”. Toate celelalte acorduri din Runda Tokyo au devenit instrumente multilaterale obligatorii (adică obligatorii pentru toți membrii OMC) atunci când Organizația Mondială a Comerțului a fost înființată în 1995.

Cele patru acorduri plurilaterale fac referință la:

- comerț cu aeronave civile;
- piețele publice;

- produse lactate;
- carne de bovine.

Ultimele două au fost abrogate în 1997.

Loialitatea în comerțul cu aeronave civile

Acordul privind comerțul cu aeronave civile a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1980. Acum are 32 de semnatori.

Acordul prevede abolirea taxelor de import pentru toate aeronavele, altele decât aeronavele militare și alte produse conexe: motoare de avioane civile, piesele și componentele acestora, toate componentele și subseturile de aeronave civile, precum și simulatoare de zbor, părțile și componentele acestora. Acest acord stabilește măsurile privind achizițiile de către guvern a aeronavelor civile, stimulente de achiziție, precum și sprijin financiar oferit de guverne sectorului aeronavelor civile.

Achiziții publice: deschidere la concurență

În majoritatea țărilor, statul și agențiile sale constituie cei mai mari cumpărători de mărfuri de toate tipurile, de la produse relativ simple la echipamente tehnologice avansate. De asemenea, achiziționează servicii: telecomunicații, construcții de drumuri, aeroporturi, centrale electrice etc. Este esențial să existe un sistem de achiziții publice solid, bazat pe principiile transparenței, integrității și concurenței, pentru a maximiza beneficiile achizițiilor publice atât pentru cetățeni cât și pentru întreprinderi. În același timp, se poate exercita o presiune politică foarte puternică pentru preferința acordată furnizorilor autohtoni, mai degrabă decât concurenților străini.

Un acord privind achizițiile publice a fost negociat inițial în Runda Tokyo și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1981. Scopul său este de a deschide cât mai multe achiziții guvernamentale pentru concurența internațională. Acesta urmărește să se asigure că legile, reglementările, procedurile și practicile privind achizițiile publice sunt mai transparente și nu duc la discriminare împotriva produselor sau furnizorilor străini. În cadrul Rundei Uruguay și, ulterior, paralel cu Runda Doha, Acordul a fost revizuit de două ori prin negocieri

între semnatarii săi. Cea mai recentă versiune a intrat în vigoare pe 6 aprilie 2014.

Acordul constă, pe de o parte, din reguli și obligații generale și, pe de altă parte, din listele entităților ale căror piețe enumerate pentru bunuri, servicii și servicii de construcții se află în sfera de aplicare a acordului. Normele și obligațiile generale se referă în special la procedurile de licitație (concursuri). Acestea au evoluat de-a lungul diferitelor versiuni ale Acordului pentru a promova un joc echitabil și nediscriminatoriu al concurenței internaționale și pentru a ține cont de evoluțiile din domeniul achizițiilor publice, adică de utilizarea pe scară largă a mijloace electronice în contextul ofertelor.

De asemenea, guvernele trebuie să pună în aplicare proceduri naționale pentru a permite ofertanților privați să conteste deciziile de atribuire a contractului și să obțină reparații în cazul în care astfel de decizii se dovedesc a fi incompatibile cu regulile acordului. Listele de domenii din acord au fost extinse pentru a include, pe lângă entitățile administrației centrale, entități ale administrațiilor locale, utilități și întreprinderi de stat și servicii, precum și toate tipurile de servicii de construcție, pe lângă bunuri.

Acordul are în prezent 20 de părți cuprinzând 48 de membri OMC. Alți 34 de membri ai OMC participă la Comisia pentru achiziții publice, în calitate de observatori, dintre care 9 au început procesul de aderare. Pe 18 septembrie 2015, Republica Moldova a încheiat procesul de aderare la Acordul Organizației Mondiale a Comerțului privind achizițiile publice. Drept urmare, pe 16 septembrie 2015, Comitetul OMC pentru achiziții publice a luat decizia să invite țara noastră să adere la acest Acord.

Impactul aderării Republicii Moldova la Acordului OMC privind achizițiile publice include:

- creșterea nivelului concurenței pentru proiectele mari de infrastructură realizate în Republica Moldova,
- promovarea unei bune guvernante la nivelul instituțiilor naționale,
- sporirea gradului de transparență
- combaterea corupției,
- eficientizarea managementului resurselor publice,

- sporirea accesului agenților economici autohtoni pe piețele externe de achiziții publice, participarea la concursuri/licitații internaționale.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *În ce constă importanța Runderi Uruguay?*
- *Care sunt principiile de bază ale OMC?*
- *Care sunt principalele activități ale OMC?*
- *În ce constă specificul acordurilor plurilaterale?*
- *Câte acorduri plurilaterale există în prezent și la ce se referă ele?*

CAPITOLUL 3

ACORDURILE OMC REFERITOARE LA MĂRFURI

Obiective:

- *Identificarea principalelor obstacole în calea comerțului internațional;*
- *Determinarea prevederilor Acordurilor OMC referitoare la mărfuri;*
- *Cunoașterea pozițiilor membrilor OMC față de reforma schimburilor agricole.*

Cuvinte-cheie: taxe vamale consolidate, Acordul privind agricultura, acces pe piață, sprijin intern, subvenții la export, licențiere, reguli de origine, inspecția înainte de expediție, dumping, măsuri antidumping, subvenții, măsuri de salvagardare

3.1. DREPTURI VAMALE

Rezultatul cel mai substanțial al Rundei Uruguay sunt cele 22500 de pagini care reflectă angajamentele asumate de diferite țări pentru anumite categorii de bunuri și servicii, inclusiv angajamente de reducere și „consolidare” a taxelor percepute la importul de bunuri. În unele cazuri, ratele taxelor sunt reduse la zero.

Cele mai multe reduceri tarifare de către țările dezvoltate au fost efectuate în cinci ani, începând cu 1 ianuarie 1995. Rezultatul este o reducere de 40% a tarifelor, la 6,3% pentru produsele industriale, în medie 3,8%. Valoarea produselor industriale importate fără taxe vamale în țările dezvoltate a crescut semnificativ de la 20% la 44%.

Rezultatele runde Uruguay au fost îmbunătățite. La 26 martie 1997, 40 de țări reprezentând mai mult de 92% din comerțul mondial cu produse IT, au convenit să elimine tarifele până în anul 2000 (a.2005 într-un număr mic de cazuri) și alte taxe percepute pentru aceste produse.

Ca și în cazul altor angajamente tarifare, fiecare țară participantă își aplică angajamentele în mod egal la exporturile tuturor membrilor OMC (adică în conformitate cu clauza națiunii celei mai favorizate), chiar și în cazul membrilor care nu și-au asumat angajamente.

Țările dezvoltate au crescut numărul de produse importate pentru care drepturile vamale sunt „consolidate” (cele care fac obiectul unui angajament și sunt dificil de ridicat), de la 78% la 99% din categorii de produse. În rândul țărilor în curs de dezvoltare, creșterea a fost considerabilă: de la 21% la 73%. Țările în tranziție au crescut numărul acestora de la 73% la 98%. Piața a devenit mult mai sigură pentru comercianți și investitori.

Taxele vamale sunt acum consolidate pentru toate produsele agricole. Aproape toate restricțiile de import sub alte forme decât tarifele, cum ar fi contingentele, au fost transformate în tarife - un proces cunoscut sub numele de „tarificare”, care a îmbunătățit mult predictibilitatea piețelor produselor agricole.

„Consolidarea” taxelor vamale

Nu doar tarifele determină accesul pe piață, dar și angajamentul de a nu crește tarifele peste ratele indicate, care sunt „consolidate”. În țările dezvoltate, ratele obligatorii sunt în general cele care se aplică efectiv. Majoritatea țărilor în curs de dezvoltare și-au consolidat ratele ușor mai mari decât ratele aplicate, astfel încât ratele consolidate să servească drept plafoane.

O țară poate încălca un angajament (adică crește un tarif peste limita stabilită), dar cu prețul unor dificultăți. Pentru a face acest lucru, ea trebuie să negocieze cu țările în cauză, ceea ce o poate duce la compensarea pierderilor de oportunități comerciale suferite de partenerii săi comerciali.

3.2. NORME ȘI SECURITATE.

REGLEMENTĂRI ȘI STANDARDE TEHNICE

Articolul XX din Acordul general privind tarifele și comerțul (GATT) autorizează guvernele să intervină în comerț în scopul protejării sănătății și vieții persoanelor, animalelor sau plantelor, cu condiția să nu discrimineze și să nu utilizeze această intervenție ca formă de protecționism deghizat.

În plus, există două acorduri specifice ale OMC care se referă la:

- siguranța alimentelor, sănătatea și siguranța animalelor și a plantelor;
- standardele de mărfuri în general.

Ambele încearcă să abordeze necesitatea aplicării standardelor, evitând totodată acest protecționism mascat. Aceste probleme devin din ce în ce mai importante pe măsură ce barierele tarifare dispar. În orice caz, o țară care aplică standarde internaționale este mai puțin probabil să fie contestată legal în OMC decât o țară care își stabilește propriile standarde.

Acordul permite țărilor să-și stabilească propriile standarde, dar prevede, de asemenea, că reglementările trebuie să aibă o bază științifică. Acestea trebuie aplicate numai în măsura necesară pentru a proteja sănătatea și viața oamenilor și animalelor sau pentru a păstra plantele. De asemenea, nu ar trebui să conducă la discriminare arbitrară sau nejustificabilă între țările în care există condiții identice sau similare.

Conform acordului, țărilor li se permite în continuare să aplice standarde și metode diferite de inspecție a produselor. Cum poate o țară exportatoare să fie sigură că a adoptat practici acceptabile pentru produsele sale, în opinia unei țări importatoare?

Dacă se poate demonstra că măsurile pe care le aplică pentru exporturile sale oferă același nivel de protecție sanitară ca în țara importatoare, se așteaptă să accepte standardele și metodele exportatorului.

Acordul conține dispoziții privind procedurile de control, inspecție și omologare.

Reglementări și standarde tehnice

Reglementările și standardele tehnice joacă un rol important, și variază de la o țară la alta. Existența unor standarde atât de diferite creează dificultăți pentru producători și exportatori. Standardele pot deveni bariere în calea comerțului.

Cu toate acestea, ele sunt necesare din diferite motive, cum ar fi protecția mediului, informațiile pentru consumatori, protecția împotriva riscurilor și securitatea națională. De asemenea, ele pot facilita schimburile. Prin urmare, apare din nou aceeași întrebare fundamentală: cum să fie standardele cu adevărat utile fără a fi măsuri arbitrare sau un instrument al protecționismului.

Acordul privind barierele tehnice în comerț (TBT) își propune să se asigure că reglementările, standardele și procedurile de testare și certificare nu creează bariere inutile. Cu toate acestea, acordul recunoaște, de asemenea, dreptul țărilor de a adopta standardele pe care le consideră adecvate, de exemplu pentru a proteja sănătatea și viața oamenilor și animalelor, a proteja plantele, mediul sau interesele con-

sumatorilor. În plus, nu li se interzice membrilor să adopte măsurile necesare pentru a se asigura că standardele lor sunt îndeplinite. Acordul stabilește, de asemenea, un cod de bune practici pentru elaborarea, adoptarea și aplicarea standardelor voluntare de către guverne și organisme neguvernamentale sau sectoriale. Peste 200 de organizații de standardizare aplică codul. Acordul prevede că procedurile de evaluare a conformității produselor cu standardele relevante trebuie să fie corecte și echitabile. Aceasta descurajează utilizarea metodelor care ar oferi un avantaj nelocal bunurilor produse în interiorul țării. De asemenea, încurajează țările să recunoască reciproc procedurile de testare utilizate pentru a evalua conformitatea unui produs. În lipsa unei astfel de recunoașteri, încercările ar putea fi nevoite să fie efectuate de două ori, mai întâi de țara exportatoare și apoi de țara importatoare.

Producătorii și exportatorii trebuie să cunoască ce standarde există pe piețele pe care caută să le localizeze. Pentru ca aceste informații să poată fi disponibile cu ușurință, toate guvernele membre ale OMC trebuie să stabilească puncte de anchetă naționale și să se informeze reciproc prin OMC despre reglementări noi sau modificate.

Comitetul pentru barierele tehnice în comerț este principalul centru de informare a membrilor și principalul forum în care discută preocupările țărilor-membre cu privire la reglementări și punerea în aplicare a acestora.

3.3. AGRICULTURA

Sistemele de sprijin intern în agricultură sunt reglementate de Acordul privind agricultura, care a fost negociat în cadrul Rundei Uruguay (1986-1994) și a intrat în vigoare în 1995. Obiectivul pe termen lung al Acordului privind agricultura este stabilirea unui sistem comercial agricol echitabil și orientat spre piață și inițierea unui proces de reformă prin negocieri ale angajamentelor în materie de sprijin și protecție, prin stabilirea disciplinei și a unor norme consolidate și mai eficiente din punct de vedere operațional. Prin urmare, agricultura are un statut special, deoarece pentru acest sector există un acord specific, ale cărui dispoziții prevalează.

GATT din 1947 se aplica inițial agriculturii, însă era incomplet, iar statele semnatare au exclus acest sector din domeniul de aplicare al principiilor stabilite în acordul general.

În perioada 1947-1994, membrii la Acord au fost autorizați să aplice subvenții la export pentru produsele agricole primare și să impună restricții la import în anumite condiții, astfel că principalele mărfuri agricole se confruntau cu obstacole în calea comerțului de o amploare neobișnuită în alte sectoare. Calea către un sistem comercial agricol echitabil și orientat spre piață a fost, prin urmare, dificilă și îndelungată, iar negocierile, în final, s-au încheiat în cadrul Runderi Uruguay.

Agricultura beneficiază de un statut special în cadrul acordurilor și memorandumurilor de înțelegere privind comerțul ale OMC (care au fost semnate în 1994 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995), deoarece pentru acest sector există un acord specific, Acordul privind agricultura, ale cărui dispoziții prevalează. În plus, anumite dispoziții ale Acordului privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare (SPS) vizează, de asemenea, producția agricolă și comerțul agricol. Dispoziții referitoare la sectorul agricol se regăsesc și în Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS), în ceea ce privește protecția indicațiilor geografice.

De asemenea, dispozițiile Acordului privind agricultura sunt completate de Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului (BTC), precum și de mecanismele de asistență tehnică. Aceste acorduri dispun de o anumită flexibilitate în punerea lor în aplicare atât de către țările în curs de dezvoltare membre ale OMC (tratament special și diferențiat), cât și de către țările cel mai puțin dezvoltate și țările în curs de dezvoltare importatoare nete de produse alimentare (dispoziții speciale).

Pe baza Acordului privind agricultura, statele membre ale OMC s-au angajat să aplice un program de reformare a politicilor agricole, care stabilește angajamente specifice obligatorii în trei domenii importante:

A. Accesul pe piață

Acordul privind agricultura vizează ameliorarea accesului pe piețe, impunând:

- transformarea tuturor măsurilor de protecție la frontiere în taxe vamale (echivalente tarifare) și apoi reducerea lor treptată (cu 36% în șase ani, în perioada 1995-2000, în raport cu perioada de referință 1986-1988, pentru țările dezvoltate; cu 24% pentru țările în curs de dezvoltare);
- stabilirea de „angajamente de acces minim” pentru țările terțe la produse specifice care nu fac obiectul unei tarificări, prin

deschiderea de contingente tarifare (care reprezentau, pentru fiecare grup de produse, la sfârșitul anului 2000, 5% din consumul din perioada de referință 1986-1988);

- menținerea concesiilor tarifare la import cel puțin la nivelul din perioada 1986-1988 (așa-numitul „acces curent”); introducerea unei clauze speciale de salvagardare care să se declanșeze fie în cazul în care volumul importurilor depășește un anumit plafon, fie atunci când prețurile importurilor scad sub un anumit prag.

B. Sprijinul intern

Amploarea acestuia depinde de natura ajutorului. Ajutorul este împărțit pe categorii, în diferite „cutii”, în funcție de efectul pe care îl are în ceea ce privește denaturarea schimburilor comerciale pe piețele agricole:

„Cutia galbenă”, numită și „măsura agregată de sprijin” (AMS), regroupează sprijinul acordat prin intermediul prețurilor și ajutoarele cuplate la produse care nu sunt scutite de angajamentul de reducere. Această cutie trebuia să fie redusă cu 20 % în șase ani în raport cu perioada de referință 1986-1988.

În plus, toți membrii OMC pot aplica „clauza de minimis”, care permite excluderea din cutia galbenă/AMS actuală a oricărui sprijin cu valoare de sub 5% din valoarea produsului în cauză (ajutoare specifice) sau din producția agricolă totală (ajutoare nespecifice). Acest plafon este fixat la 10% pentru țările în curs de dezvoltare.

„Cutia albastră” cuprinde ajutoarele legate de programele de control al ofertei de produse care sunt scutite de angajamente de reducere: de exemplu, ajutoarele directe acordate în funcție de suprafață și de randamente fixe sau acordate pentru un anumit număr de capete de animale (cazul „ajutoarelor compensatorii” aprobate în 1992 de PAC) (3.2.3). Totuși, pentru fiecare produs, valoarea sprijinului în temeiul cutiei galbene/AMS alături de cea a ajutoarelor clasate în cutia albastră („AMS total”) nu trebuie să depășească sprijinul total acordat în timpul anului de comercializare 1992.

„Cutia verde” cuprinde două grupuri de sprijin. Primul vizează programele de servicii publice (de exemplu cercetarea, formarea, popularizarea, promovarea, infrastructura, ajutorul alimentar intern sau stocurile publice pentru securitate alimentară). Cel de al doilea grup include plățile directe către producători, care sunt în totalitate decuplate de producție. Este vorba în principal, de programe de garantare a veniturilor și de securitate (catastrofe naturale, participarea financiară a

statului la asigurarea recoltei etc.), de programe destinate adaptării structurilor și de programe de protecție a mediului. Toate ajutoarele încadrate în „cutia verde” considerate compatibile cu cadrul OMC beneficiază de o scutire totală de angajamentele de reducere.

C. Subvențiile la export

Măsurile de sprijin la export trebuiau reduse, într-un interval de șase ani, cu 21% ca volum și cu 36% ca buget, în raport cu perioada de referință 1986-1990 (cu excepția cărnii de vită, în cazul căreia perioada de referință era 1986-1992). În Uniunea Europeană, această reducere liniară s-a efectuat pentru 20 de grupuri de produse. Pentru produsele prelucrate, se aplică doar reducerea referitoare la buget.

Puține dintre termenele convenite au fost respectate. Conferința ministerială de la Cancun din 2003 s-a soldat cu un eșec. La acesta au contribuit mai mulți factori, în special lipsa de voință politică în ceea ce privește apropierea pozițiilor membrilor sau controversa privind așa-numitele „subiecte de la Singapore”: comerțul și investițiile, politica în materie de concurență, transparența achizițiilor publice și facilitarea schimburilor comerciale. Cu toate acestea, dacă problemele legate de agricultură au reprezentat un obstacol semnificativ, refuzul țărilor în curs de dezvoltare de a discuta „subiectele de la Singapore” a contribuit, fără îndoială, la eșecul conferinței.

Procesul a fost relansat la începutul anului 2004 și a avut drept rezultat un acord-cadru al Consiliului general, care a fixat principiile-cheie ale „modalităților” de negociere. În plus, această decizie a eliminat din Agenda de dezvoltare de la Doha trei dintre „subiectele de la Singapore”.

Divergențele dintre membri au mai putut fi reduse în cursul Conferinței ministeriale de la Hong Kong din decembrie 2005. În cele din urmă, în 2008 au fost prezentate proiecte revizuite de modalități, reprezentând un fel de schiță a unui acord final care urma să fie decis la Geneva.

A noua Conferință ministerială din decembrie 2013, din Bali, a ales câteva subiecte agricole, pentru a institui acorduri parțiale. În fine, cea de a zecea Conferință ministerială, care a avut loc în decembrie 2015 la Nairobi, a dus la un acord.

Pachetul de la Nairobi (2015)

Conferința ministerială de la Nairobi a adoptat patru noi decizii privind agricultura, care se referă la:

1. *Concurența la export.* Această decizie regrupează subvențiile la export împreună cu alte tipuri de măsuri susceptibile să denatureze concurența.

Țările dezvoltate s-au angajat să elimine imediat subvențiile la export (cu excepția câtorva subvenții pentru produsele prelucrate, a căror eliminare a fost amânată până în 2020). Țările în curs de dezvoltare trebuie, de asemenea, să elimine toate formele de subvenții la export până la sfârșitul anului 2023. Acordul va accelera eliminarea subvențiilor pentru bumbac.

2. *Deținerea de stocuri publice* în scopul securității alimentare în țările în curs de dezvoltare. Sub presiunea G33 în cursul Conferinței ministeriale de la Bali, membrii OMC au convenit să nu conteste juridic aceste programe de asigurare a securității alimentare. Noul text prelungește acest acord până la identificarea unei soluții permanente.

G33 este o coaliție a țărilor în curs de dezvoltare, stabilit înainte de Conferința ministerială de la Cancun 2003, care au coordonat în cadrul Rundeii de la Doha a OMC negocieri, în special în ceea ce privește agricultura. Dominat de India, grupul are preocupări „defensive” în ceea ce privește agricultura în legătură cu negocierile OMC și încearcă să limiteze gradul de deschidere a pieței necesar pentru țările în curs de dezvoltare. În prezent în G33 există 48 de națiuni membre.

3. *Bumbac.* Noul acord prevede faptul că țările dezvoltate trebuie să acorde acces pe piață fără taxe vamale și fără contingente exporturilor de bumbac provenite din țările cel mai puțin dezvoltate, cu începere de la 1 ianuarie 2016. Angajamente similare vor fi asumate ulterior de țările în curs de dezvoltare, în special de China.

4. *Mecanismul special de salvagardare pentru țările în curs de dezvoltare.* Țările exportatoare de produse agricole, cum ar fi Australia, Brazilia și SUA, s-au opus întotdeauna creșterii, fie și temporare, a taxelor vamale de către țările în curs de dezvoltare, ca răspuns la creșterile bruște de importuri sau la scăderea prețurilor.

Noua decizie prevede faptul că aceste țări vor avea dreptul la un mecanism special de salvagardare, pe baza pragurilor de declanșare, în funcție de cantitățile importate și de prețuri.

În plus, regulile de origine preferențiale pentru țările mai puțin dezvoltate au fost simplificate prin pachetul de la Nairobi și derogarea actuală pentru serviciile acestor țări a fost extinsă până la 31 decembrie 2030.

Conferința de la Nairobi a reprezentat o nouă abordare privind negocierile comerciale, care favorizează acordurile parțiale. În plus,

declarația ministerială a recunoscut faptul că membrii OMC nu împărtășesc aceeași opinie cu privire la chestiunea continuării negocierilor comerciale în cadrul structurii de la Doha.

Buenos Aires (2017)

Cu toate că cea de a 11-a Conferință ministerială de la Buenos Aires (10-13 decembrie 2017) ar fi trebuit să determine progrese importante în ceea ce privește Agenda de la Doha, aceasta s-a finalizat cu rezultate foarte limitate. Ele au constat într-un simplu angajament de a continua lucrările la mai multe chestiuni printre care agricultura (fără a stabili programe de lucru clare) și diferite declarații ale unor grupuri de țări pe marginea unor subiecte de interes comun.

Pozițiile din cadrul OMC: situația actuală

Uniunea Europeană a pledat dintotdeauna pentru un sistem comercial multilateral orientat mai mult spre piață, dar care să țină seama de sustenabilitatea socială, economică și de mediu, pe baza eforturilor întreprinse în domeniul sprijinului intern (reformele PAC) și accesul pe piață (inițiativa „Totul în afară de arme”).

UE și-a reafirmat în repetate rânduri angajamentul față de o abordare echilibrată în ceea ce privește reforma în curs a sistemului de schimburi agricole, care presupune un tratament special al țărilor în curs de dezvoltare, angajamente specifice în privința produselor sensibile și luarea în considerare în mod corespunzător a aspectelor necomerciale.

O inițiativă a UE a fost o propunere comună UE-Brazilia vizând încheierea unui acord referitor la revizuirea disciplinelor legate de sprijinul intern agricol și rezolvarea chestiunii deținerii de stocuri publice, care a fost prezentată înaintea celei de a 11-a Conferințe ministeriale, care a avut loc la Buenos Aires în decembrie 2017.

Întrucât în cadrul conferinței nu s-a ajuns la un acord pentru a limita sprijinul intern, delegația UE a solicitat să se întreprindă acțiuni înaintea următoarei conferințe ministeriale (a 12-a Conferință ministerială) care urma să aibă loc în iunie 2020 în Kazahstan, dar a fost amânată din cauza pandemiei.

SUA adoptă o poziție foarte critică față de chestiunile multilaterale și, după intrarea în funcție a administrației Trump, a întors spatele proceselor de guvernare mondială (în primul rând OMC și acordul COP 21 (Conference of the Parties), privind clima încheiat la Paris în decembrie 2016).

Lipsa de progrese în urma Conferințe ministeriale de la Buenos Aires ar fi o urmare a refuzului SUA de a lua în considerare o soluție permanentă la chestiunea deținerii de stocuri publice, ceea ce a determinat ceilalți membri ai OMC să blocheze deciziile legate de toate celelalte chestiuni.

China și India, favorabile unor condiții de concurență echitabilă pentru toți membrii OMC, solicită eliminarea „măsurii agregate de sprijin” (sprijinul acordat prin intermediul prețurilor și ajutoarele cuplate la producție care nu sunt scutite de angajamentul de reducere), ca o condiție prealabilă pentru continuarea discuțiilor.

China și India afirmă că UE, SUA și Canada au acordat în mod constant agricultorilor lor subvenții care denaturează schimburile comerciale, la niveluri mult peste plafonul aplicabil în cazul țărilor în curs de dezvoltare, și, prin urmare, ele consideră eliminarea măsurilor agregate de sprijin ca fiind punctul de pornire al negocierilor, spre deosebire de UE, care dorește doar reducerea acestora.

Grupul Cairns, care reunește 17 țări exportatoare al căror interes comun este reducerea obstacolelor în calea comerțului ce aduc prejudicii agriculturii, se arată foarte critic față de țările dezvoltate care mențin un nivel ridicat al subvențiilor. Grupul Cairns (Grupul Cairns al Națiunilor Comerțului Just) este un grup de interese din 19 țări exportatoare agricole, compus din Argentina, Australia, Brazilia, Canada, Chile, Columbia, Costa Rica, Guatemala, Indonezia, Malaezia, Noua Zeelandă, Pakistan, Paraguay, Peru, Filipine, Africa de Sud, Thailanda, Uruguay și Vietnam.

Înainte de a 11-a Conferințe ministeriale de la Buenos Aires, grupul a propus ca (1) producția și sprijinul intern să fie supuse unui control mai riguros pentru ca procesul de reformă să continue să avanseze, (2) disciplinele legate de sprijinul intern pentru producție și care denaturează schimburile comerciale să aibă un efect de constrângere și (3) să se abordeze concentrarea sprijinului în funcție de produse.

Țările G-10 (un grup format de 11 națiuni industrializate care au interese economice similare – Belgia, Canada, Franța, Italia, Japonia, Țările de Jos, Regatul Unit, Germania, Suedia, SUA, Elveția) favorizează un nou cadru bazat pe valoarea producției agricole. Acestea sunt reticente să discute sprijinul specific pe produs și nu sunt încă dispuse să accepte reduceri substanțiale ale subvențiilor lor care denaturează schimburile comerciale.

Țările în curs de dezvoltare, care reprezintă trei sferturi din membrii OMC, tind să își apere propriile producții agricole și pun în evidență preocupări necomerciale (securitatea alimentară, mijloacele de subsistență, sărăcia, ocuparea forței de muncă în mediul rural etc.).

Ele solicită totodată un tratament special și diferențiat, adaptat situației lor specifice. Înaintea conferinței de la Buenos Aires, țările în curs de dezvoltare au prezentat o serie de propuneri pentru a limita sprijinul care denaturează schimburile comerciale și măsuri agregate de sprijin specifice în funcție de produse. Țările C-4 (Benin, Burkina Faso, Chad și Mali) au solicitat, în special, reducerea sprijinului care denaturează schimburile comerciale acordat de țările în curs de dezvoltare pentru bumbac.

Textile

Ca și agricultura, textilele au fost una dintre cele mai dificile probleme de negociere, atât în cadrul OMC, cât și în vechiul sistem GATT. Pe parcursul a zece ani, după un calendar convenit în runda Uruguay, sistemul de cote la import care a dominat comerțul în acest sector încă de la începutul anilor 60 ai secolului XX, a fost înlăturat. Din 1995, Acordul OMC privind textilele și îmbrăcămintea (ATC) a înlocuit acordul multifibră. La 1 ianuarie 2005, acest sector a fost complet integrat în conformitate cu normele GATT normale. În special, au fost înlăturate contingentele, iar țările importatoare nu mai pot face discriminări între exportatori. Însuși Acordul privind textilele și îmbrăcămintea a încetat să mai existe: este singurul dintre acordurile OMC care prevedea propria dispariție.

3.4. BARIERE NETARIFARE

Mai multe acorduri tratează diverse probleme tehnice, administrative sau juridice, care ar putea constitui obstacole în calea comerțului. Printre ele se numără: sistemul de licențiere pentru import, norme vamale de evaluare a mărfurilor, inspecție înainte de expediere, reguli de origine, măsuri referitoare la investiții.

Licențiere la import: proceduri clare

Deși astăzi sunt mai puțin utilizate pe scară largă decât în trecut, regimurile de licențiere la import sunt supuse reglementărilor OMC. Acordul privind procedurile de autorizare a importurilor prevede că

aceste scheme trebuie să fie simple, transparente și previzibile. De exemplu, Acordul prevede că guvernele trebuie să publice suficiente informații pentru ca comercianții să știe cum și din ce motive sunt emise licențele. De asemenea, definește modul în care țările ar trebui să notifice OMC cu privire la stabilirea procedurilor de licențiere sau modificările procedurilor existente. Oferă îndrumări cu privire la modul în care guvernele ar trebui să trateze cererile de licențe.

Unele licențe sunt emise automat atunci când sunt îndeplinite condițiile. Acordul stabilește criteriile care trebuie aplicate în acest caz pentru a împiedica procedurile urmate să aibă ca efect restricționarea comerțului. Alte licențe nu sunt emise automat. Scopul Acordului este de a reduce la minimum povara formalităților cererii de licență pentru importator, pentru că administrarea sistemului nu contribuie la restrângerea sau denaturarea importurilor. Perioada de examinare a cererilor de către organismele de autorizare nu trebuie să depășească 30 de zile sau 60 de zile când toate cererile sunt examinate concomitent.

Reguli aplicabile evaluării mărfurilor în vamă

Pentru importator, procedura de evaluare în vamă a unui produs prezintă probleme care pot fi la fel de importante ca tariful efectiv perceput.

Acordul OMC privind evaluarea vamală urmărește să stabilească un sistem echitabil, uniform și neutru de evaluare a mărfurilor în vamă, care să fie în concordanță cu realitățile comerciale și să interzică utilizarea valorilor arbitrare sau fictive. Acesta stabilește o serie de reguli de evaluare, extinde și clarifică dispozițiile corespunzătoare ale GATT.

Conform unei decizii ministeriale adoptate în cadrul rundei Uruguay privind acest subiect, administrația vamală are dreptul să solicite informații suplimentare atunci când are motive să se îndoiască de exactitatea valorii declarate a mărfurilor importate. Dacă, după ce a primit documentele justificative suplimentare, încă mai are îndoieli rezonabile, se poate considera că valoarea în vamă a mărfurilor importate nu poate fi determinată pe baza valorii declarate.

Inspekția de expediție: un alt control al importurilor

Inspekția înainte de expediție este o practică de a utiliza companii private specializate (sau „entități independente”) pentru a

verifica transportul – în esență prețul, cantitatea și calitatea – bunurilor comandate în străinătate. Acest sistem, utilizat de guvernele țărilor în curs de dezvoltare, are drept scop protejarea intereselor financiare naționale (de exemplu, prevenirea exodului de capital, fraudelor comerciale și neplății taxelor vamale) și compensarea carențelor structurilor administrative.

Acordul privind inspecția înainte de expediere recunoaște că principiile și obligațiile GATT se aplică activităților entităților de inspecție înainte de expediție mandatate de guverne. Guvernele care le folosesc („utilizatori”) trebuie să se asigure că aceste entități funcționează într-o manieră nediscriminatorie și transparentă, să protejeze informațiile confidențiale despre afaceri, să evite întârzierile nejustificate, să urmeze liniile directe specifice de verificare a prețurilor și să evite conflictele de interese.

În special, membrii exportatori au opțiunea de a apela la membrii utilizatori pentru a se abține de la discriminare în aplicarea legilor și reglementărilor naționale, de a publica fără întârziere aceste legi și regulamente și de a oferi asistență tehnică atunci când se cere. Acordul instituie o procedură de revizuire independentă. Această procedură este administrată în comun de Federația Internațională a Companiilor de Inspecție (IFIA), care reprezintă companiile de inspecție, și de Camera Internațională de Comerț (ICC), care reprezintă exportatorii. Scopul său este soluționarea litigiilor dintre un exportator și o companie de inspecție.

Compania SGS S.A. (Société générale de surveillance) este liderul mondial în domeniul inspecției, verificării, testării și certificării, recunoscută ca reper global pentru calitate și integritate. Cu peste 89 000 de angajați, coordonează o rețea de peste 2 600 de birouri și laboratoare în toată lumea. De la înființarea sa în 1878 ca întreprindere pentru inspecția cerealelor, s-a dezvoltat constant până a obținut poziția de lider în domeniu.

Serviciile sale de bază pot fi divizate în patru categorii:

1. Inspecție: o gamă largă de servicii de prim rang de inspecție și verificare, cum ar fi monitorizarea stării și a greutateii mărfurilor comercializate la transbordare, ajută să fie controlată cantitatea, calitatea și să fie respectate toate cerințele normative relevante din diferite regiuni și piețe.

2. Testare: o rețea globală de unități de testare, dotate cu personal informat și experimentat, permite de a reduce riscurile, de a scurta timpul de lansare pe piață și de a testa calitatea și performanța produselor conform standardelor de reglementare relevante privind sănătatea și siguranța.

3. Certificare: prin certificare, se oferă posibilitatea de a demonstra că produsele, procesele, sistemele sau serviciile supuse certificării se conformează fie standardelor și reglementărilor naționale sau internaționale, fie standardelor stabilite de client.

4. Verificare: se garantează că produsele și serviciile se conformează standardelor globale și reglementărilor locale. Combinând acoperirea globală și cunoștințele locale, experiența inegalabilă și expertiza în fiecare sector de activitate, SGS acoperă întregul lanț de aprovizionare, de la materiile prime până la consumul final.

Înființată în 1878, SGS a transformat comerțul cu cereale în Europa oferind servicii inovatoare de inspecție pentru agricultură. Compania a fost înregistrată în Geneva ca Société Générale de Surveillance în 1919. Acțiunile au fost listate pentru prima dată la Bursa elvețiană (SWX) în 1981. Din 2001, are numai o singură clasă de acțiuni, cele nominative.

Reguli de origine: made in ...

„Regulile de origine” sunt criteriile aplicate pentru a defini locul unde a fost fabricat un produs.

Acestea reprezintă un element esențial al normelor comerciale, din cauza unei serii de măsuri care duc la discriminarea între țările exportatoare: cote, tarife preferențiale, măsuri antidumping, taxe compensatorii (percepute pentru compensarea subvențiilor la export) etc. Normele de origine sunt de asemenea utilizate pentru stabilirea statisticilor comerciale și pentru fabricarea etichetelor (Made in / ...) care sunt aplicate pe produse. Globalizarea complică lucrurile, precum și modul în care un produs poate fi procesat în mai multe țări înainte ca acesta să fie gata să intre pe piață.

Acordul privind regulile de origine impune membrilor OMC să se asigure că regulile lor de origine sunt transparente; că nu au niciun efect restrictiv sau distorsionant asupra comerțului internațional; acestea sunt administrate în mod consecvent, uniform, imparțial și rezonabil; că ele se bazează pe un criteriu pozitiv (adică faptul că

afirmă ceea ce conferă de fapt originea și nu ceea ce nu o conferă). Pe termen lung, acordul își propune să stabilească reguli de origine comune („armonizate”) aplicabile între toți membrii OMC, cu excepția anumitor fluxuri comerciale preferențiale; de exemplu, țărilor care stabilesc o zonă de comerț liber li se permite să aplice reguli de origine diferite pentru produsele care intră în comerțul reciproc.

Acordul stabilește un program de lucru pentru armonizare bazat pe un set de principii, inclusiv necesitatea de a se asigura că regulile de origine sunt obiective, inteligibile și previzibile.

O anexă la acord conține o „declarație comună” privind normele de origine aplicate pentru a determina dacă mărfurile se califică pentru un tratament preferențial.

Măsuri privind investițiile: reducerea distorsiunilor comerciale

Acordul privind măsurile de investiții legate de comerț (Agreement on Trade-Related Investment Measures (TRIMS) se aplică numai măsurilor care afectează comerțul cu mărfuri. El recunoaște că anumite măsuri pot avea un efect restrictiv și distorsionant asupra comerțului și prevede că niciun membru nu aplică nicio măsură care discriminează persoanele străine sau produsele străine (adică încalcă principiul GATT al „tratamentului național”). De asemenea, se elimină măsurile de investiții care duc la restricții cantitative (contrar unui alt principiu GATT).

Acordul include în anexa sa o listă ilustrativă a măsurilor de investiții legate de comerț considerate a fi incompatibile cu aceste articole GATT. Lista include măsuri care impun o firmă să cumpere o anumită cotă de produse autohtone („cerințe referitoare la conținutul produselor interne”). De asemenea, este descurajată recurgerea la măsuri care limitează importurile unei firme sau stabilesc obiective de export („cerințe de echilibrare a schimburilor”). Conform acordului, țările trebuie să informeze ceilalți membri, prin intermediul OMC, cu privire la orice măsuri de investiții care nu respectă acordul.

Acordul instituie un comitet pentru măsurile de investiții legate de comerț care este responsabil pentru monitorizarea punerii în aplicare a acestor angajamente.

3.5. ANTIDUMPING. SUBVENȚII. MĂSURI DE SALVGARDARE

Consolidarea tarifelor și aplicarea lor egală cu toți partenerii comerciali (tratamentul națiunii celei mai favorizate) este esențială pentru buna desfășurare a comerțului cu mărfuri. Acordurile OMC confirmă aceste principii, dar permit și excepții în anumite circumstanțe, în special, în următoarele trei cazuri:

- măsuri împotriva dumpingului (vânzare neloială la prețuri joase);
- subvenții și drepturi speciale „compensatorii” (de compensare a subvențiilor);
- măsuri de urgență care restricționează temporar importurile pentru a „proteja” industriile interne.

Măsuri antidumping

Dacă o întreprindere exportă un produs la un preț mai mic decât cel practicat în mod obișnuit pe piața internă proprie, se spune că ar fi dumping. Este acesta un caz de concurență neloială? Opiniile sunt divergente, dar multe guverne intervin împotriva dumpingului pentru a-și apăra industriile interne. Acordul OMC nu se pronunță în acest sens. În principiu, este vorba despre modul în care guvernele pot sau nu să răspundă la dumping. El conține măsurile antidumping, este adesea numit „Acord antidumping”.

Acordul OMC permite guvernelor să intervină împotriva dumpingului în cazul în care există un prejudiciu real („semnificativ”) pentru industria națională concurentă. Pentru aceasta, guvernul în cauză trebuie să poată demonstra că

- dumpingul are loc;
- să calculeze amploarea dumpingului (în ce măsură prețul de export este mai mic decât prețul de piață intern al exportatorului);
- să demonstreze că dumpingul cauzează sau amenință să provoace un prejudiciu.

GATT (articolul 6) permite țărilor să ia măsuri împotriva dumpingului. Acordul antidumping clarifică și dezvoltă acest articol și ambele acorduri sunt aplicate în comun. Ele permit țărilor să acționeze într-un mod care ar fi în mod normal contrar principiilor GATT privind tarifele obligatorii și nediscriminarea între partenerii comerciali.

În cele mai multe cazuri, o măsură antidumping este de a impune o taxă de import suplimentară asupra produsului în cauză din țara exportatoare pentru a apropia prețul de „valoarea normală” sau pentru a elimina prejudiciul cauzat ramurii de producție naționale a țării importatoare.

Există mai multe metode de calcul diferite care pot fi utilizate pentru a determina dacă dumpingul unui produs este semnificativ sau neglijabil. Acordul limitează alegerea la trei metode de calculare a „valorii normale” a unui produs, principala fiind bazată pe prețul pieței interne a exportatorului.

Dacă această metodă nu este aplicabilă, se pot utiliza două soluții alternative: fie pentru a lua în considerare prețul practicat de exportator într-o altă țară, fie pentru a calcula prețul în funcție de costurile de producție ale exportatorului; cheltuieli și marja normală de profit. Acordul specifică, de asemenea, modul de a face o comparație echitabilă între prețul de export și ceea ce ar fi un preț normal. Nu este suficient să se calculeze amploarea dumpingului pentru un produs. O măsură antidumping poate fi aplicată numai dacă dumpingul cauzează prejudicii industriei țării importatoare. Prin urmare, trebuie efectuată în prealabil o investigație amănunțită în conformitate cu regulile specificate.

Aceasta trebuie să includă o evaluare a tuturor factorilor economici relevanți care afectează starea industriei în cauză. Dacă ancheta dezvăluie că dumpingul are loc și că industria internă suferă, firma exportatoare se poate angaja să își ridice prețul la un nivel convenit pentru a evita impunerea unei taxe antidumping la importuri.

Sunt stabilite proceduri detaliate pentru inițierea cazurilor antidumping, modul de desfășurare a investigațiilor și condițiile care trebuie îndeplinite pentru a oferi tuturor părților interesate posibilitatea de a prezenta dovezi. Măsurile antidumping trebuie să se încheie la cinci ani de la data impunerii, cu excepția cazului în care o anchetă arată că abrogarea lor ar duce la prejudiciu.

Investigațiile antidumping trebuie încetate imediat dacă autoritățile stabilesc că marja de dumping este nesemnificativă (mai puțin de 2% din prețul de export al produsului). Sunt menționate și alte condiții. De exemplu, investigațiile trebuie de asemenea încetate dacă volumul importurilor care fac obiectul unui dumping este neglijabil (adică dacă volumul importurilor dintr-o țară este mai mic de 3%). Cu toate acestea, investigațiile pot continua dacă mai multe

țări, fiecare furnizând mai puțin de 3% din importuri, reprezintă împreună 7% sau mai mult din totalul importurilor.

Acordul solicită țărilor membre să notifice imediat și pe deplin Comitetul pentru practicile antidumping despre toate măsurile antidumping preliminare sau finale. De asemenea, aceștia trebuie să prezinte un raport de două ori pe an cu privire la toate investigațiile. În caz de dispută, membrii sunt încurajați să se consulte. De asemenea, pot utiliza procedura de soluționare a litigiilor a OMC.

Subvenții și măsuri compensatorii

Acest acord are o dublă funcție:

- supune disciplinei utilizarea subvențiilor
- reglementează măsurile pe care le pot lua țările pentru a compensa efectele.

Acordul stipulează că o țară poate utiliza procedura de soluționare a litigiilor OMC pentru a obține retragerea unei subvenții sau eliminarea efectelor adverse ale acesteia. De asemenea, țara poate iniția o investigație, care va duce la impunerea unei taxe suplimentare (cunoscută sub denumirea de „drept compensatoriu”) la importurile subvenționate, dacă se constată că acestea aduc prejudicii producătorilor autohtoni.

Acordul prevede o definiție a unei subvenții. De asemenea, definește noțiunea de subvenție „specifică”, adică rezervată unei firme, unei industrii, unui grup de întreprinderi sau unui grup de industrii din țara care acordă subvenția. Măsurile prevăzute în acord se aplică numai subvențiilor specifice, care pot fi subvenții interne sau de export.

Acordul definește două categorii de subvenții: subvenții prohibitive și subvenții acționabile. Inițial, exista o a treia categorie: subvenții neacționabile. Această categorie a existat timp de cinci ani până la 31 decembrie 1999 și nu a fost extinsă. Acordul se aplică atât produselor agricole, cât și produselor industriale.

Subvenții prohibitive: sunt subvenții cu obligația destinatarilor de a atinge anumite obiective de export sau de a utiliza produse interne în locul produselor importate. Acestea sunt interzise deoarece sunt destinate în mod special să denatureze comerțul internațional și riscă astfel să afecteze comerțul din alte țări. Acestea pot fi contestate într-o procedură accelerată de soluționare a litigiilor la OMC. Dacă la sfârșitul acestei proceduri se confirmă că subvenția este interzisă,

aceasta trebuie retrasă imediat, în caz contrar țara reclamantă poate lua contramăsuri. Dacă producătorii autohtoni sunt afectați de importurile de produse subvenționate, se pot impune taxe compensatorii.

Subvenții acționabile: țara reclamantă trebuie să demonstreze că subvenția are un efect negativ asupra intereselor sale, altfel subvenția este permisă. Acordul definește trei tipuri de daune care pot fi cauzate:

- Subvențiile acordate de o țară pot afecta o industrie internă a unei țări importatoare;
- Subvențiile pot afecta exportatorii din altă țară atunci când cele două țări concurează pe piețele terțe;
- Subvențiile interne acordate de o țară pot dăuna exportatorilor care concurează pe piața internă a țării respective.

Dacă Organul de soluționare a litigiilor stabilește că subvenția are într-adevăr efecte adverse, subvenția trebuie retrasă sau efectele adverse ale acesteia să fie eliminate. Mai mult, dacă producătorii autohtoni sunt afectați de importurile de produse subvenționate, se pot impune taxe compensatorii. Unele dintre măsuri sunt similare celor din Acordul antidumping. O taxă compensatorie (în cadrul unei taxe antidumping) poate fi percepută numai dacă țara importatoare a efectuat o anchetă detaliată similară celei necesare pentru o măsură antidumping.

Reguli detaliate reglementează

- determinarea existenței subvenției (calculul nu este întotdeauna ușor),
- criteriile care trebuie aplicate pentru a determina dacă importurile produsului subvenționat afectează („prejudiciul”) o ramură a industriei interne,
- procedurile care trebuie urmate pentru inițierea și desfășurarea investigațiilor, precum și aplicarea și durata (în mod normal limitate la cinci ani) a măsurilor compensatorii.

Exportatorul care beneficiază de subvenție poate, de asemenea, să fie de acord să își crească prețurile la export, pentru a evita perceperea unei taxe compensatorii asupra produselor sale.

Subvențiile pot juca un rol important în țările în curs de dezvoltare. Țările cele mai puțin dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, cu un PNB pe cap de locuitor mai mic de 1.000 USD, sunt scutite de măsuri privind subvențiile prohibitive la export.

*Măsuri de salvagardare: protecție împotriva importurilor
în caz de urgență*

Un membru al OMC poate restricționa temporar importurile unui produs (măsuri de „salvagardare”) în cazul în care o creștere a importurilor produsului respectiv provoacă sau amenință să producă prejudicii industriei interne. Trebuie să fie un prejudiciu grav.

Măsurile de salvagardare au fost întotdeauna autorizate de GATT (articolul 19). Dar astfel de măsuri au fost rareori aplicate, unele guverne preferând să-și protejeze industriile interne prin măsuri de „zonă gri”: în negocierile bilaterale din afara GATT, au încurajat țările exportatoare să restricționeze „în mod voluntar” exporturile sau să accepte alte mijloace de repartizare a piețelor. S-au încheiat acorduri de acest tip pentru o gamă largă de produse, de exemplu automobile, oțel și semiconductori.

Acordul OMC a introdus noi condiții prin interzicerea măsurilor „zonei gri” și limitarea duratei („clauză de extincție”) a măsurilor de salvagardare. Acesta prevede că membrii nu vor încerca să ia sau să mențină măsuri de restricție la export, aranjamente de comercializare ordonate sau orice alte măsuri similare pentru export sau import. Măsurile bilaterale care nu au fost modificate pentru a se conforma acordului au fost eliminate la sfârșitul anului 1998. Țărilor li s-a permis să mențină una dintre aceste măsuri pentru un an suplimentar (până la sfârșitul anului 1999) dar numai Uniunea Europeană a profitat de această prevedere prin menținerea restricțiilor la importurile de automobile din Japonia.

O „creștere” a importurilor care justifică adoptarea unei măsuri de salvagardare poate fi o creștere reală a importurilor (creștere absolută) sau o creștere a cotei importurilor pe o piață în scădere, chiar dacă volumul importurilor nu a crescut (creștere relativă).

Industriile sau companiile pot solicita guvernului să ia măsuri de salvagardare. Acordul OMC stabilește cerințe pentru desfășurarea investigațiilor de salvagardare de către autoritățile naționale. Se pune accentul pe transparență și respectarea regulilor și practicilor stabilite, precum și a necesității de a evita metodele arbitrare. Autoritățile de investigare trebuie să anunțe public când vor avea loc audieri publice și să ofere alte mijloace adecvate pentru ca părțile interesate

să prezinte probe, inclusiv argumente cu privire la aplicarea unei salvagardare ar fi sau nu ar fi în interesul public.

Acordul stabilește criteriile care trebuie aplicate pentru a determina dacă există „prejudiciu grav” sau o amenințare de vătămare gravă și identifică factorii care trebuie luați în considerare în evaluarea impactului importurilor asupra industriei interne. O măsură de salvagardare se aplică numai în măsura necesară pentru prevenirea sau remedierea prejudiciilor grave și pentru a facilita ajustarea industriei în cauză.

În cazul în care sunt impuse restricții cantitative (cote), acestea nu ar trebui, în principiu, să reducă cantitățile importate sub media ultimilor trei ani reprezentativi pentru care sunt disponibile statistici, cu excepția cazului în care se demonstrează clar că este necesar un nivel diferit pentru prevenirea sau remedierea unui prejudiciu grav. În principiu, măsurile de salvagardare nu pot viza importurile dintr-o anumită țară. Cu toate acestea, acordul indică modul în care cotele pot fi alocate între țările furnizoare, inclusiv în cazul excepțional în care importurile din anumite țări au crescut excesiv de rapid.

O măsură de salvagardare nu se aplică mai mult de patru ani, dar poate fi prelungită la opt ani dacă autoritățile naționale competente stabilesc că măsura este necesară și există dovezi că a producției face ajustări. Măsurile impuse pentru mai mult de un an trebuie liberalizate progresiv.

Atunci când o țară restricționează importurile pentru a-și proteja producătorii autohtoni, în principiu, ea trebuie să ofere ceva în schimb. Acordul prevede că țara sau țările exportatoare pot solicita compensații prin consultări. Dacă părțile nu pot fi de acord, țara exportatoare poate lua o acțiune de represalii echivalentă. De exemplu, ea poate majora taxele vamale la produsele exportate de țară care aplică măsuri de salvagardare.

În anumite circumstanțe, atunci când măsura de salvagardare este în conformitate cu dispozițiile acordului și a fost luată ca urmare a creșterii volumului importurilor din țara exportatoare, țara exportatoare trebuie să aștepte trei ani de la introducerea măsurii pentru a lua măsuri de retorsiune.

Exporturile din țările în curs de dezvoltare beneficiază de o oarecare protecție împotriva măsurilor de salvagardare. O țară importatoare poate aplica o măsură de salvagardare unui produs dintr-

o țară în curs de dezvoltare numai dacă furnizează mai mult de 3% din importurile aceluși produs sau dacă țările în curs de dezvoltare ale căror cote de import sunt mai mici de la 3% contribuie colectiv mai mult de 9% la importurile totale ale produsului în cauză.

Comitetul pentru salvagardare al OMC supraveghează funcționarea acordului, precum și îndeplinirea angajamentelor asumate de către membri. Aceștia din urmă trebuie să notifice Comitetul despre fiecare etapă a investigațiilor de salvagardare și a deciziilor luate în acest sens. Comitetul examinează aceste notificări.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *Ce reprezintă „consolidarea” taxelor vamale?*
- *Care sunt prevederile Acordului privind bariere tehnice în comerț?*
- *Care sunt angajamentele specific obligatorii în baza Acordului privind agricultura?*
- *Analizați pozițiile actuale ale membrilor OMC referitoare la agricultură.*
- *Ce condiții permit guvernelor să intervină împotriva dumpingului?*
- *În ce constă procedura antidumping?*
- *Care sunt cele trei tipuri de daune pentru a demonstra efectul negativ al subvenției?*
- *În ce condiții se pot impune taxe compensatorii?*
- *Ce reprezintă măsurile de salvagardare?*

CAPITOLUL 4

ACORDUL GENERAL PRIVIND COMERȚUL CU SERVICII

Obiective:

- *Argumentarea contribuției GATS la dezvoltarea comerțului internațional cu servicii;*
- *Studierea modalităților de furnizare a serviciilor internaționale;*
- *Cunoașterea domeniilor de aplicare a GATS.*

Cuvinte-cheie: GATS, comerț transfrontalier, consum în străinătate, prezență comercială, prezența persoanelor fizice, recunoaștere reciprocă, suveranitate națională.

4.1. OBIECTIVELE ȘI CONTRIBUȚIA GATS LA COMERȚUL MONDIAL CU SERVICII

Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS) este un acord relativ nou. A intrat în vigoare în ianuarie 1995 în urma negocierilor din runda Uruguay pentru extinderea sistemului comercial multilateral la servicii. Toți membrii Organizației Mondiale a Comerțului sunt semnatari ai GATS și trebuie să își asume obligațiile care decurg din aceasta. Astfel, indiferent de politica țărilor lor, oficialii comerciali trebuie să fie familiarizați cu acest acord și cu consecințele sale asupra comerțului și dezvoltării. După cum se precizează în preambulul său, GATS își propune să contribuie la extinderea comerțului „în condiții de transparență și liberalizare progresivă și ca mijloc de promovare a creșterii economice a tuturor partenerilor comerciali și a dezvoltării țărilor în curs de dezvoltare”.

Contribuția GATS la comerțul mondial de servicii este de două aspecte:

- a) să asigure o mai mare transparență și predictibilitate a normelor și reglementărilor relevante;
- b) să promoveze liberalizarea progresivă prin runde succesive de negocieri.

GATS are o acoperire mai puțin cuprinzătoare și mai discreționară decât GATT. Pentru un număr mare de servicii, proximitatea fizică dintre furnizorul de servicii și client este esențială. Un număr mare de prestatori de servicii consideră necesar să-și stabilească o prezență comercială în țările în care doresc să comercializeze, pentru a fi mai aproape de clienții lor.

Articolul 1 prevede că GATS se aplică măsurilor țărilor-membre care afectează comerțul cu servicii. Nu contează, în acest context, dacă o măsură este luată la nivelul administrației centrale, regionale sau locale sau de către organisme neguvernamentale care exercită puterile delegate acestora. Definiția acoperă orice măsură, fie sub formă de lege, regulament, regulă, procedură, decizie sau orice altă formă, referitoare la:

- Achiziționarea, plata sau utilizarea unui serviciu;
- Accesul și recurgerea, în legătură cu prestațiile, la serviciile pe care acești membri trebuie să le ofere publicului larg;
- Prezența, inclusiv cea comercială, a persoanelor unui stat-membru pentru furnizarea unui serviciu pe teritoriul altui stat-membru.

Pentru a-și structura angajamentele, membrii OMC utilizează, în general, un sistem de clasificare care cuprinde 12 sectoare de servicii de bază și anume: Servicii de afaceri (inclusiv servicii profesionale și servicii informatice); Servicii de comunicații; Construcții și servicii de inginerie aferente; Servicii de distribuție; Servicii de educație; Servicii de mediu; Servicii financiare (inclusiv asigurări și servicii bancare); Servicii de sănătate și servicii sociale; Servicii de turism și călătorii; Servicii recreative, culturale și sportive; Servicii de transport; Alte servicii neincluse în altă parte.

Aceste sectoare sunt în continuare subdivizate în aproximativ 160 de subsectoare în total. În sistemul de clasificare, orice sector de servicii poate fi inclus în Lista de angajamente a unui membru cu acces specific la piață și obligații naționale de tratament. Fiecare membru al OMC a prezentat o astfel de listă în cadrul GATS.

Există o singură excepție sectorială în setul cuprinzător de măsuri. Anexa GATS privind serviciile de transport aerian include numai măsuri referitoare la reparațiile și serviciile de întreținere a aeronavelor, vânzarea și comercializarea serviciilor de transport aerian și serviciile sistemului de rezervare computerizată SIR. Aceasta exclude

măsurile care afectează drepturile și serviciile de trafic aerian legate direct de exercitarea drepturilor de trafic. Excluderea dată este supusă revizuirii periodice.

O altă excepție generală se aplică „serviciilor furnizate în exercitarea autorității guvernamentale” (articolul I: 3b). Definiția relevantă specifică faptul că acestea sunt servicii care „nu sunt furnizate pe bază comercială sau în concurență cu unul sau mai mulți furnizori de servicii” (articolul I: 3c). Exemplele tipice includ serviciile furnizate de poliție, protecția împotriva incendiilor, operațiunile de politică monetară, securitatea socială, administrarea fiscală și vamală.

Totodată, menționăm, că deși are un domeniu larg de aplicare, GATS nu subminează capacitatea membrilor de a reglementa în scopuri de politică națională.

4.2. DEFINIȚIA COMERȚULUI CU SERVICII ȘI MODURI DE FURNIZARE

Definiția comerțului cu servicii în cadrul GATS se bazează pe patru axe, în funcție de prezența teritorială a furnizorului și a consumatorului în momentul tranzacției. În conformitate cu alineatul (2) din articolul 1, GATS acoperă:

Modul 1 – Comerț transfrontalier – furnizarea unui serviciu de pe teritoriul unui membru pe teritoriul oricărui alt membru. Un utilizator din țara A primește servicii din străinătate prin intermediul telecomunicațiilor sau infrastructurii sale poștale. Aceste livrări pot include rapoarte de consultanță sau cercetare de piață, consultanță telemedicină, educație la distanță sau planuri arhitecturale.

Modul 2 – Consum în străinătate – furnizarea unui serviciu pe teritoriul unui membru destinat consumatorului de servicii al oricărui alt membru. Cetățenii țării efectuează o călătorie în străinătate ca turiști, studenți sau pacienți pentru a consuma diverse servicii.

Modul 3 – Prezență comercială – furnizarea unui serviciu de către un furnizor de servicii al unui membru, printr-o prezență comercială pe teritoriul oricărui alt membru. Serviciul este furnizat în țara A de o filială, filială sau reprezentanță stabilită local, a unei companii cu capital străin controlată de acestea (bancă, grup hotelier, companie de construcții etc.).

Modul 4 – Prezența persoanelor fizice – furnizarea unui serviciu de către un furnizor de servicii al unui membru, prin prezența persoanelor fizice ale unui membru pe teritoriul oricărui alt membru. Un străin furnizează un serviciu în țara A în calitate de furnizor independent (consultant, asistent medical, de exemplu) sau angajat al unui furnizor de servicii (de exemplu, firmă de consultanță, spital, companie de construcții).

În timp ce balanța de plăți se concentrează pe rezidență și nu pe naționalitate – cu alte cuvinte, un serviciu este exportat dacă este schimbat între rezidenți și nerezidenți – unele tranzacții în cadrul GATS, în special în cazul Modulului 3, implică de obicei doar rezidenții țării în cauză.

Pe lângă obligațiile de transparență, membrii au cerințe suplimentare de notificare și informare în anumite circumstanțe. În special, aceștia trebuie să notifice și/sau să furnizeze informații cu privire la:

- Înființarea punctelor de informare;
- Încheierea, extinderea sau modificarea semnificativă a acordurilor de integrare economică;
- Statutul punerii în aplicare a unor astfel de acorduri, dacă au la bază un calendar;
- Intenția „de a retrage sau a modifica un anumit angajament” în temeiul unui acord de integrare economică;
- Acorduri de integrare pe piața muncii;
- Măsuri de recunoaștere în vigoare (în termen de 12 luni de la data la care intră în vigoare) și dacă aceste măsuri se bazează pe un acord reciproc;
- Deschiderea negocierilor privind un acord de recunoaștere reciprocă;
- Adoptarea sau modificarea semnificativă a măsurilor de recunoaștere;
- Intenții de a acorda drepturi de monopol sau statut de furnizor exclusiv cu privire la serviciile acoperite de angajamente specifice;
- Restricții asupra comerțului adoptate sau menținute deoarece balanța de plăți sau situația financiară externă creează sau amenință să creeze prejudicii grave;
- Invocarea excepțiilor de securitate (informațiile vor fi furnizate „în cea mai mare măsură posibilă”);

- Intenția de a modifica sau retrage un angajament programat;
- Introducerea unui regim în conformitate cu clauza de tratament a națiunii celei mai favorizate la expirarea perioadei de scutire menționate.

În programele Runderi Uruguay, mulți membri și-au limitat angajamentele la obligația de status quo într-un număr mic de sectoare. Numărul de servicii incluse și nivelurile de acces limitate au rămas în general modeste. Acest fapt se poate datora unei varietăți de factori, printre care nevoia de precauție din partea administrațiilor pentru a evita tensiunile legate de interpretarea și aplicarea unui set nou de reguli; reticența din partea departamentelor și agențiilor legate de servicii, fără experiență în negocierile comerciale internaționale; dificultatea pe care o întâmpină administrațiile mici, lipsite de resurse, în cadrul procesului de negocieri de la Geneva etc.

În același timp, pentru a putea beneficia de negocierile GATS, administrațiile trebuie să revizuiască vechile practici. După cum s-a menționat mai sus, spre deosebire de acordurile comerciale tradiționale privind mărfurile, GATS se aplică asupra deplasării consumatorilor, mișcării factorilor de producție – sub forma fluxurilor de investiții care vizează stabilirea unei reprezentanțe, mișcării persoanelor fizice care intră pe piețe pentru a furniza un serviciu. Angajamentele în cadrul diferitelor moduri de furnizare pot îmbunătăți atractivitatea unei economii pentru resursele mobile internaționale (capital uman și/sau fizic), care, la rândul lor, ar putea contribui la acoperirea deficitului de aprovizionare internă. Dar acest fapt nu înseamnă, că contribuția partenerilor comerciali coincide cu necesarul de resurse pentru dezvoltarea unei economii.

Domeniul de aplicare a GATS permite interacțiunea largă a partenerilor comerciali și integrarea pe piețele internaționale de produse și factori de producție. Domeniile cheie din perspectiva dezvoltării ar putea include serviciile de infrastructură, cum ar fi transportul, distribuția, finanțele, comunicațiile, care au impact semnificativ pentru creșterea și eficiența economiei la scară largă. Totodată, atunci când se definesc pozițiile de negociere, posibilele interese defensive ale operatorilor tradiționali din sectoarele în cauză ar trebui să fie analizate în raport cu costul posibil al ajustării față de beneficii economice mai largi.

Reprezentanții societății civile își exprimă adesea îngrijorarea cu privire la implicațiile GATS pentru politicile publice. Aceste preocupări se referă în special la impactul perceput al acordului asupra capacității administrațiilor de a reglementa serviciile importante din punct de vedere social și de a asigura un acces echitabil pentru regiuni și grupuri de populație. Există opinia că noțiunea de liberalizare progresivă, asociată cu comercializarea anumitor servicii publice în diferite țări, ar putea conduce la supunerea activităților guvernamentale de bază unor discipline externe (multilaterale). De asemenea, se susține că Acordul ar putea încălca noțiuni fundamentale de suveranitate națională, determinând guvernele, contrar voinței lor, să liberalizeze accesul și/sau să accepte constrângeri asupra programelor de subvenții motivate social. Ca răspuns, Secretariatul OMC publică sau contribuie la publicarea mai multor studii care explică structura și funcționarea Acordului și, de asemenea, dezmente afirmațiile nefondate.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINTELOR

- *În ce constă contribuția GATS la comerțul internațional cu servicii?*
- *Prin ce se deosebește GATS de acordurile tradiționale de mărfuri?*
- *Care sunt domeniile cheie din perspectiva dezvoltării comerțului internațional cu servicii?*

CAPITOLUL 5

PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ

Obiective:

- *Analiza problemelor majore în sistemul de tranzacționare privind proprietatea intelectuală;*
- *Cunoașterea principiilor fundamentale ale Acordului TRIPS;*
- *Însușirea regulilor de protecție a proprietății intelectuale în conformitate cu prevederile Acordului TRIPS.*

Cuvinte-cheie: Acordul TRIPS, marcă comercială, indicații geografice, desene și modele industriale, brevet, drepturi de autor, circuite integrate, secrete comerciale.

5.1. PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ: PROTECȚIA ȘI RESPECTAREA DREPTURILOR

Acordul OMC privind aspectele legate de comerț cu privire la drepturile de proprietate intelectuală (TRIPS, The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights), negociat în cadrul Rundei Uruguay din 1986 până în 1994, a introdus pentru prima dată reguli referitoare la proprietatea intelectuală din sistemul comercial multilateral.

Creatorilor li se poate acorda dreptul de a împiedica pe alții să le folosească invențiile, desenele și alte creații și să utilizeze acest drept în vederea negocierii remunerării în cazul utilizării acestui drept de către alții. Aceste drepturi, cunoscute sub numele de „drepturi de proprietate intelectuală”, vin într-o varietate de forme: drepturi de autor pentru cărți, tablouri și filme; brevete pentru invenții; mărci comerciale pentru nume de marcă și logo-uri de produse etc. Guvernele și parlamentele au conferit aceste drepturi creatorilor pentru a-i inspira să producă idei de care să beneficieze societatea în ansamblu.

Gradul de protecție și respectarea acestor drepturi a variat foarte mult de la o țară la alta; aceste diferențe au devenit o sursă de tensiune în relațiile economice internaționale. Dezvoltarea de noi reguli comerciale convenite la nivel internațional pentru drepturile de

proprietate intelectuală a apărut ca un mijloc de consolidare a ordinii și previzibilității și de soluționare a disputelor.

Acordul OMC privind Aspectele drepturilor de proprietate intelectuală care țin de comerț își propune să reducă diferențele în modul în care aceste drepturi sunt protejate în diferite țări și să le supună regulilor internaționale comune. Acesta stabilește niveluri minime de protecție a proprietății intelectuale pe care fiecare guvern trebuie să le ofere altor membri OMC. În acest sens, echilibrează beneficiile pe termen lung cu potențialele costuri pe termen scurt pentru societate.

Acordul acoperă cinci probleme majore:

- Cum ar trebui aplicate principiile fundamentale ale sistemului de tranzacționare și alte acorduri internaționale privind proprietatea intelectuală;
- Cum să se asigure protecția adecvată a drepturilor de proprietate intelectuală;
- Modul în care țările ar trebui să aplice aceste drepturi în mod corespunzător pe teritoriul lor;
- Modul de rezolvare a disputelor de proprietate intelectuală între membrii OMC;
- Aranjamente tranzitorii speciale aplicate în perioada de implementare a noului sistem.

Precum GATT și GATS, Acordul privind proprietatea intelectuală se bazează pe principii fundamentale. Accentul este pus pe nediscriminare: tratamentul național și clauza națiunii celei mai favorizate. Acordul TRIPS stabilește și un alt principiu important: protecția proprietății intelectuale trebuie să contribuie la inovația tehnică și transferul de tehnologie, să fie benefică atât pentru producători, cât și pentru utilizatori, să contribuie la creșterea bunăstării economice și sociale.

5.2. REGULI DE PROTECȚIE A PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

A doua parte a Acordului TRIPS tratează diferite tipuri de drepturi de proprietate intelectuală și modul de protejare a acestora. Scopul este să se asigure că există standarde adecvate de protecție în toate țările membre.

Se pornește de la obligațiile stabilite în principalele acorduri internaționale încheiate în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI), cu mult înainte de crearea OMC:

- Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale (brevete, proiecte industriale etc.).
- Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (drepturi de autor).

Unele domenii nu erau acoperite de aceste convenții. În unele cazuri, standardele de protecție prescrise au fost considerate insuficiente. Drept urmare, Acordul TRIPS a adăugat multe standarde noi sau mai stricte.

Drepturi de autor

Acordul TRIPS prevede că programele de calculator vor fi protejate ca opere literare în temeiul Convenției de la Berna și indică modul în care ar trebui protejate bazele de date.

Acordul extinde, de asemenea, drepturile de locațiune la sfera de aplicare a normelor internaționale de copyright. Autorii de programe computerizate și producătorii de înregistrări sonore ar trebui să aibă dreptul de a interzice locațiune comercială a operelor lor. Un drept exclusiv similar se aplică operelor cinematografice, a căror locațiune comercială a dus la producerea de nenumărate copii, ceea ce împiedică proprietarii de drepturi de autor să obțină toate veniturile potențiale.

Acordul prevede că interpreții trebuie să aibă dreptul de a preveni înregistrarea, reproducerea și difuzarea neautorizate a spectacolelor live timp de cel puțin 50 de ani. Producătorii de înregistrări sonore trebuie să aibă, de asemenea, dreptul de a preveni reproducerea neautorizată timp de 50 de ani.

Marca de fabricare sau comercială

Acordul definește ce tipuri de semne trebuie protejate ca mărci comerciale și care sunt drepturile minime conferite proprietarilor lor. Acesta afirmă că mărcile de serviciu trebuie protejate în același mod ca mărcile utilizate pentru mărfuri. Mărcile bine cunoscute dintr-o țară sau alta se bucură de o protecție suplimentară.

Indicații geografice

Un nume de localitate este uneori folosit pentru a identifica un produs. Această „indicație geografică” indică nu numai locul unde a

fost fabricat produsul, ci și, mai ales, caracteristicile particulare ale produsului, care rezultă din originea sa.

Utilizarea unui nume geografic atunci când produsul a fost fabricat în altă parte sau nu are caracteristicile obișnuite poate induce în eroare consumatorii și poate duce la concurență neloială. Acordul TRIPS prevede că țările trebuie să prevină utilizarea necorespunzătoare a numelor de loc/origine. Pentru vinuri și băuturi spirtoase, Acordul prevede niveluri mai ridicate de protecție, chiar dacă nu există riscul ca publicul să fie indus în eroare.

Sunt permise unele excepții, în special atunci când numele este deja protejat ca o marcă comercială sau a devenit un termen generic. De exemplu, cuvântul „cheddar” se referă astăzi la un tip particular de brânză care nu este neapărat făcut în Cheddar, Marea Britanie.

Cu toate acestea, orice țară care dorește să invoce o excepție din aceste motive trebuie să fie dispusă să negocieze cu alte țări care doresc să protejeze indicația geografică în cauză.

Desene și modele industriale

Conform Acordului TRIPS, desenele industriale trebuie protejate cel puțin zece ani. Proprietarii de modele protejate trebuie să poată preveni fabricarea, vânzarea sau importul de articole care poartă un desen ce este o copie a designului protejat.

Brevete

Acordul prevede că invențiile trebuie să fie brevetabile timp de cel puțin 20 de ani. Această protecție trebuie acordată atât pentru produse, cât și pentru procese din aproape toate domeniile tehnologiei. Guvernele pot refuza eliberarea unui brevet dacă exploatarea sa comercială este interzisă din motive de ordine publică sau moralitate. De asemenea, pot fi excluse din brevetare metodele de diagnostic, terapeutice și chirurgicale, plante și animale (altele decât microorganismele) și procese biologice pentru producerea plantelor sau animalelor (altele decât procesele microbiologice). Totuși, soiurile de plante trebuie să fie protejate prin brevete sau printr-un sistem special (cum ar fi sistemul de protecție a drepturilor crescătorilor de plante prevăzut în Convenția UPOV – Uniunea Internațională pentru Protecția Noilor Soiuri de Plante).

Acordul stabilește drepturile minime conferite brevetatului. Cu toate acestea, permite și anumite excepții. Se poate întâmpla ca titularul brevetului să-și abuzeze drepturile, de exemplu prin faptul că nu furnizează produsul pe piață.

În astfel de cazuri, în conformitate cu acordul, guvernele pot emite „licențe obligatorii” care autorizează un concurent să producă produsul sau să utilizeze procesul licențiat. Această posibilitate este totuși supusă unor condiții menite să protejeze interesele legitime ale titularului brevetului. Drepturile conferite de un brevet care protejează un proces de producție trebuie să se extindă la produsul obținut direct prin intermediul acestui proces. În anumite condiții, presupușii infractori pot fi ordonați de o instanță să demonstreze că nu au folosit procesul brevetat.

Scheme de configurație a circuitelor integrate

Protecția schemelor de circuite integrate prevăzute în Acordul TRIPS se bazează pe Tratatul de la Washington privind proprietatea intelectuală în circuite integrate, care este sub jurisdicția Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale. Acest tratat a fost adoptat în 1989, dar încă nu a intrat în vigoare. Acordul TRIPS adaugă o serie de dispoziții: de exemplu, protecția trebuie să fie asigurată cel puțin zece ani.

Informații nedivulgate și secrete comerciale

Secretele comerciale și alte tipuri de „informații nedivulgate” cu valoare comercială trebuie protejate împotriva încălcării încrederii și a altor acte contrare practicilor comerciale oneste. Cu toate acestea, trebuie să se ia măsuri rezonabile pentru a păstra secret aceste informații. Rezultatele testelor prezentate guvernelor pentru aprobarea comercializării de produse farmaceutice noi sau produse chimice agricole ar trebui, de asemenea, să fie protejate împotriva utilizării comerciale neloiale.

Lupta împotriva practicilor anticoncurențiale în licențele contractuale

Proprietarul unui drept de autor, brevet sau un alt drept de proprietate intelectuală poate acorda unei alte persoane o licență pentru a

produce sau a copia marca comercială, lucrarea, invenția, designul sau modelul protejat.

Acordul recunoaște că condițiile asociate unui acord de licență pot restricționa concurența sau pot împiedica transferul de tehnologie. Acesta afirmă că guvernele au dreptul, în anumite condiții, să ia măsuri pentru a preveni practicile de licență anticoncurențiale care constituie un abuz al drepturilor de proprietate intelectuală.

Executare: prevederi riguroase, dar corecte

Nu este suficient să existe legi cu privire la proprietatea intelectuală, este totuși necesar ca ele să fie aplicate. Această problemă este abordată în partea a III-a a Acordului TRIPS, care prevede că guvernele trebuie să se asigure că legile lor permit aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală și că sancțiunile pentru încălcări sunt suficiente pentru a fi descurajante.

Procedurile aplicate trebuie să fie corecte și echitabile și să nu fie inutile, complicate sau costisitoare. Acestea nu trebuie să implice întârzieri nejustificate sau nerezonabile. Părțile interesate trebuie să poată solicita unei instanțe să examineze o decizie administrativă sau să conteste o decizie pronunțată de o instanță inferioară.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *La ce probleme majore răspunde TRIPS?*
- *Care sunt principiile fundamentale ale Acordului TRIPS?*
- *Ce domenii acoperă TRIPS?*

CAPITOLUL 6

REGLEMENTAREA DIFERENDELOR

Obiective:

- *Analiza evoluției sistemului de soluționare a litigiilor în cadrul GATT/OMC;*
- *Cunoașterea principiilor și regulilor de soluționare a litigiilor în cadrul OMC;*
- *Abordarea unor conflicte comerciale internaționale examinate în cadrul OMC.*

Cuvinte-cheie: soluționarea litigiilor, reguli, consultări, dispute, implementarea deciziilor.

6.1. PRINCIPII DE SOLUȚIONARE A LITIGIILOR

Soluționarea litigiilor este piatra de temelie a sistemului comercial multilateral și contribuția fără precedent a OMC la stabilitatea economiei globale. Fără un mijloc de soluționare a litigiilor, sistemul bazat pe reguli nu ar fi de niciun folos, deoarece normele nu ar putea fi aplicate.

Procedura OMC apără supremația dreptului și face ca sistemul comercial să fie mai sigur și mai previzibil. Sistemul se bazează pe reguli clar definite, cu un calendar pentru examinarea fiecărui caz. Deciziile inițiale sunt luate de un grup și aprobate (sau respinse) de toți membrii OMC. Este posibil de făcut apel împotriva punctelor de drept. Cu toate acestea, nu este vorba de a adopta o hotărâre, ci, cu prioritate, *de a soluționa litigiile, dacă este posibil, prin consultări*. Principiile de bază fiind: corectitudine, viteză, eficiență și soluție acceptabilă reciproc.

Membrii OMC au convenit să utilizeze sistemul multilateral de soluționare a litigiilor în loc să întreprindă acțiuni unilaterale, dacă consideră că alți membri încalcă regulile comerciale. Aceștia vor aplica procedurile convenite și vor respecta hotărârile emise.

O dispută apare atunci când o țară adoptă o politică comercială sau o altă măsură care este considerată de unul sau mai mulți alți

membri ai OMC drept o încălcare a acordurilor OMC sau o încălcare a obligațiilor. Un al treilea grup de țări poate afirma că au un interes în acest caz și beneficiază de anumite drepturi.

Obiect al disputelor la OMC sunt în mare parte obligațiile/promisiunile nerespectate.

În cadrul vechiului GATT a existat o procedură de soluționare a litigiilor, dar nu a existat un calendar stabilit, a fost mai ușor de blocat deciziile și multe cazuri au fost abordate fără a se ajunge la o soluție. Memorandumul de înțelegere din Runda Uruguay a definitivat un proces mai structurat, ale cărui etape sunt mai clar definite. Acesta stabilește o disciplină mai riguroasă în ceea ce privește timpul acordat soluționării unui caz, precum și termene flexibile pentru diferite etape ale procedurii. S-a subliniat că rezolvarea rapidă este esențială pentru buna funcționare a OMC.

6.2. REGULILE PROCEDURII DE SOLUȚIONARE A LITIGIILOR

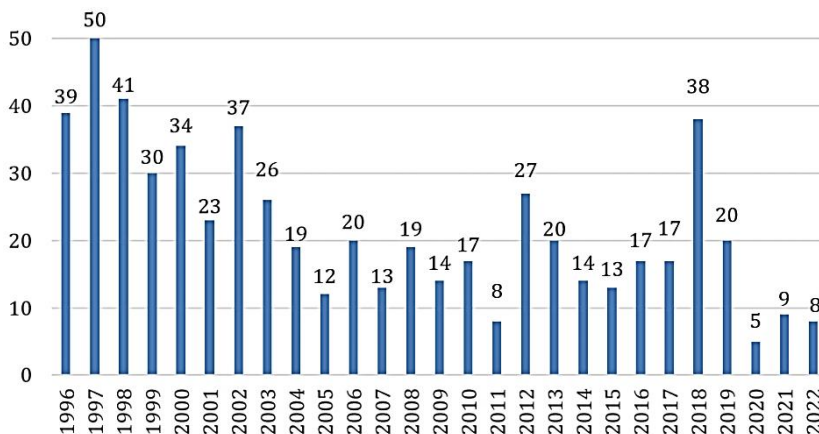
Sunt stabilite în detaliu regulile de procedură și calendarul care trebuie respectat în acest scop. Întreaga procedură, până la decizia primei instanțe, nu ar trebui, în principiu, să dureze mai mult de un an sau mai mult de 15 luni dacă există o cale de atac. Termenele convenite sunt flexibile și, în caz de urgență (adică produse perisabile), procedura este accelerată pe cât e posibil.

Memorandumul de înțelegere din Runda Uruguay, de asemenea, împiedică o țară să blocheze adoptarea deciziei. Conform vechii proceduri GATT, deciziile nu puteau fi adoptate decât prin consens, astfel încât o singură opoziție era suficientă pentru a le bloca.

Deciziile sunt acum adoptate automat, cu excepția cazului în care există consens pentru a le respinge. Astfel, o țară care dorește să blocheze o decizie trebuie să aducă toți ceilalți membri ai OMC (inclusiv partea opusă în litigiu) să-și împărtășească opiniile. Această procedură amintește foarte mult de sistemul judiciar, dar este de preferat să încurajeze țările în cauză să discute problemele lor și să soluționeze singure disputa. Prin urmare, primul pas este consultarea (până la 60 de zile) dintre guvernele în cauză și, chiar și în etapele ulterioare, consultarea și medierea sunt întotdeauna posibile.

Procedura este inițiată printr-o cerere formală de consultare, prin care membrul reclamant invită membrul ale cărui măsuri sunt provocatoare, să examineze problema în litigiu, în vederea soluționării acesteia fără a apela la alte proceduri. Aceste solicitări sunt distribuite tuturor membrilor OMC.

De la data înființării OMC, 1 ianuarie 1995 și până la 31 decembrie 2022, un total de 615 cereri de consultări au fost transmise membrilor OMC. În această perioadă, 53 de membri OMC au inițiat cel puțin un caz, iar 61 de membri au fost respondenți în cel puțin un litigiu. În plus, un total de 90 de membri au participat în calitate de terți la proceduri între mai mulți membri ai OMC. În total, 111 membri au fost activi în soluționarea diferendelor, fie ca părți, fie ca terți.

**Figura 1. Cereri de consultări înaintate
în perioada 1995-2022**

Sursa: [25]

Sistemul de soluționare a litigiilor al OMC este „integrat”, astfel încât mai multe acorduri pot fi invocate în aceeași dispută.

A doua etapă: constituirea unui grup special (termenul pentru înființarea unui grup este de 45 de zile, iar grupul are șase luni pentru a-și finaliza activitatea). Astfel, în cazul în care consultațiile nu au reușit, țara reclamantă poate solicita constituirea unui grup specializat.

Sarcina grupului de lucru constă în a ajuta Organul de soluționare a litigiilor la formularea deciziilor sau a recomandărilor, dar, întrucât raportul său poate fi respins doar prin consens în cadrul OSL, este dificil să anuleze concluziile sale. Rezultatele grupului trebuie să se bazeze pe acordurile invocate. Raportul final al grupului special trebuie comunicat părților în litigiu în termen de șase luni. În caz de urgență, mai ales când este vorba de produse perisabile, această perioadă se reduce la trei luni.

Memorandumul de înțelegere stabilește în detaliu procedurile de lucru ale grupurilor. Etapele principale sunt:

Înainte de prima ședință: fiecare parte la diferend trebuie să prezinte argumente în scris.

Prima ședință – argumentele reclamantului și ale apărării: țara sau țările reclamante, țara respondentă și cei care au declarat interes pentru litigiu, își prezintă argumentele la prima ședință a grupului.

Refuz: Țările în cauză prezintă respingeri scrise și argumente orale la a doua ședință a grupului.

Experți: Dacă o parte ridică probleme științifice sau tehnice, grupul poate consulta experți sau poate numi un grup de experți pentru a pregăti un raport consultativ.

Proiect preliminar de raport: Grupul oferă ambelor părți secțiunile descriptive (fapte și argumente) ale proiectului de raport și le oferă două săptămâni în care să facă comentarii. Acest raport nu conține concluzii.

Raport provizoriu: Grupul prezintă apoi un raport intermediar, inclusiv constatările și concluziile sale celor două părți, care au o săptămână pentru a solicita o revizuire.

Revizuire: faza de revizuire nu trebuie să depășească două săptămâni. În această perioadă, grupul poate organiza întâlniri suplimentare cu ambele părți.

Raport final: Un raport final este trimis ambelor părți și, trei săptămâni mai târziu, este distribuit tuturor membrilor OMC. Dacă grupul constată că măsura comercială reclamată este într-adevăr contrară unui acord OMC sau unei obligații OMC, recomandă ca această măsură să fie adusă în conformitate cu normele OMC. El poate sugera cum să facă acest lucru.

Raportul devine o decizie: Raportul devine, în termen de 60 de zile, o decizie sau o recomandare a Organului de soluționare a litigiilor, cu excepția cazului în care există consens pentru a-l respinge. Ambele părți pot contesta raportul.

Apel: Fiecare parte poate face apel la decizia comisiei. Uneori, ambele părți îl fac. Recursul trebuie să se bazeze pe puncte de drept, cum ar fi interpretările legale; nu poate fi orientat spre reexaminarea dovezilor existente sau examinarea unor probleme noi.

Fiecare contestație este tratată de trei dintre cei șapte membri ai unui organism permanent de apel, înființat de OSL și reprezentant, în linii mari, al componenței OMC. Membrii Corpului de Apel sunt numiți pentru patru ani. Acestea trebuie să fie persoane a căror autoritate este recunoscută în domeniul dreptului și comerțului internațional și care nu au nicio legătură cu o administrație națională.

Contestația poate duce la confirmarea, modificarea sau inversarea constatărilor grupului și a concluziilor legale. Durata procedurii nu trebuie să depășească, în principiu, 60 de zile și, în niciun caz, 90 de zile.

Organul de soluționare a litigiilor trebuie să accepte sau să respingă raportul Organului de Apel în termen de 30 de zile, cu respingerea posibilă numai prin consens.

Cazul a fost decis: ce se întâmplă în continuare?

Dacă o țară a comis o eroare, trebuie să o repare fără întârziere. Și dacă persistă în încălcarea unui acord, ea trebuie să ofere o compensație sau apare o sancțiune adecvată, care este destul de severă – chiar dacă nu este într-adevăr o pedeapsă, ci o „acțiune corectivă”. Scopul final este ca țara să respecte decizia.

Obiectivul imperativ este acela de a determina „partea” care pierde cazul, să respecte decizia sau recomandările, iar ea are un anumit timp pentru a face acest lucru. Înțelegerea precizează că pentru ca litigiile să fie rezolvate în mod eficient în interesul tuturor membrilor, este esențial de respectat prompt recomandările sau hotărârile OSL.

În cazul în care țara supusă reclamației pierde, aceasta trebuie să implementeze recomandările conținute în raportul complet sau în raportul Corpului de Apel. Ea trebuie să-și anunțe intenția de a face

acest lucru în cadrul unei ședințe a Organului de soluționare a litigiilor, în termen de 30 de zile de la adoptarea raportului.

Dacă este imposibil ca această țară să respecte imediat recomandarea, se va acorda un „timp rezonabil” pentru a face acest lucru. Dacă nu respectă acest termen, trebuie să negocieze cu țara sau țările reclamante pentru a găsi o compensație satisfăcătoare reciproc, de exemplu reduceri de tarife în zone de interes special pentru partea reclamantă.

În cazul în care, după o perioadă de 20 de zile, nu a fost convenită nicio compensație satisfăcătoare, partea reclamantă poate solicita autorizația de soluționare a litigiilor prin represalii („suspendă ... aplicarea concesiilor sau a altor obligații”). O astfel de măsură, care se presupune a fi temporară, este destinată să încurajeze cealaltă țară să se conformeze.

De exemplu, ar putea consta în blocarea importurilor prin creșterea taxelor de import la produsele din altă țară, dincolo de plafoanele convenite până la niveluri atât de ridicate încât produsele importate devin prea scumpe pentru a fi vândute – toate acestea în anumite limite. OSL trebuie să acorde această autorizație în termen de 30 de zile de la expirarea „perioadei rezonabile de timp”, cu excepția cazului în care există consens pentru a respinge cererea.

În principiu, măsurile de retorsiune ar trebui să fie în același sector ca obiectul litigiului. Dacă acest lucru nu este posibil sau eficient, ele pot viza un alt domeniu al aceluiași acord. Dacă nici acest lucru nu este eficient sau posibil și dacă circumstanțele sunt suficient de grave, măsura poate fi luată în baza unui alt acord.

Scopul este de a limita pe cât posibil probabilitatea ca această măsură să afecteze alte sectoare, asigurând în același timp eficacitatea acesteia. În toate cazurile, Organul de soluționare a litigiilor monitorizează implementarea deciziilor luate. Orice afacere restantă rămâne pe ordinea de zi până când problema este rezolvată.

6.3. „CONFLICTUL DE AVIAȚIE” BOEING - AIRBUS

Pe 20 iunie 2021 Statele Unite și Uniunea Europeană au pus capăt conflictului, care se desfășoară din 2004, din cauza subvențiilor de stat acordate celor mai mari producători de avioane – Boeing și

Airbus. Consecințele acestei dispute au fost taxe de export de miliarde de dolari, la care părțile renunță acum. Sensul acordului nu este doar în protejarea afacerilor și păstrarea locurilor de muncă, ci și în confruntarea comună cu un nou potențial participant pe piața mondială a aviației - China.

Începutul unui „conflict de aviație” prelungit între Lumea Veche și Lumea Nouă datează încă din 2004. Statele Unite au depus o plângere la Organizația Mondială a Comerțului conform căreia țările participante la preocuparea Airbus au oferit în mod ilegal producătorului de avioane subvenții de mai multe miliarde de dolari, ceea ce a dus la o încălcare a concurenței loiale. Europa a răspuns introducând un proces similar la OMC, considerând că Statele Unite „hrănesc” prea activ Boeing din trezorerie – subvențiile s-au ridicat la 19 miliarde de dolari. În plus, Washingtonul a fost acuzat că i-a oferit gigantului aerospațial armată prea generoasă și alte contracte, al căror profit ajută compania să acopere costurile de producere a aeronavelor civile.

După ani de litigii, organele de arbitraj ale OMC în 2019 au considerat că pretențiile SUA sunt justificate și au permis Washingtonului să impună taxe la exporturile din țările UE în valoare totală de 7,5 miliarde de dolari pe an. Cu toate acestea, Bruxelles-ului i s-a permis să stabilească tarife la produsele din Statele Unite pentru 4 miliarde de dolari anual.

Dacă inițial a fost vorba doar despre corporațiile producătoare de avioane, apoi mai târziu au fost vizate alte sectoare ale economiei ambelor părți, fără nici o legătură cu industria aviației, Exportatorii au fost nevoiți să plătească taxe mai mari pentru whisky scoțian, delicatese gastronomice franceze și motocicletele americane Harley Davidson.

În primăvara anului 2021, UE și Regatul Unit, pe de o parte, și SUA, pe de altă parte, au suspendat taxele punitive, iar în iunie același an au convenit oficial să le elimine pentru următorii cinci ani. Dacă una dintre părți încalcă termenii acordului care determină procedura și valoarea sprijinului de stat pentru cei doi giganți ai aviației, cealaltă are dreptul să revină la „reprimarea tarifară”.

Negociatorul comercial al SUA Catherine Tai a declarat că acordul UE „va consolida atmosfera de concurență și inovare pe

termen lung într-unul dintre sectoarele cheie, producția de avioane, care este una dintre cele mai importante surse de locuri de muncă pentru clasa de mijloc”. Potrivit lui Tai, acordurile încheiate vor proteja aproximativ 1,2 milioane de locuri de muncă.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *În ce constă sistemul multilateral de soluționare a litigiilor?*
- *Analizați etapele procedurii de soluționare a litigiilor.*
- *Analizați exemple de examinare/soluționare a litigiilor în cadrul OMC.*

CAPITOLUL 7

ACORDURI COMERCIALE REGIONALE

Obiective:

- *Argumentarea beneficiilor acordurilor comerciale regionale și acceptării acestora de către OMC;*
- *Examinarea avantajelor acordurilor comerciale regionale pe baza unor exemple recente.*

Cuvinte-cheie: integrare regională, interese comerciale, negocieri, nediscriminare, facilitarea comerțului, liberalizarea comerțului.

7.1. PREOCUPĂRILE MEMBRILOR OMC FAȚĂ DE ACORDURI COMERCIALE REGIONALE

Pe 1 decembrie 2022, 355 de acorduri comerciale regionale (ACR) erau în vigoare. Acestea corespund celor 582 de notificări transmise de membrii OMC (luând în calcul separat mărfurile, serviciile și accesul). La prima vedere, acordurile comerciale regionale par să concureze cu OMC, dar de multe ori pot susține de fapt sistemul comercial multilateral al OMC.

ACR, definite în OMC drept acorduri comerciale preferențiale reciproce între doi sau mai mulți parteneri, au permis țărilor să negocieze reguli și angajamente care depășesc ceea ce este posibil de a realiza multilateral.

Unele dintre aceste reguli au deschis calea unui acord la OMC. Serviciile, proprietatea intelectuală, standardele de mediu și politicile de investiții și concurență sunt problemele care au fost abordate în negocierile regionale și au făcut obiectul unor acorduri sau discuții la OMC.

ACR au crescut numeric și au devenit mai complexe de la începutul anilor 1990. Una dintre cele mai frecvente întrebări este dacă aceste grupări regionale consolidează sau împiedică sistemul comercial multilateral al OMC. Membrii OMC, care lucrează în diferite comitete, încearcă să abordeze aceste preocupări.

Acordurile OMC recunosc că ACR pot aduce beneficii țărilor, cu condiția ca scopul lor să fie facilitarea comerțului între părți. De asemenea, ele recunosc că, în anumite circumstanțe, aceste acorduri ar putea dăuna intereselor comerciale ale altor țări.

În mod normal, instituirea unei uniuni vamale sau a unei zone de liber schimb ar fi contrară principiului nediscriminării între membrii OMC („clauza națiunii celei mai favorizate”). Dar articolul 24 din GATT, articolul 5 din GATS autorizează membrii OMC să intre în ACR ca o excepție specială, cu condiția îndeplinirii anumitor criterii stricte.

În special, ACR ar trebui să promoveze liberalizarea comerțului în rândul țărilor participante, fără bariere în calea comerțului cu restul lumii. Cu alte cuvinte, integrarea regională ar trebui să completeze sistemul comercial multilateral și să nu-l pună în pericol.

În prezent toți membrii OMC participă la acorduri comerciale regionale, fie că este vorba de acorduri comerciale bilaterale, uniuni vamale sau acorduri comerciale transcontinentale.

7.2. OBIECTIVELE ȘI DERULAREA UNOR ACORDURI COMERCIALE REGIONALE RECENTE

Acordul UE-Mercosur

Uniunea Europeană și Mercosur au agreat, pe data de 28 iunie 2019, încheierea unui acord comercial ambițios, echilibrat și cuprinzător. Acordul comercial de liber schimb convenit de Uniunea Europeană și blocul Mercosur (Brazilia, Argentina, Uruguay și Paraguay) a fost negociat timp de 20 de ani și urmează să devină unul dintre cele mai ambițioase din lume. Noul cadru comercial parte a unui mai amplu Acord de asociere între cele două regiuni – va consolida un parteneriat strategic politic și economic și va crea oportunități semnificative de creștere sustenabilă pentru ambele părți, respectând mediul și protejând interesele consumatorilor din UE și din sectoarele economice sensibile.

Argentina, Brazilia, Paraguay și Uruguay

Potrivit acordului, 91% din tarifele vamale care sunt aplicate importurilor europene în țările Mercosur vor fi eliminate, ceea ce va spori competitivitatea întreprinderilor din UE prin economisirea a 4 miliarde de euro pe an, sumă reprezentând taxe care nu mai trebuie plătite.

În replică, UE va elimina 92% din tarifele impuse în prezent pentru produsele din țările Mercosur care intră în Europa.

În ceea ce privește sectoarele industriale din UE, acordul va contribui la stimularea exporturilor de produse ale UE, care până în prezent s-au confruntat cu tarife înalte și uneori prohibitive. Acordul deschide noi oportunități de afaceri în Mercosur pentru întreprinderile din UE care vând în baza unor contracte de achiziții publice și pentru furnizorii de servicii din sectorul tehnologiei informației, telecomunicațiilor și transporturilor.

PRINCIPALELE AVANTAJE PENTRU ÎNTREPRINDERILE DIN UE

1. În ceea ce privește sectoarele industriale din UE, acordul va contribui la stimularea exporturilor de produse ale UE, care până în prezent s-au confruntat cu tarife înalte și uneori prohibitive. Printre acestea se numără automobilele (tarif de 35%), piese de schimb pentru automobile (14-18%), utilaje (14-20%), produse chimice (până la 18%), produse farmaceutice (până la 14%), îmbrăcăminte și încălțăminte (35%) sau țesături tricotate (26%).

Este important avantajul „primului venit”: UE va fi primul partener comercial major care încheie un acord comercial cu blocul Mercosur. De acum, Mercosur va oferi întreprinderilor din UE un acces mult mai bun pe piața sa decât cel oferit întreprinderilor din alte țări.

Odată cu eliminarea taxelor vamale, multe întreprinderi europene deja stabilite în țările Mercosur vor putea importa piese de schimb și bunuri intermediare cu mai mare ușurință. Ceea ce va duce la creșterea competitivității.

2. Simplificarea procedurilor vamale și a procedurilor de asigurare a conformității.

Cele două părți își vor simplifica procedurile vamale și vor colabora mai strâns în privința reglementărilor și standardelor tehnice, astfel încât orice diferențe care pot exista să nu împiedice întreprinderile din UE să exporte către Mercosur.

3. Servicii de vânzare și stabilirea unei prezențe comerciale.

Țările Mercosur au acordat până în prezent un acces limitat prestatorilor de servicii din alte țări membre ale Organizației Mondiale a Comerțului, dar unele întreprinderi din UE sunt deja implicate în furnizarea în țările Mercosur serviciilor de telecomunicații, financiare, serviciilor pentru întreprinderi, transport, precum și în alte sectoare.

Acordul va îndepărta numeroasele obstacole semnificative cu care acestea se confruntă în prezent. De asemenea, va ajuta și alte întreprinderi care doresc să presteze servicii sau să înființeze o activitate de servicii sau de producție într-o țară din Mercosur. Acestea vor beneficia de o mai mare securitate juridică și de condiții de concurență echitabile.

4. Obținerea accesului la contractele de achiziții publice.

Acordul comercial UE-Mercosur le va permite firmelor din UE să participe la concursuri pentru contracte de achiziții publice în condiții de egalitate cu întreprinderile din Mercosur. Până în prezent, această piață era în cea mai mare parte închisă pentru întreprinderile din UE. Țările Mercosur nu fac parte din Acordul multilateral privind achizițiile publice și, până în prezent, nu au dat acces niciunei țări terțe la licitațiile lor publice.

5. Sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii Adesea, întreprinderile mici și mijlocii nu își pot permite să pătrundă pe noi piețe de export, din cauza unor formalități vamale complicate și a unor cerințe de testare și de certificare costisitoare. În multe cazuri, la aceasta se adaugă lipsa de cunoștințe privind cerințele și procesele de reglementare care trebuie respectate pentru a-și plasa produsele pe piața de export.

Datorită acordului, întreprinderile mici și mijlocii vor beneficia de acum de o nouă platformă online care oferă un acces facil la informații privind cerințele pieței și reducerile vamale.

SPRIJIN ȘI RESPECT PENTRU INTERESELE AGRICULTORILOR DIN UE

Acordul comercial va permite agricultorilor și producătorilor de alimente din Europa să profite la maximum de noile oportunități în țările din Mercosur, care reprezintă o piață de mari dimensiuni, de peste 260 de milioane de locuitori.

În acest scop, se prevede:

- eliminarea taxelor vamale ridicate pentru principalele produse de export din UE;

- prevenirea imitațiilor produselor alimentare tradiționale ale UE;
- crearea de proceduri în materie de siguranță alimentară mai clare, mai previzibile și mai puțin greoaie pentru exportatorii din UE.

Mercosur este deja o piață importantă pentru exporturile UE de ulei de măsline, de cartofi congelați, de malț, de ciocolată, de legume și fructe (de exemplu, pere, prune, kiwi, mere), de băuturi răcoritoare, precum și de vinuri, de vodcă și de whisky. Acordul va deschide noi oportunități pentru aceste produse și pentru alte produse ale UE prin eliminarea taxelor vamale ridicate într-o piață cu o putere de cumpărare tot mai mare.

357 de produse tradiționale europene recunoscute ca având indicații geografice vor fi, de asemenea, protejate de imitații în cele patru țări Mercosur. Aceasta reprezintă cea mai mare acoperire realizată vreodată într-un acord comercial, contribuind la siguranța și creșterea cotei de piață a acestor produse.

Sectorul agroalimentar din UE va beneficia de pe urma reducerii tarifelor actuale mari existente în Mercosur pentru produsele UE de export: ciocolată și dulciuri (20%), vinuri (27%), băuturi spirtoase (20-35%) și băuturi răcoritoare (20-35%). Acordul va prevedea, de asemenea, un regim de scutire de taxe vamale pentru cote de produse lactate provenite din UE (în prezent tarif de 28%), în special pentru brânzeturi.

Exportatorii din sectorul agroalimentar din UE vor beneficia în continuare de proceduri mai rapide, mai simple și mai previzibile, precum și de norme de audit clare și transparente și vor putea continua să exporte din zone neafectate, în pofida prezenței unor dăunători sau boli în unele zone din UE („principiul regionalizării”).

MENTINEREA STANDARDELOR RIGUROASE ALE UE ÎN MATERIE DE SIGURANȚĂ ALIMENTARĂ

Orice produs care ajunge în Europa trebuie să respecte standardele stricte ale UE în materie de siguranță alimentară. Acordul comercial UE-Mercosur nu schimbă nimic în această privință. În acord este reafirmat, de asemenea, „principiul precauției” – dreptul ambelor părți de a adopta măsuri de protecție a sănătății oamenilor, a animalelor și a plantelor, inclusiv în situațiile în care informațiile științifice nu sunt concludente.

Astfel:

- Nu se aduce nicio modificare normelor stricte ale UE privind siguranța alimentară.
- UE își păstrează libertatea de a reglementa luând toate măsurile de precauție necesare.
- Toate alimentele importate trebuie să respecte standardele proprii ale UE.

În același timp, dispozițiile acordului vor ajuta la abordarea mai eficientă a problemelor comune, precum rezistența la antimicrobiene, promovarea standardelor de bunăstare a animalelor și consolidarea fluxului de informații pentru a ajuta la menținerea produselor nesigure în afara pieței.

Garanții

Acordul include un așa-numit „mecanism de siguranță” care permite UE și Mercosur să introducă măsuri temporare destinate reglementării importurilor în cazul unor majorări neașteptate și semnificative care ar putea să le afecteze anumite sectoare. Aceste garanții se aplică produselor agricole.

Produsele înregistrate ca denumire de origine protejată

Țările din blocul Mercosur s-au angajat să protejeze 357 de indicații geografice europene, precum jambonul de Parma, șampania, vinul de Porto, whiskey-ul irlandez, sau brânza Comté, având în vedere că aceste produse sunt deseori copiate în America de Sud, grație legăturilor istorice dintre cele două regiuni. La rândul său, UE va proteja o serie de produse sud-americane care sunt înregistrate ca denumire de origine protejată, precum băutura spirtoasă cachaça din Brazilia sau vinul Mendoza din Argentina.

CONTRIBUȚIA LA O PRODUCȚIE DURABILĂ

Acordul UE-Mercosur se bazează pe premisa că schimburile comerciale nu ar trebui să aibă loc în detrimentul mediului sau al condițiilor de muncă; dimpotrivă, acestea ar trebui să promoveze dezvoltarea durabilă.

UE și Mercosur se angajează să pună în aplicare în mod eficace Acordul de la Paris privind schimbările climatice și convin să coopereze în legătură cu aspectele legate de climă ale comerțului dintre cele două părți. Aceasta include, printre altele, lupta împotriva defrișărilor.

UE și Mercosur convin că nu vor reduce standardele în materie de muncă sau de mediu cu scopul de a promova comerțul și a atrage investiții. Dimpotrivă, capitolul dedicat acestor aspecte include angajamente specifice legate de protecția mediului, drepturile lucrătorilor și promovarea unui comportament responsabil în activitatea antreprenorială.

Principiul „precauției” este inclus în acord, prin aceasta garantându-se faptul că UE și țările Mercosur pot continua să reglementeze, inclusiv în domeniul mediului sau al muncii, chiar dacă acest lucru afectează comerțul, inclusiv în situațiile în care informațiile științifice nu sunt concludente.

Organizațiilor societății civile li se va conferi un rol explicit pentru a monitoriza punerea în aplicare a acordului și a semnală orice preocupări legate de mediu sau de muncă.

Acordul comercial încheiat face parte dintr-un Acord de asociere nou și cuprinzător în curs de negociere între UE și țările Mercosur. Pe lângă comerț, acordul va consolida dialogul politic și va spori cooperarea în domenii precum:

- migrația;
- economia digitală;
- cercetarea și educația;
- drepturile omului, inclusiv drepturile populației indigene;
- responsabilitatea socială a întreprinderilor;
- protecția mediului;
- guvernanta oceanelor;
- lupta împotriva terorismului, a spălării banilor și a criminalității informatice.

Parteneriatul Economic Regional Cuprinzător (Regional Comprehensive Economic Partnership, RCEP)

Pe data de 15 noiembrie 2020 națiunile din zona Asia-Pacific au semnat cel mai mare acord comercial din lume.

După opt ani de tratative, Parteneriatul Economic Regional Cuprinzător a fost semnat în finalul summitului online al ASEAN (Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est), organizat la Hanoi, Vietnamul asigurând președinția prin rotație a forului. Acordul vizează crearea unei uriașe zone de liber schimb între zece state din ASEAN – Indonezia, Thailanda, Singapore, Malaezia, Filipine, Vietnam,

Myanmar, Cambodgia, Laos, Brunei – dar și China, Japonia, Coreea de Sud, Australia și Noua Zeelandă.

Parteneriatul Economic Regional Cuprinzător este considerat un mijloc de extindere a influenței Chinei în plan regional, pe fundalul crizei economice globale provocată de pandemia de coronavirus dar și războiului comercial al Chinei cu Statele Unite. Pentru a intra în vigoare, Acordul RCEP va trebui ratificat de cel puțin șase state din cadrul Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est și de trei parteneri din afara organizației.

Acordul RCEP va acoperi o zonă cu o populație de 2,2 miliarde de oameni și cu un PIB total de 26.200 de miliarde de dolari (22.100 miliarde euro).

De asemenea, acordul este mai mare decât ceea ce este prevăzut în Acordul Statele Unite-Mexic-Canada (USMCA, exNAFTA) și Uniunea Europeană.

Acordul va stimula relansarea economică prin:

- reducerea taxelor vamale,
- consolidarea rețelelor de aprovizionare
- standardizarea noilor reglementări în comerțul online.

India s-a retras în 2019 din negocierile pentru acest acord comercial. Premierul Narendra Modi a declarat că Acordul RCEP ar afecta nivelul de trai al cetățenilor indieni, în principal al celor mai vulnerabili. India poate adera ulterior la acest acord.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *Cum sunt definite acordurile comerciale regionale în cadrul OMC?*
- *În ce mod, acordurile comerciale regionale, ar putea aduce beneficiu, dar și daună, intereselor comerciale ale țărilor?*
- *Analizați obiectivele și derularea cooperării în cadrul unor ACR concrete.*

CAPITOLUL 8

PROBLEME TRANSVERSALE

Obiective:

- *Identificarea caracteristicilor problemelor transversale;*
- *Analiza modalităților de abordare a problemelor transversale în cadrul OMC.*

Cuvinte-cheie: mediu, investiții, concurență, standarde de muncă, comerț electronic.

8.1. MEDIUL: O PREOCUPARE SPECIFICĂ

În OMC nu există niciun acord specific de mediu. Cu toate acestea, acordurile OMC confirmă dreptul guvernelor de a proteja mediul, cu condiția îndeplinirii anumitor condiții, iar unele dintre ele includ dispoziții referitoare la problemele de mediu.

Obiectivele dezvoltării durabile și protecției mediului sunt de o importanță suficientă pentru a fi stabilite în Preambulul Acordului de instituire a OMC.

Atenția sporită asupra politicilor de mediu este un fenomen relativ recent din istoria sistemului comercial multilateral. La sfârșitul rundei Uruguay din 1994, miniștrii comerțului din țările participante au decis să lanseze un program cuprinzător de lucru în domeniul comerțului și mediului la OMC. Au creat Comitetul pentru comerț și mediu.

Problemele de dezvoltare durabilă și de mediu au fost astfel integrate în activitățile de bază ale OMC. Conferința ministerială de la Doha (2001) a lansat negocieri cu privire la unele aspecte ale problemei.

Comitetul: un organism cu un mandat larg

Comitetul pentru comerț și mediu are un mandat larg care cuprinde toate aspectele sistemului comercial multilateral – bunuri, servicii și drepturi de proprietate intelectuală. Este responsabil de examinarea relației dintre comerț și mediu și de elaborarea recomandărilor cu privire la posibile modificări ale acordurilor comerciale.

Activitatea Comitetului se bazează pe următoarele două principii fundamentale:

- domeniul de competență al OMC este limitat la comerț. Cu alte cuvinte, în ceea ce privește mediul, singura sarcină a OMC este examinarea problemelor care apar atunci când politicile de mediu au efecte comerciale semnificative.
- OMC nu este o agenție pentru protecția mediului; membrii săi nu doresc ca acesta să intervină în elaborarea politicilor naționale sau internaționale de mediu sau în stabilirea standardelor de mediu. Alte organizații de mediu sunt mai competente în acest domeniu.

Dacă Comitetul constată probleme, soluțiile pe care le adoptă trebuie să contribuie la menținerea principiilor sistemului comercial al OMC.

Mai general, membrii OMC sunt convinși că un sistem comercial multilateral deschis, echitabil și nediscriminatoriu poate aduce o contribuție semnificativă la eforturile la nivel național și internațional pentru îmbunătățirea protecției și conservării resurselor de mediu, pentru promovarea dezvoltării durabile.

Acest fapt a fost recunoscut prin rezultatele Conferinței Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltare organizată la Rio în 1992 („Summit-ul Pământului”) și prin cele ale Summit-ului mondial privind dezvoltarea durabilă din Johannesburg, 2002.

Programul de lucru al Comitetului este divizat în zece puncte. Este organizat în conformitate cu propunerile înaintate de către diferiți membri pe probleme care li se par importante. Se lucrează la imaginea de ansamblu a unora dintre aceste probleme și la concluziile la care a ajuns Comitetul.

Care este relația dintre acordurile OMC și diferitele acorduri și convenții internaționale privind mediul și măsurile comerciale „verzi”?

În prezent sunt în vigoare aproximativ 200 de acorduri internaționale (în afara OMC) care tratează diverse probleme de mediu. Acestea sunt acordurile multilaterale de mediu (MEA). Aproximativ 20 dintre aceste acorduri conțin dispoziții care pot afecta comerțul, de exemplu, prin interzicerea comerțului cu anumite produse sau prin permiterea țărilor de a restricționa comerțul în anumite circumstanțe.

De remarcat sunt Protocolul de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, Convenția de la Basel privind controlul mișcărilor transfrontaliere de deșeuri periculoase și eliminarea acestora și Convenția privind comerțul internațional cu specii de faună și flora sălbatică pe cale de dispariție (CITES).

În rezumat, Comitetul OMC consideră că nu există nicio contradicție între principiile fundamentale ale OMC privind nediscriminarea și transparența și măsurile comerciale luate în scopul protecției mediului, inclusiv cele din acordurile de mediu. De asemenea, se observă că anumite dispoziții ale acordurilor privind bunurile, serviciile și drepturile de proprietate intelectuală permit guvernelor să acorde prioritate politicilor naționale de mediu.

Potrivit comitetului OMC, acordurile de mediu sunt cel mai eficient mod de a aborda problemele internaționale de mediu. Această abordare este în conformitate cu activitatea OMC de soluționare a problemelor comerciale prin soluții convenite la nivel internațional. Cu alte cuvinte, este mai bine de folosit dispozițiile unui acord internațional de mediu decât de încercat, individual, de schimbat politicile de mediu ale altor țări.

Comitetul constată că măsurile de protecție a mediului care au impact asupra comerțului pot juca un rol important în unele acorduri de mediu, în special în cazul în care comerțul este la baza problemelor de mediu. De asemenea, el subliniază că restricțiile comerciale nu sunt singurele măsuri care pot fi luate și nu sunt neapărat cele mai eficiente.

Există și alte soluții: ajutarea țărilor să adopte o tehnologie ecologică, oferindu-le asistență financiară, oferirea de activități de formare ș.a.

De asemenea, este acceptat pe larg că măsurile luate în baza unui acord de mediu nu ar trebui să fie o problemă pentru OMC dacă țările în cauză au semnat acordul de mediu, chiar dacă problema nu este soluționată în cele din urmă.

Comisia pentru comerț și mediu este mai interesată de ce s-ar putea întâmpla dacă o țară invocă un acord de mediu pentru a lua măsuri împotriva altei țări care nu a semnat acordul.

Până în prezent, în cadrul sistemului GATT/OMC nu a fost contestată nicio măsură care afectează comerțul în baza unui acord internațional de mediu.

Protecția mediului reprezintă una din principalele preocupări la nivel mondial, iar tranziția la economia circulară joacă un rol esențial în acest context. Economia circulară constituie un model de producție și consum care presupune reutilizarea, repararea, reciclarea și renovarea materialelor și produselor existente cât mai mult posibil, pentru a le extinde ciclul de viață. Contribuie totodată și la îndeplinirea Obiectivelor de dezvoltare durabilă incluse pe Agenda 2030 propusă de Națiunile Unite la finele lui 2015 – program universal de acțiune globală în domeniul dezvoltării durabile. În special contribuie la îndeplinirea ODD 8 și 9 care promovează o creștere economică durabilă, ocuparea productivă a forței de muncă, dar și promovarea industrializării inclusive, durabile și promovarea inovării.

Comisia Europeană a adoptat în 2015 un plan de acțiune menit să accelereze trecerea la economia circulară, să stimuleze competitivitatea globală, să promoveze o creștere economică sustenabilă și să creeze noi locuri de muncă. Planul de acțiune cuprinde 54 de măsuri pentru „închiderea cercului” în ciclul de viață al produselor – de la producție și consum, la gestionarea deșeurilor și piața materiilor prime secundare.

În același timp, evidențiază cinci sectoare prioritare în care ar trebui accelerată tranziția, de-a lungul întregului lanț valoric:

- materialele plastice;
- deșeurile alimentare;
- materiile prime critice, construcțiile și demolările;
- biomasa;
- biomateria.

Firul roșu în toate acțiunile este nevoia de a crea o bază solidă, un teren fertil pentru investiții și inovare.

Economia circulară este un model de producție și consum care implică partajarea, reutilizarea, repararea, renovarea și reciclarea materialelor și produselor existente cât mai mult posibil. În acest fel, ciclul de viață al produselor este extins. În practică, aceasta implică reducerea la minimum a deșeurilor. Când un produs ajunge la sfârșitul duratei sale de viață, materialele din care este făcut sunt păstrate în cadrul economiei de câte ori este posibil. Acestea pot fi folosite din nou și din nou, creând astfel o valoare suplimentară.

Potrivit Serviciului de Cercetare al Parlamentului European, prevenirea deșeurilor, proiectarea ecologică și reutilizarea resurselor ar putea economisi în companiile UE 600 de miliarde de euro (8% din cifra de afaceri anuală), reducând emisiile de gaze cu efect de seră cu 2-4%. De asemenea, trecerea la o economie circulară oferă posibilitatea creării de 580 000 de locuri de muncă noi doar în UE.

La fel, consumatorii vor avea un produs mai durabil și inovator care va spori calitatea vieții, dar și va economisi bani pe termen lung.

Multe țări ale lumii au început deja calea către o economie circulară. Astfel, Uniunea Europeană, în martie 2020, a adoptat un nou plan de acțiune pentru dezvoltarea unei economii circulare, care este unul dintre elementele Pactului Verde European, noul program al UE pentru o creștere durabilă.

8.2. INVESTIȚII. CONCURENȚĂ

Miniștrii țărilor membre OMC au decis la Conferința ministerială de la Singapore din 1996 să creeze trei noi grupuri de lucru care să abordeze următoarele aspecte: comerț și investiții, politica în domeniul concurenței și transparența practicilor de achiziții publice.

De asemenea, aceștia au sugerat Consiliului pentru comerțul cu mărfuri să ia în considerare modalitățile de simplificare a procedurilor comerciale, care uneori sunt denumite „facilitare a comerțului”. În timp ce Conferința de la Singapore a început activitatea pe aceste patru subiecte, ele sunt uneori denumite „problemele din Singapore”.

Aceste patru subiecte au fost inițial incluse în agenda de dezvoltare Doha. Mandatul prevedea ca negocierile să înceapă după Conferința ministerială de la Cancun 2003, „pe baza unei decizii care trebuie luată, prin consens explicit, în cadrul acestei sesiuni cu privire la modalitățile negocierilor”.

Nu a existat un consens și, pe 1 august 2004, s-a convenit continuarea negocierilor privind un subiect, Facilitarea comerțului. Celelalte trei subiecte au fost eliminate din agenda de dezvoltare Doha.

Activitățile OMC cu privire la problemele legate de politica de investiții și politica de concurență s-au concentrat inițial pe furni-

zarea de răspunsuri specifice la anumite probleme de politică comercială, mai degrabă decât la o analiză generală.

Deciziile luate la Conferința ministerială de la Singapore din 1996 au marcat o schimbare de accent. Miniștrii au decis să creeze două grupuri de lucru pentru a examina mai pe larg modul în care comerțul are legătură cu politicile de investiții și concurență.

Grupurile de lucru urmau să efectueze activități analitice și de explorare. Acestea nu ar trebui să negocieze noi reguli sau noi angajamente fără o decizie clară asupra acestui aspect prin consens.

Miniștrii au recunoscut, de asemenea, importanța activităților întreprinse de UNCTAD și alte organizații internaționale. Grupurile de lucru au fost încurajate să coopereze cu aceste organizații pentru a utiliza la maxim resursele disponibile și pentru a se asigura că problemele de dezvoltare sunt luate în considerare pe deplin.

Pentru a arăta importanța legăturilor dintre comerț și investiții, este suficient să subliniem că în 1995, schimburile intra-companie (de exemplu, între filialele situate în diferite țări sau între o filială și compania-mamă) au reprezentat aproximativ o treime din valoarea totală a comerțului mondial de bunuri și servicii, care a ajuns la 6.100 miliarde de dolari.

De multă vreme s-a recunoscut că politicile comerciale și cele de investiții și concurență sunt strâns legate. Mai mult, când GATT a fost redactat la sfârșitul anilor 1940, se aștepta ca regulile privind politicile de investiții și concurență să fie stabilite în paralel cu prevederile care reglementează comerțul cu mărfuri.

De-a lungul anilor, GATT și apoi OMC au devenit tot mai interesați de anumite aspecte ale acestei relații. De exemplu, unul dintre tipurile de comerț reglementate de Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS) este furnizarea de servicii de către o companie străină care operează într-o țară gazdă - deci prin investiții în străinătate.

Acordul privind măsurile de investiții legate de comerț specifică faptul că dreptul investitorilor de a utiliza produsele importate ca intrări nu ar trebui să fie subordonat performanței lor la export. Același lucru este valabil și pentru politica de concurență. GATT și GATS conțin reguli pentru monopoluri și furnizori exclusivi de servicii. Aceste principii au fost considerabil dezvoltate în regulile și angajamentele referitoare la sectorul telecomunicațiilor.

Acordurile privind drepturile și serviciile de proprietate intelectuală recunosc dreptul guvernelor de a lua măsuri împotriva practicilor anticoncurențiale și de a coopera pentru a limita aceste practici.

8.3. TRANSPARENȚA PRACTICILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE: CĂTRE REGULILE MULTILATERALE

Există deja un acord privind achizițiile publice în cadrul OMC; este un instrument plurilateral, adică doar un număr mic de membri OMC l-au semnat până acum. Acordul abordează aspecte precum transparența și nediscriminarea.

Decizia miniștrilor OMC la Conferința de la Singapore din 1996 a avut un efect dublu: a înființat un grup de lucru multilateral, care a reunit toți membrii OMC și a însărcinat acest grup să lucreze la transparența practicilor de achiziții publice. Acest grup nu a avut în vedere tratamentul preferențial pentru furnizorii locali, atât timp cât aceste preferințe nu au fost ascunse.

Grupul de lucru a analizat mai întâi transparența practicilor de achiziții publice, luând în considerare politicile naționale și apoi a încercat să dezvolte elemente pentru includerea într-un acord.

8.4. FACILITAREA COMERȚULUI: UNA DINTRE NOILE TEME DE ACTUALITATE

Pe măsură ce barierele formale ale comerțului au fost reduse, atenția s-a orientat către alte probleme. De exemplu, companiile trebuie să poată învăța despre reglementările privind importul și exportul în alte țări și procedurile vamale.

Reducerea birocrăției la intrarea mărfurilor pe teritoriul unei țări și facilitarea accesului la acest tip de informații sunt două modalități de a „facilita” comerțul.

În cadrul Conferinței de la Singapore din 1996, miniștrii au instruit Consiliul OMC privind comerțul cu mărfuri să întreprindă lucrări de explorare și analitice "privind simplificarea procedurilor comerciale pentru a vedea dacă este nevoie să se stabilească Norme OMC în acest domeniu". Negocierile au fost inițiate în urma deciziei Consiliului General din 1 august 2004.

8.5. STANDARDE DE MUNCĂ: CONSENS, COERENȚĂ ȘI CONTROVERSE

Standardele de muncă guvernează modul în care sunt tratați lucrătorii. Termenul acoperă o gamă largă de probleme, de la munca copilului și munca forțată până la dreptul de organizare și grevă, până la salariul minim, probleme de sănătate, siguranță și ore de lucru.

Consensul privind standardele de bază, competența Organizației Internaționale a Muncii (OIM)

Consensul pe această temă este clar: toate guvernele membre OMC sunt în favoarea unui set limitat de standarde „de bază” recunoscute la nivel internațional - libertatea de asociere, interzicerea muncii forțate, interzicerea muncii copiilor și lipsa discriminării la locul de muncă (inclusiv discriminarea pe motive de gen).

În cadrul Conferinței ministeriale de la Singapore din 1996, membrii au definit mai precis rolul OMC în acest sens, considerând că Organizația Internațională a Muncii (OIM) a fost forul competent pentru negocierea standardelor de muncă. Comitetele și comisiile OMC nu lucrează asupra acestei probleme. Totuși, secretariatele celor două organizații cooperează pe probleme tehnice sub egida „coerenței” în elaborarea politicilor economice globale.

De ce a fost adusă această problemă în fața OMC? Care este subiectul dezbaterii?

Patru probleme principale au fost ridicate în OMC, dar nu numai.

Întrebarea analitică: Dacă o țară aplică standarde mai puțin riguroase decât altele în ceea ce privește drepturile lucrătorilor, aceste exporturi beneficiază de un avantaj nelocal? Ar forța oare toate țările să își coboare standardele („nivelare până în jos”)?

Întrebarea: ce este de făcut? Dacă există o „nivelare până în jos”, ar trebui ca țările să facă comerț doar cu cei care au standarde de muncă comparabile?

Întrebarea regulilor: Normele OMC ar trebui să permită în mod explicit guvernelor să ia măsuri comerciale pentru a exercita presiuni asupra altor țări care nu respectă anumite reguli?

Întrebarea instituțională: OMC este forumul adecvat pentru a discuta și reglementa problemele de muncă, sau pentru a le aplica, inclusiv pe cele ale OIM?

În plus, există o problemă de bază în toate aceste domenii: dacă măsurile comerciale ar putea fi utilizate pentru impunerea standardelor de muncă sau dacă acestea ar fi un pretext pentru protecționism. Același tip de întrebare se pune cu privire la măsurile sanitare și fitosanitare și barierele tehnice în calea comerțului.

Acordurile OMC nu se referă la standardele de muncă ca atare.

Pe de o parte, unele țări ar dori să schimbe această situație. Pentru ele, regulile și disciplinele OMC ar oferi un stimulent puternic țărilor membre pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și „coerența internațională” (deoarece termenul este folosit pentru a descrie eforturile de a orienta politicile în aceeași direcție).

Pe de altă parte, multe țări în curs de dezvoltare consideră că problema nu se găsește în OMC. Ele susțin că campania de a discuta această problemă în cadrul OMC este, de fapt, o încercare a țărilor industrializate să pună la îndoială avantajul comparativ al partenerilor comerciali cu salarii mici și ar putea să îi împiedice să îmbunătățească condițiile comerciale, dezvoltarea economică, mai ales dacă le subminează capacitățile comerciale.

De asemenea, aceștia susțin că standardele propuse sunt uneori prea mari pentru a le atinge în stadiul lor de dezvoltare. Aceste țări consideră că eforturile de a aduce standardele muncii în negocierile comerciale multilaterale nu sunt decât un ecran de fum care ascunde intențiile protecționiste.

Pe plan juridic mai complex, se pune problema relației dintre standardele Organizației Internaționale a Muncii și Acordurile OMC – de a cunoaște, de exemplu dacă/cum pot fi aplicate standardele OIM într-un mod care să fie compatibil cu regulile OMC.

În ciuda faptului că sclavia în lumea modernă este recunoscută ca fiind ilegală și activiștii duc o luptă acerbă cu aceasta, conform raportului privind traficul de persoane din 2020 al Departamentului de Stat al SUA, aproximativ 25 de milioane de oameni sunt încă în sclavie. Raportul menționează că 79% din numărul total al victimelor sclaviei sunt femei și copii. Munca copiilor este răspândită în industria modei și este ilegală în majoritatea țărilor. Există peste 170 de milioane de minori în întreaga lume care sunt implicați în munca

pe teren și în fabrică. Exploatarea copiilor pentru nevoile industriei textile este maximă în șapte țări – Egipt, Uzbekistan, Pakistan, India, Bangladesh, Thailanda și China. Munca forțată, inclusiv munca copiilor, începe cu creșterea materiei prime. De exemplu, în India, care este cel mai mare producător de bumbac din lume, peste 400.000 de copii lucrează zilnic pe câmp. Fetele și băieții minori lucrează la căldură extremă timp de 12 ore, sunt expuși pesticidelor nocive și poartă saci grei. În același timp, primesc un salariu sub nivelul de existență și nu frecventează școala.

La fel, munca copiilor este răspândită în Bangladesh, unde aproximativ 4,7 milioane de copii cu vârste cuprinse între 5 și 14 ani sunt angajați forțat. Pe lângă minori, și femeile sunt exploatare în producția de țesături: numai în India, aproximativ 200.000 de fete și femei sunt obligate să lucreze în fabrici. Locuiesc în pensiuni păzite și nu li se permite să se întâlnească cu familia sau să călătorească în afara locului de reședință. Problema muncii forțate nu se termină cu creșterea materialelor și fabricarea țesăturilor. În industria confecțiilor, majoritatea operațiunilor sunt efectuate de copii, nu de adulți. Angajații minori vopsesc cel mai adesea accesorii, cos nasturi, taie fire, împăturesc și ambalează produsele finite. Experții numesc mai multe motive pentru utilizarea muncii forțate a copiilor în industria modei. Reînnoirea frecventă a sortimentului mărcii – de mai multe ori pe sezon – obligă producătorii de îmbrăcăminte și încălțăminte să caute forță de muncă mai ieftină. Copiii sunt considerați angajați de încredere: datorită vârstei lor, sunt ascultători, fără voce și ușor de gestionat. În plus, nu există sindicate deasupra lor care să le poată ajuta sau să-și îmbunătățească condițiile de muncă.

Cercetătorii asociază, de asemenea, problema muncii copiilor cu sărăcia din țara în care acest fenomen este răspândit. Cel mai adesea, minorii din mediul rural intră în fabrici la inițiativa părinților lor. Angajatorii promit să le ofere copiilor condiții decente de muncă: salarii stabile, trai confortabil, trei mese pe zi și posibilitatea de a primi o educație. Dar, de fapt, copiii lucrează excesiv și trăiesc în condiții teribile, echivalând cu sclavia.

Lupta împotriva muncii forțate rămâne una dintre cele mai dificile provocări din lume. Majoritatea angajatorilor și a proprietarilor de fabrici nu sunt trași la răspundere deoarece lanțurile de aprovizionare ale mărcilor sunt atât de complexe și de lungi încât

este imposibil să se controleze fiecare etapă a producției. Reprezentanții mărcilor fashion uneori nici nu bănuiesc de unde obțin materiile prime pentru fabricarea mărfurilor. Munca copiilor, potrivit oamenilor de știință, este doar vârful problemei pentru țările slab dezvoltate. În locurile în care domnește sărăcia, există întotdeauna copii care sunt dispuși să se ofere voluntari pentru a lucra pentru bani, pentru că nu au altă opțiune.

Pentru a abandona munca copiilor, țara trebuie să iasă din cercul vicios al sărăciei. Cu toate acestea, autoritățile din China și alte șase state încearcă să iasă din acest cerc vicios, în special, oferind forță de muncă ieftină țărilor mai dezvoltate. Acestea rezolvă probleme economice cu prețul vieții a mii de copii, în timp ce clienții - mărci de modă europene și americane - închid ochii la ceea ce se întâmplă și marchează etichetele „eco”.

8.6. COMERȚ ELECTRONIC

Comerțul electronic este un domeniu nou care acoperă comerțul transfrontalier de mărfuri prin mijloace electronice. În general, comerțul electronic se referă la producția, promovarea, vânzarea și distribuția produselor prin rețelele de telecomunicații.

Cele mai evidente exemple de produse distribuite electronic sunt cărți, lucrări muzicale și videoclipuri transmise prin linii telefonice sau prin internet.

Declarația privind comerțul electronic global, adoptată în cadrul celei de-a doua conferințe ministeriale care a avut loc la Geneva la 20 mai 1998, a cerut Consiliului General al OMC să stabilească un program de lucru cuprinzător pentru a aborda toate problemele conexe legate de comerțul electronic global.

Consiliul General a adoptat planul pentru acest program de lucru la 25 septembrie 1998, inițiat discuțiile referitoare la probleme legate de comerțul electronic, cu participarea Consiliului pentru comerțul cu mărfuri, Consiliului pentru comerțul cu servicii, Consiliului TRIPS (Proprietate intelectuală) și Comisiei pentru comerț și dezvoltare. În plus, membrii OMC au decis, de asemenea, să-și păstreze practica actuală de a nu impune taxe vamale asupra transmisiilor electronice.

Pe parcursul anilor, OMC și comunitatea internațională au responsabilitatea colectivă de a ajuta membrii să profite de toate beneficiile economiei digitale pentru creșterea economică, crearea de locuri de muncă și diversificarea comerțului. Pe 23 iunie 2023 membrii OMC au recunoscut importanța industrializării digitale pentru creșterea economică și au evidențiat măsuri de sprijinire a acestui proces, cum ar fi investiția în alfabetizarea digitală și consolidarea cadrului legal și de reglementare pe care se bazează economia digitală. Discuțiile au avut loc într-o sesiune dedicată în cadrul Programului de lucru pentru comerțul electronic.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *Care este relația dintre acordurile OMC și măsurile comerciale „verzi”?*
- *Analizați rolul OMC în domeniul investițiilor și concurenței.*
- *În ce constă consensul membrilor OMC privind standardele de muncă?*

CAPITOLUL 9

OMC ȘI ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Obiective:

- *Identificarea problemelor cu care se confruntă țările în curs de dezvoltare în comerțul internațional;*
- *Argumentarea măsurilor speciale ale Acordurilor OMC referitoare la țările în curs de dezvoltare;*
- *Cunoașterea prevederilor Acordurilor OMC referitoare la țările cel mai puțin dezvoltate.*

Cuvinte-cheie: tratament preferențial, Comitetul pentru comerț și dezvoltare, concesiile comerciale, asistență tehnică, dezvoltare.

9.1. PREVEDERI SPECIALE PENTRU ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Dintre cei aproximativ 164 de membri ai OMC, aproximativ două treimi sunt țări în curs de dezvoltare. Acestea joacă un rol din ce în ce mai important și activ în organizație datorită numărului lor, dar și pentru că ocupă un loc mai mare în economia mondială și iau în considerare tot mai mult comerțul ca instrument vital în eforturile lor de dezvoltare.

Țările în curs de dezvoltare sunt un grup foarte divers de țări, cu opinii și preocupări de multe ori foarte diferite. OMC tinde să răspundă nevoilor speciale ale țărilor în curs de dezvoltare în trei moduri:

Acordurile OMC conțin prevederi speciale pentru țările în curs de dezvoltare. Comitetul pentru comerț și dezvoltare este principalul organism care se concentrează pe activitatea OMC în acest domeniu, împreună cu alte câteva care tratează probleme specifice, cum ar fi comerțul și datoria sau transferul de tehnologie. Secretariatul OMC oferă asistență tehnică (în principal sub formă de diferite activități de formare) țărilor în curs de dezvoltare.

Acordurile OMC conțin multe dispoziții care prevăd drepturi speciale sau mai multă indulgență pentru țările în curs de dezvoltare

și cele mai puțin dezvoltate – „tratament special și diferențiat”. Unele dintre aceste dispoziții permit țărilor dezvoltate să ofere țărilor în curs de dezvoltare un tratament mai favorabil decât cel acordat altor membri OMC.

GATT, Acordul privind comerțul cu mărfuri conține o secțiune specială (partea 4) privind comerțul și dezvoltarea, care include aplicarea principiului non-reciprocității în negocierile comerciale între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare: atunci când țările dezvoltate acordă concesiile comerciale țărilor în curs de dezvoltare, acestea nu ar trebui să se aștepte ca țările în curs de dezvoltare să facă oferte comparabile în schimb.

Atât GATT, cât și GATS oferă un tratament preferențial pentru țările în curs de dezvoltare.

Acordurile OMC prevăd alte măsuri speciale pentru țările în curs de dezvoltare:

- timp suplimentar pentru ca țările în curs de dezvoltare să își îndeplinească angajamentele (dispoziții din multe acorduri OMC);
- prevederi pentru creșterea posibilităților de comercializare ale țărilor în curs de dezvoltare prin acces îmbunătățit la piață (de exemplu, acorduri privind textile, servicii, bariere tehnice în calea comerțului);
- dispoziții care obligă membrii OMC să protejeze interesele țărilor în curs de dezvoltare atunci când adoptă măsuri naționale sau internaționale (de exemplu, acord antidumping, acord de garanții, bariere tehnice pentru acordul comercial);
- prevederi pentru modalități diferite de a ajuta țările în curs de dezvoltare (de exemplu, pentru a le permite să respecte standardele de sănătate animală și de sănătate a plantelor sau standardele tehnice și pentru a consolida sectorul lor național de telecomunicații).

Asistență juridică: un serviciu oferit de secretariat

Personalul Secretariatului OMC include consilieri juridici speciali care ajută țările în curs de dezvoltare în diferendele discutate

la OMC, oferind consultanță juridică. Acest serviciu este oferit de Institutul OMC pentru formare și cooperare tehnică. Țările în curs de dezvoltare o folosesc în mod regulat.

În plus, în 2001, 32 de guverne din țările membre OMC au înființat un Centru consultativ privind dreptul OMC, format din țările care contribuie la finanțarea sa și cele care beneficiază de consultanță juridică. Toate țările cel mai puțin dezvoltate sunt automat eligibile pentru notificare. Alte țări în curs de dezvoltare și economii în tranziție trebuie să plătească o taxă pentru a primi avizul.

9.2. ȚĂRILE CEL MAI PUȚIN DEZVOLTATE: ATENȚIE SPECIALĂ

Țările cel mai puțin dezvoltate beneficiază de atenție suplimentară la OMC. Toate acordurile OMC recunosc că trebuie să li se ofere cea mai mare flexibilitate posibilă și că țările mai dezvoltate trebuie să depună eforturi suplimentare pentru a reduce barierele de import cu care se confruntă exporturile de țări sub formă de țări. De la semnarea Acordurilor din runda Uruguay în 1994, au fost luate o serie de decizii în favoarea țărilor cel mai puțin dezvoltate.

La întâlnirea din Singapore în 1996, s-a convenit asupra unui „Plan de acțiune pentru țările cele mai puțin dezvoltate”, care a inclus, printre altele, asistență tehnică pentru a le permite să îmbunătățească să participe la sistemul multilateral și un angajament al țărilor dezvoltate de a îmbunătăți accesul pe piață pentru produsele din țările cel mai puțin dezvoltate. Un an mai târziu, în octombrie 1997, șase organizații internaționale – Banca Mondială, Centrul Comerțului Internațional, Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, Fondul Monetar Internațional, OMC și Organizația Națiunilor Unite dezvoltare – a lansat „Cadrul integrat”, un program comun de asistență tehnică destinat în exclusivitate pentru țările cel mai puțin dezvoltate.

În 2002, OMC a adoptat un program de lucru pentru țările cel mai puțin dezvoltate. Are mai multe puncte cheie:

- acces la piață îmbunătățit;
- asistență tehnică sporită;

- sprijin pentru organizațiile care lucrează pentru diversificarea economiilor țărilor cel mai puțin dezvoltate;
- suport în urmărirea activității OMC;
- accelerarea procesului de aderare pentru țările cel mai puțin dezvoltate care au început negocieri pentru a deveni membri ai OMC.

În același timp, tot mai multe guverne membre au abolit unilateral taxele de import și cotele la toate exporturile din țările cel mai puțin dezvoltate.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTIȚELOR

- *Analizați evoluția rolului țărilor în curs de dezvoltare în cadrul sistemului comercial internațional.*
- *Care sunt măsurile prevăzute de Acordurile OMC pentru țările în curs de dezvoltare?*
- *Care sunt prevederile OMC referitoare la țările cel mai puțin dezvoltate?*

CAPITOLUL 10

PROBLEMA REFORMEI OMC

Obiective:

- *Analiza riscurilor și amenințărilor la adresa sistemului comercial internațional;*
- *Identificarea opiniilor privind parametrii de reformare a OMC;*
- *Cunoașterea rezultatelor activităților de reformă a OMC.*

Cuvinte-cheie: negociere, probleme de dezvoltare, mecanismul OMC, obligații, transparență reforme economia digitală, investițiile, concurența, mediul, schimbările climatice, Runda Doha.

10.1. RISCURI ȘI AMENINȚĂRI LA ADRESA SISTEMULUI COMERCIAL INTERNAȚIONAL

Problema reformei OMC este amplă și cuprinde mai multe aspecte ale activității organizației. Dezbaterile pe acest subiect nu reprezintă ceva nou. De la înființarea OMC, membrii organizației au reflectat asupra modului în care aceasta ar putea fi îmbunătățită și ar deveni mai capabilă să facă față provocărilor cu care se confruntă sistemul comercial multilateral. Cu toate acestea, presiunea pentru reforma OMC a crescut în ultimii ani, reflectând patru preocupări generale prezentate mai jos:

1. Dificultățile pe care le întâmpină membrii OMC în stabilirea, negocierea și încheierea acordurilor comerciale, atât pentru problemele restante, cât și pentru problemele noi.

2. Necesitatea de a consolida activitatea organismelor și comitetelor permanente ale OMC și a disciplinelor privind notificarea și transparența în temeiul acordurilor existente.

3. Asumarea obligațiilor mai mari în temeiul Acordurilor OMC de către economiile emergente mai avansate din OMC; dacă se acceptă – în ce măsură, și dacă dispozițiile existente pentru tratament special și diferențiat pentru țările în curs de dezvoltare și cele mai puțin dezvoltate sunt suficiente sau eficiente.

4. Îmbunătățirea funcționării mecanismului OMC de soluționare a diferendelor și soluționarea impasului de patru ani legat de numirea de noi membri ai organismului de apel.

Runda de negocieri de la Doha, care a început în noiembrie 2001, era de așteptat să fie finalizată până în ianuarie 2005. Dar au trecut mai mult de 18 ani de atunci, și țările OMC își pun întrebarea, dacă procesul de la Doha ar trebui continuat. Unii cred că nu, deoarece situația s-a schimbat, în timp ce alții vor să continue negocierile. Este dezamăgitor faptul că OMC a contribuit la realizarea a foarte puține alte acorduri importante; pot fi menționate doar Acordul de facilitare a comerțului, care a intrat în vigoare în februarie 2017, și decizia din 2015 de eliminare a tuturor formelor de subvenții la exportul agricol.

Între timp, mai mulți membri ai OMC lucrează împreună la multe acorduri comerciale regionale, mult mai ample, care abordează cele mai presante probleme, cum ar fi economia digitală, investițiile, concurența, mediul, schimbările climatice. Runda de la Doha, care a fost concepută pentru a moderniza regulile OMC, acoperă doar câteva dintre aceste subiecte. Mai mult, chiar și regulile existente ale organizației pot fi eludate cu ușurință, răsturnând echilibrul dintre drepturile și obligațiile membrilor OMC. De exemplu, în timpul crizei COVID-19, unele țări au impus controale dubioase la exportul materialelor medicale și al produselor alimentare pentru a atenua problema deficitului lor.

În acest context, peste 30 de observații au fost depuse de membrii OMC sau grupuri de membri ai OMC care examinează problema reformei OMC, fie pe orizontală, fie pe anumite subiecte specifice. Unul dintre primii instigatori ai reformei OMC a fost grupul celor mai importante 20 de puteri economice, G-20. La summitul lor de la Buenos Aires de la sfârșitul anului 2018, liderii G-20 au emis o comunicare în care au afirmat: „În prezent, sistemul nu îndeplinește obiectivele sale și poate fi îmbunătățit. Prin urmare, sprijinim reforma necesară a OMC pentru a îmbunătăți funcționarea acesteia. Vom examina progresele înregistrate în cadrul următorului nostru summit” [8].

La summiturile ulterioare, reprezentanții G-20 și-au reafirmat sprijinul pentru reforma OMC în vederea îmbunătățirii funcțiilor acesteia și s-au angajat să colaboreze în mod constructiv cu alți membri ai OMC în chestiunea dată, inclusiv în perioada premergătoare celei de-a douăsprezecea Conferințe ministeriale (MC12). Încă în 2018, 164 de membri OMC au susținut în unanimitate organizarea celei de-a 12-a Conferințe ministeriale în capitala Kazahstanului, Nur-Sultan, în vara

anului 2020. Totuși, din cauza pandemiei, conferința a fost amânată de două ori și s-a decis să fie desfășurată la sediul Organizației Mondiale a Comerțului de la Geneva, în perioada 12-17 iunie 2022.

Participanții la conferință au luat în considerare o serie de probleme importante pentru comerțul mondial, cum ar fi răspunsul la pandemia Covid-19, reforma OMC, agricultura și soluționarea crizei alimentare globale, subvențiile pentru pescuit, dezvoltarea în continuare a comerțului electronic și altele.

10.2. PARAMETRI DE REFORMARE A OMC

Până în prezent, propunerile privind reforma OMC au fost examinate în cadrul reuniunilor periodice ale Consiliului General, precum și în cadrul diferitelor consilii și comitete în care au fost prezentate propuneri referitoare la domenii specifice. Potrivit documentului final al MC12, Consiliul General al OMC ar fi responsabil de supravegherea lucrărilor privind reforma OMC după MC12 și de revizuirea progreselor și deciziilor care urmează să fie prezentate celei de-a treisprezecea Conferințe ministeriale.

În cadrul activităților de reformă a OMC, există câteva elemente asupra cărora membrii au ajuns la un acord. Acestea sunt: (i) recunoașterea necesității reformei; (ii) importanța asigurării faptului că un astfel de proces trebuie să fie deschis, transparent și incluziv; (iii) necesitatea de a lua în considerare interesele tuturor membrilor organizației în implementarea reformei OMC. Or, toate acestea sunt întrebări generale. În ceea ce privește parametrii de reformare a organizației, există încă dezacorduri fundamentale între membri, referitoare la următoarele aspecte:

1. Formatul documentului reformat: mai mulți membri preferă un mandat scurt și general pentru reforma OMC, în timp ce alții insistă să includă în text parametrii reformei;

2. Obiectivele reformei OMC: marea majoritate a țărilor în curs de dezvoltare și a țărilor cel mai puțin dezvoltate solicită ca reforma OMC să se bazeze pe obiectivele stabilite în Acordul de la Marrakech de instituire a OMC. În primul rând, aceasta include necesitatea de a oferi țărilor în curs de dezvoltare și țărilor cel mai puțin dezvoltate o pondere garantată în creșterea comerțului internațional, proporțională cu nevoile lor de dezvoltare economică, prin acorduri reciproc avan-

tajoase care vizează reduceri semnificative ale tarifelor vamale, altor bariere în calea comerțului și eliminarea tratamentului discriminatoriu în relațiile comerciale internaționale.

3. Probleme de dezvoltare: țările în curs de dezvoltare caută să păstreze suficient spațiu în elaborarea și implementarea măsurilor de politică comercială. În opinia lor, abordările dezvoltate în ceea ce privește reforma OMC nu ar trebui să modifice drepturile și obligațiile membrilor OMC, stabilite în acordurile OMC existente.

4. Funcția de negociere: unii membri ai OMC susțin că este posibil să „relanseze” funcția de negociere a OMC și să fortifice activitatea de stabilire a normelor ale organizației doar prin dezvoltarea de noi abordări de luare a deciziilor pe platforma OMC (de exemplu, principiul consensului). În același timp, țările în curs de dezvoltare se opun categoric schimbării principiilor de bază stabilite în Acordul de la Marrakech, inclusiv principiului luării deciziilor prin consens (articolul IX). Această atitudine se aplică și altor articole relevante din Acordul de la Marrakech, de exemplu, paragrafului 3 al articolului II (privind acordurile plurilaterale).

Astfel, OMC se află la un moment de cotitură în soluționarea mai multor probleme. Membrii săi sunt confrunțați, din motive diferite, cu incapacitatea lor de a folosi organizația ca forum pentru a-și avansa prioritățile specifice. Totodată OMC rămâne singurul organism economic multilateral cu putere de a încheia tratate, care poate fi folosit pentru a stabili o cooperare internațională în probleme emergente, cum ar fi poluarea cu materiale plastice, precum și probleme istorice, inclusiv subvențiile agricole. Membrii OMC pot avea multe dezacorduri, dar majoritatea sunt de acord că organizația are nevoie de reformă. Procesul de reformare a OMC va fi foarte complex și poate dura ani de zile.

10.3. PRIORITĂȚI ACTUALE ALE MEMBRILOR OMC

Unii membri ai OMC și-au identificat deja prioritățile de reformă în cadrul organizației. Astfel, Uniunea Europeană susține revitalizarea celor trei funcții principale ale OMC (forum de negociere multilaterală, organ de soluționare a litigiilor, cooperare cu organizații economice și financiare internaționale), dezvoltarea durabilă, o nouă abordare a țărilor în curs de dezvoltare, modernizarea

regulilor OMC, crearea unui mediu favorabil acordurilor plurilaterale. SUA pledează pentru relansarea funcției de negociere, promovarea transparenței, îmbunătățirea respectării obligațiilor, soluționarea problemelor inegalității și a distorsiunilor piețelor mondiale. Grupul african, Cuba și India susțin menținerea principiului OMC de adoptare a deciziilor prin consens, salvagardarea arhitecturii actuale a țărilor în curs de dezvoltare și a dreptului necondiționat al oricărei țări membre în curs de dezvoltare de a beneficia de aceasta, acordând prioritate problemelor de dezvoltare, restabilirea organismului de apel și a sistemului pe două niveluri de soluționare a diferendelor și fără cerințe suplimentare de transparență pentru acordurile existente.

Pachetul de acorduri la care s-a ajuns la cea de-a 12 Conferință ministerială de la Geneva, a oferit răspunsuri concrete în fața provocărilor majore cu care se confruntă comerțul internațional în perioada de față.

În documentul final al MC12 Miniștrii și-au declarat hotărârea de a consolida sistemul comercial multilateral bazat pe reguli, nediscriminatoriu, deschis, corect, incluziv, echitabil și transparent, cu OMC în centrul său. În acest sens, au fost reafirmate principiile și obiectivele stabilite în Acordul de la Marrakech de instituire a OMC și subliniată relevanța și rolul crucial al comerțului și al OMC în redresarea economică globală, creșterea economică, prosperitatea, reducerea sărăciei, bunăstarea tuturor popoarelor, dezvoltarea durabilă într-o manieră compatibilă cu nevoile și preocupările respective ale membrilor la diferite niveluri de dezvoltare economică.

Au fost reafirmate dispozițiile privind tratamentul special și diferențial pentru țările în curs de dezvoltare membre și pentru țările cel mai puțin dezvoltate care sunt parte integrantă a OMC și a acordurilor sale. Tratamentul special și diferențiat prevăzut în acordurile OMC ar trebui să fie precis, eficient și operațional. În plus, a fost menționat, că comerțul ar trebui să fie desfășurat în vederea creșterii nivelului de trai, a ocupării depline a forței de muncă, având ca scop realizarea dezvoltării durabile a membrilor și îmbunătățirea mijloacelor pentru a realiza acest obiectiv într-un mod compatibil cu nevoile și preocupările respective ale membrilor aflați la diferite niveluri de dezvoltare economică. Autoritățile OMC, au convenit să raporteze cu privire la progrese către Consiliul General înainte de MC13.

A fost recunoscută necesitatea de a profita de oportunitățile existente, de a aborda provocările cu care se confruntă OMC și de a asigura buna funcționare a Organizației, de a lucra pentru realizarea reformei necesare a OMC. Reafirmând principiile fundamentale ale OMC, au fost luate în considerare reforme pentru a îmbunătăți toate funcțiile Organizației cu abordarea intereselor tuturor membrilor, inclusiv problemelor de dezvoltare. Consiliul General și organele sale subsidiare vor ghida lucrările, vor analiza progresul și, după caz, vor lua în considerare deciziile pentru următoarea Conferință ministerială. A fost recunoscută importanța și urgența abordării provocărilor și preocupărilor legate de sistemul de soluționare a litigiilor, inclusiv celor legate de Organul de Apel în vederea obținerii unui sistem pe deplin funcțional, accesibil tuturor membrilor până în 2024.

Constatăm, că referitor la reformă, membrii OMC au convenit să întreprindă o revizuire cuprinzătoare a funcțiilor organizației pentru a se asigura că aceasta este capabilă să răspundă mai eficient la provocările cu care se confruntă sistemul comercial multilateral.

Realizările OMC privind subvențiile pentru pescuit, răspunsul OMC la pandemie și insecuritate alimentară, discuțiile privind comerțul electronic și alte aspecte demonstrează că sistemul comercial multilateral poate aborda și soluționa unele dintre cele mai presante probleme ale timpului.

Membrii OMC au ajuns la un Acord privind subvențiile pentru pescuit care stabilește noi reguli globale pentru a reduce subvențiile dăunătoare și pentru a proteja stocurile globale de pește într-un mod care ia în considerare nevoile pescarilor din țările în curs de dezvoltare și din țările cel mai puțin dezvoltate. Este primul acord OMC care are drept obiectiv durabilitatea mediului și al doilea acord încheiat în cadrul OMC de la crearea sa. Subvențiile pentru pescuit – estimate a fi între 14 miliarde USD și 54 miliarde USD pe an la nivel global – permit mai multor flote de pescuit să activeze în mare în detrimentul vieții marine.

Mai mult, țările în curs de dezvoltare și țările slab dezvoltate ar trebui să beneficieze de prevederile acordului care îi vizează în mod specific, precum și de asistență tehnică și de consolidare a capacităților care vor fi furnizate prin Mecanismul financiar al OMC privind pescuitul. Grupul de negociere privind regulile/subvențiile pentru pescuit a fost însărcinat să continue negocierile menite să

reducă în continuare anumite subvenții care contribuie la supracapacitate și pescuit excesiv. Acordul va intra în vigoare de îndată ce va fi ratificat de două treimi din membrii organizației.

În fața efectelor continue ale Covid-19, membrii OMC au adoptat o declarație ministerială privind răspunsul la pandemiile actuale și viitoare. Aceasta include o renunțare la anumite cerințe din Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS) referitoare la utilizarea licențelor obligatorii pentru producerea vaccinurilor Covid-19.

Declarația MC12 invită organismele relevante ale OMC să continue sau să înceapă lucrările pentru a analiza lecțiile învățate și provocările întâlnite în timpul pandemiei de Covid-19. Domeniile de interes vor include restricțiile la export, siguranța alimentelor, proprietatea intelectuală, cooperarea în materie de reglementare, serviciile, clasificarea tarifară, transferul de tehnologie, facilitarea comerțului și transparența. În fiecare an se va face un raport Consiliului General până la sfârșitul anului 2024.

În același timp, Decizia ministerială privind Acordul TRIPS oferă o bază pentru ca membrii să lucreze împreună pentru a diversifica capacitatea de producție a vaccinurilor. Membrii vor avea o mai mare flexibilitate pentru a lua măsuri directe în următorii cinci ani pentru a trece peste efectul exclusiv al brevetelor printr-o derogare direcționată care să abordeze probleme specifice identificate în timpul pandemiei, în special facilitarea și simplificarea exporturilor de vaccinuri. S-a cristalizat, de asemenea, o idee mai clară despre soluțiile aferente disponibile pentru a face față unei pandemii, inclusiv o serie de măsuri de urgență. Acest rezultat deschide calea pentru ca OMS, OMPI, OMC și alte organizații să ofere sprijin tehnic pentru a profita pe deplin și eficient de toate soluțiile.

Pachetul agricol al MC12 a inclus o Declarație ministerială privind răspunsul urgent la insecuritatea alimentară și o decizie ministerială privind scutirea de la interdicțiile de export sau restricțiile pentru achiziții ale organizațiilor umanitare din cadrul Programului Alimentar Mondial. Ambele răspund solicitărilor din partea comunității internaționale ca membrii OMC să ia măsuri imediate pentru a aborda penuria alimentelor și creșterea prețurilor la alimente și pentru a se asigura că cei mai vulnerabili au acces la ajutor alimentar de urgență.

Declarația subliniază angajamentul ferm al membrilor OMC de a lua măsuri concrete pentru a facilita comerțul, care joacă un rol vital în creșterea securității alimentare globale și în îmbunătățirea funcționării și rezistenței produselor alimentare de pe piețele mondiale. De asemenea, reafirmă importanța de a nu impune interdicții sau restricții la export pentru produsele agroalimentare într-o manieră incompatibilă cu normele OMC

Ca parte a Deciziei ministeriale referitoare la Programul de lucru privind comerțul electronic, membrii OMC au convenit să își mențină practica actuală de a nu impune taxe vamale transmisiilor electronice și să intensifice discuțiile între ei pe această temă.

Miniștrii au adoptat o Declarație Sanitară și Fitosanitară privind abordarea provocărilor care ar putea afecta semnificativ comerțul internațional cu produse alimentare, animale și vegetale. În Declarație, membrii OMC se angajează să lanseze un program de lucru menit să identifice noi probleme care decurg din punerea în aplicare a Acordului OMC privind Măsurile sanitare și fitosanitare (Accord SPS), cu scopul de a îmbunătăți modul în care este aplicat acordul.

De asemenea, miniștrii au adoptat o decizie în care reafirmă angajamentul membrilor față de Programul de lucru al OMC privind economiile mici, care are ca scop să abordeze provocările specifice cu care se confruntă aceste economii. O altă decizie extinde moratoriul asupra așa-ziselor plângeri de neîncălcare sau de alt statut în domeniul TRIPS, care se referă la situații în care un guvern poate pretinde că a fost privat de un beneficiu așteptat din cauza acțiunii altui guvern, chiar dacă nu a existat nicio încălcare a unui acord.

ÎNTREBĂRI PENTRU VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

- *În ce constau riscurile și amenințările la adresa sistemului comercial internațional?*
- *Care sunt parametrii de reformare a OMC?*
- *Analizați rezultatele celei de-a 12 Conferințe Ministeriale.*

BIBLIOGRAFIE:

1. WTO legal texts.
https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm#TRIPs
2. Principles of the trading system.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm
3. The case for open trade.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact3_e.htm
4. <https://multimedia.parlament.md/republica-moldova-se-retrage-din-acordul-international-cu-privire-la-zahar/>
5. The GATT years: from Havana to Marrakesh.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm
6. The Uruguay Round.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact5_e.htm
7. Doha Development Agenda.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/doha1_e.htm
8. Standards and safety.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm4_e.htm#TRS
9. Customs Valuation.
https://www.wto.org/english/tratop_e/cusval_e/cusval_e.htm
10. Tariffs: more bindings and closer to zero.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm2_e.htm
11. Agriculture: fairer markets for farmers.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm3_e.htm
12. Textiles: back in the mainstream.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm5_e.htm
13. Rules of origin. https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/roi_e.htm
14. Non-tariff barriers: red tape, etc.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm9_e.htm
15. Preshipment Inspection.
https://www.wto.org/english/tratop_e/preship_e/preship_e.htm
16. Mesures sanitaires et phytosanitaires.
https://www.wto.org/french/tratop_f/sps_f/sps_f.htm
17. Anti-dumping, subsidies, safeguards: contingencies, etc.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm8_e.htm
18. Plurilaterals: of minority interest.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm10_e.htm

19. Services trade.
https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/serv_e.htm
20. Definition of Services Trade and Modes of Supply.
https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/cbt_course_e/c1s3p1_e.htm
21. Basic Purpose and Concepts
https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/cbt_course_e/c1s2p1_e.htm
22. Listes d'engagements et listes d'exemptions des obligations énoncées à l'article II.
https://www.wto.org/french/tratop_f/serv_f/serv_commitments_f.htm
23. How the GATS is Administered.
https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/cbt_course_e/c4s1p1_e.htm
24. Christine Lagarde. Creating a Better Global Trade System
<https://www.imf.org/ru/News/Articles/2018/05/14/sp-lagarde-creating-a-better-global-trade-system>
25. Intellectual property: protection and enforcement.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm
26. A unique contribution.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm
27. Activités en matière de règlement des différends — quelques chiffres
https://www.wto.org/french/tratop_f/dispu_f/dispustats_f.htm
28. The panel process.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp2_e.htm
29. Case study: the timetable in practice.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp3_e.htm
30. <https://moldova.europalibera.org/a/summit-sua-ue-armisti%C8%9Biu-%C3%AEn-cel-mai-lung-r%C4%83zboi-comercial-contemporan/31309331.html>
31. Regional trade agreements.
https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm
32. Lobanov, Natalia. Trends in the Foreign Trade of the Republic of Moldova In Connection with the Signing of New Free Trade Agreements. SPOUDAI Journal of Economics and Business, Vol. 70 (2020), Issue 3-4, pp. 66-82,
<https://spoudai.unipi.gr/index.php/spoudai/article/view/2828/2714>

33. Trade and environment.
https://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/envir_e.htm
34. Commerce et changement climatique.
https://www.wto.org/french/tratop_f/envir_f/climate_intro_f.htm
35. Trade and Investment.
https://www.wto.org/english/tratop_e/invest_e/invest_e.htm
36. Interaction between Trade and Competition Policy.
https://www.wto.org/english/tratop_e/comp_e/comp_e.htm
37. Preferential trade arrangements.
https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/rta_pta_e.htm
38. E-commerce co-convenors to issue updated negotiating text.
https://www.wto.org/english/news_e/news23_e/ecom_28jul23_e.htm
39. Joint Initiative on E-commerce.
https://www.wto.org/english/tratop_e/ecom_e/joint_statement_e.htm
40. Understanding the WTO: Developing countries. Overview.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/dev1_e.htm
41. WTO technical cooperation.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/dev3_e.htm
42. DGA González: “La réforme de l’OMC vise à promouvoir un commerce résilient, durable et inclusif “
https://www.wto.org/french/news_f/news23_f/ddgag_14feb23_f.htm
43. Lobanov Natalia. Priorități de reformare a OMC. EcoSoEn, Scientific Journal. Year 5, 2022, Nr. 3-4, pag. 6-13
44. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/servicii-acordurile-comerciale-ale-ue>
45. Trade monitoring.
https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/trade_monitoring_e.htm
46. Examens des politiques commerciales.
https://www.wto.org/french/tratop_f/tpr_f/tpr_f.htm
47. Rapport sur le commerce mondial.
https://www.wto.org/french/res_f/reser_f/wtr_f.htm
48. Annual Report 2023
https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/ar23_e.pdf
49. WTO trade barometers.
https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wtoi_e.htm
50. Members hold robust discussions on implementing Trade Facilitation Agreement.
https://www.wto.org/english/news_e/news23_e/fac_16jun23_e.htm

În redacția autorului
Procesare computerizată: Natalia Ivanova

Semnat pentru tipar 27.11.2023
Coli editoriale 5, 5. Coli de autor 4,5. Coli de tipar 7,0.
Comanda 65.

Serviciul Editorial-Poligrafic al ASEM
Chișinău, str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 59, MD 2005
Telefon: (022) 402-936, 402-910